

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

ORTA ÇAĞ İNGİLTERESİ'NDE BİR HANEDANLIK
MÜCADELESİ: GÜLLER SAVAŞI (1455-1485)

Sabiha SARIKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Sayime DURMAZ

Çankırı – 2024

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

ORTA ÇAĞ İNGİLTERESİ'NDE BİR HANEDANLIK
MÜCADELESİ: GÜLLER SAVAŞI (1455-1485)

Sabiha SARIKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Sayime DURMAZ

Çankırı – 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	iii
TEZ KABUL VE ONAY.....	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
KISALTMALAR.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	1
1.1.1. Yöntem	1
1.1.2. Amaç	2
1.1.3. Kapsam.....	2
1.2. Konu ile İlgili Ana Kaynaklar	2
1.2.1. Kaynaklar	2
2. HANEDANLIK MÜCADELESİNDE LANCASTER VE YORK HANELERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI.....	5
2.1. Lancasterlı IV. Henry	9
2.1.1. İsyanlar Dönemi ve Ölümü	10
2.2. V. Henry ve Fransa'yla Barış Döneminin Sonu	13
2.2.1. Agincourt Muharebesi ve 1417-1419 Seferleri	14
2.3. Çocuk Kral VI. Henry	18
2.3.1. Orleans Kuşatması.....	19
2.3.2. Suffolk ve Somerset Düklerinin Krallığa Etkisi.....	22
2.3.3. Jack Cade İsyanı	27
2.3.4. York Dükü'nün Diyarın Koruyucusu Olarak Atanması.....	36
3. KRALIN İYİLEŞMESİ VE YORK DÜKÜ İLE MÜCADELESİ.....	41
3.1. St. Albans Muharebesi	42
3.1.1. 1456-1459 Anarşi	45
3.1.2. 1458 Aşk Günü.....	46
3.1.3. Blore Heath ve Ludford Köprüsü Muharebesi	49
3.2. Northampton Muharebesi.....	55
3.2.1. Accord Anlaşması	58

3.3. Wakefield Muharebesi: York Dükü Richard'ın Ölümü	59
3.4. II. St. Albans Muharebesi ve Yorklu Edward'ın Kral İlan Edilmesi	63
3.4.1. “Kanlı Çayır” Towton Muharebesi	67
4. WARWICK KONTU’NUN YÜKSELİŞİ: EDGCOTE MUHAREBESİ.....	80
4.1. Barnet Muharebesi	89
4.2. IV. Edward'ın Zaferi: Tewkesbury Muharebesi	94
4.2.1. Picquigny Antlaşması.....	100
4.3. Kuledeki Prensler ve Veraset İddiaları.....	102
4.3.1. Bosworth Meydan Muharebesi	104
4.4. Tudor Hanedanlığının Kuruluşu.....	106
4.4.1. Stoke Field Muharebesi	108
5. SONUÇ.....	111
KAYNAKÇA	113
EKLER.....	117
ÖZGEÇMİŞ.....	126

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım [*Orta Çağ İngilteresi'nde Bir Hanedanlık Mücadelesi: Güller Savaşı (1455-1485)*] adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

25 /01/ 2024

İmza

Sabiha Sarıkaya

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

[Sabiha Sarıkaya] tarafından hazırlanan *[Orta Çağ İngilteresi'nde Bir Hanedanlık Mücadelesi: Güller Savaşı (1455-1485)]* başlıklı bu çalışma, *[25.01.2024]* tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliği]* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *[Tarih]* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç. Dr. Sayime DURMAZ	İmza:
Üye	: Prof. Dr. Rahman ADEMİ	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Mustafa KALKAN	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../ 2024 tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Orta Çağ İngilteresi'ne baktığımızda Viking İstilaları, Yüzyıl Savaşları gibi oldukça önemli ve tarihe iz bırakan birtakım hadiselerin yaşandığını görüyoruz. Güller Savaşı da bu hadiselerden sadece bir tanesidir. Plantagenet Hanedanlığının alt hanelerinden Lancaster Hanesine mensup olan VI. Henry döneminde Yüzyıl Savaşlarının sona ermesi; kral ve danışmanlarının yönetimde başarısız olmasından dolayı, krallık tahtına kan bağı ile bağlı olan York Dükü Richard Plantagenet'nin tarih sahnesine çıkmasına neden olmuştur. Mevcut olan siyasi durumu düzeltmek ve tahtı ele geçirip yeni bir düzen sağlamak için iki hane arasında 30 yıl sürecek savaşlar dizisi gerçekleşmiştir.

Orta Çağ özelinde İngiltere Tarihine olan merakım neticesinde, İngiltere'nin içerisinde bulunmuş olduğu bu iç savaş dönemi bir hayli ilgimi çekmişti. Danışman hocam Sayın Doç. Dr. Sayime Durmaz'ın yol göstermesiyle “Güller Savaşı” olarak adlandırılan bu konuyu çalışma fırsatım oldu. Araştırma ve çalışma sürecinde verdiği desteklerinden ötürü tez danışmanım Doç. Dr. Sayime Durmaz'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca katkılarından dolayı Prof. Dr. Rahman Ademi ve Doç. Dr. Mustafa Kalkan'a teşekkür ederim.

Son olarak eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen, her daim yanımda olduklarını hissettiren sevgili annem ve babama minnettarım.

26/01/ 2024

Sabiha SARIKAYA

ÖZET

Tezin Başlığı : Orta Çağ İngilteresi'nde Bir Hanedanlık Mücadelesi: Güller Savaşı (1455-1485)
Tezin Yazarı : Sabiha SARIKAYA
Danışman : Doç. Dr. Sayime DURMAZ
Anabilim Dalı : Tarih
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi : 25.01.2024

Plantagenet Hanedanlığının, alt hanelerinden olan York ve Lancaster haneleri, Yüzyıl Savaşlarının akabinde kraliyet tacında hak iddia etmiştir. Mevcut kral VI. Henry'nin yardımcıları ve karısı Anjoulu Margaret tarafından manipüle edilmesi ile otoritesinde sorunlar meydana gelmiştir. VI. Henry yönetiminde Fransa ile süregelen Yüzyıl Savaşları'nın kaybedilmesi ile York Dükü Richard taht iddiası ile ortaya çıkmıştır. Kral'ın rahatsızlığından ötürü meydana gelen otorite boşluğundan istifade eden York Dükü Richard kısa süre de olsa İngiliz tahtının koruyucusu olmuştur. York Dükü'nün varlığından rahatsız olan Kraliçe, VI. Henry üzerindeki etkisini kullanarak York Dükü'nün görevinden alınmasını sağlamıştır. York Dükü'nün unvanını kaybetmiş Lancaster ve York Haneleri arasında yaklaşık 30 sene kadar sürececek bir mücadele dönemi başlamıştır. Taraflar arasında gerçekleşen ilk ciddi iç savaş 1455 yılında başlamış 1485 yılında sona ermiştir. Savaşların sona ermesi iki handenin de uzaktan akrabası olan Henry Tudor'un Güller Savaşı sonuncusu olan Bosworth Field Savaşı'nı kazanması ile sona ermiştir. Henry, iki haneyi birleştirerek kendi yönetimi altında birleştirmiştir. Hanelerin sembolü olan kırmızı ve beyaz gülü kullanarak Tudor Gülünü yeni hanedanlığın sembolü haline getirmiştir. Böylece İngiltere Avrupa siyasetinin şekillenmesi adına önemli bir oyuncu haline gelmiş, İngiliz tarihinin seyri değişmiştir.

Anahtar Kelimeler: York, Lancaster, Tudor, VI. Henry, York Dükü

ABSTRACT

Thesis Title : Dynastic Struggle in Medieval England: The Wars of the Roses (1455-1485)
Author : Sabiha SARIKAYA
Supervisor : Assoc. Prof. Sayime DURMAZ
Department : History
Thesis Type : Master's Thesis
Date : 25.01.2024

The House of York and The House of Lancaster, lower house of the Plantagenet dynasty, laid claim to the crown in the aftermath of the Hundred Years' War. Problems arose in the authority of the current king, Henry VI, as he was manipulated by his aides and his wife Margaret of Anjou with the loss of the Hundred Years' War with France under Henry VI, Richard Duke of York emerged with a claim to the throne. Taking advantage of the vacuum of authority caused by the King's illness, Richard Duke of York became the protector of the English throne for a short time. The Queen, who was disturbed by the presence of the Duke of York, used her influence on Henry VI to have the Duke of York removed from office. After the Duke of York lost his title, a period of struggle between the Houses of Lancaster and York began, which would last for about 30 years. The first serious civil war between the parties started in 1455 and ended in 1485. The wars ended when Henry Tudor, a distant relative of both houses, won the Battle of Bosworth Field, the last of the Wars of the Double Rose. Henry united the two houses and united them under his rule. Using the red and white rose, the symbol of the houses, he turned the Tudor Rose into the symbol of the new dynasty. Thus, England became an important player in shaping European politics and the course of English history changed.

Keywords: York, Lancaster, Tudor, Henry VI., Duke of York

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çevirmen
Ed.	Editör
Fr.	Fransızca
Tr.	Türkçe
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Sayısı
Vol.	Volume
Trans.	Translator
yy.	Yüzyıl

1. GİRİŞ

Geç Orta Çağ'da İngiltere'nin içerisinde bulunduğu siyasi rejim ve ortaya çıkan bir dizi iç savaşı konu almaktadır. 1154 yılından 1485 yılına kadar varlığını devam ettirmiş olan Plantagenet Hanedanı, III. Edward'ın (1312-1377) çocuklarına toprak ve unvan bırakmıştır. Onun çocuklarının soyundan gelenler ise İngiliz tahtında hak iddia etmiştir. Öyle ki; Plantagenet hanesini kendi arasında Lancaster (House of Lancaster) ve York (House of York) olarak ayrılmıştır. Lancaster hanesinden kraliyet tacını takan ilk kral IV. Henry (1367-1413) olmuştur. III. Edward'ın Fransa tahtında hak iddia etmesi ile başlayan Yüzyıl Savaşları ise İngiltere'nin içerisinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve kültürel yapısının değişmesine sebep olmuştur. İngiliz Hükümeti bir dizi ayaklanma ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Kraliyet, Kral VI. Henry dönemine kadar Lancaster hanesinin yönetimindeyken, Yorklu Richard'ın ortaya çıkması ile kendisini bir taht mücadelesinin içerisinde bulmuştur. Haneler arasındaki taht mücadeleleri, 1455 yılında I. St. Albans Savaşı'yla başlamış, İngiliz tahtı 1461 yılında York hanesinin eline geçmişti. İki hanenin sürekli olarak tahtı ele geçirme arzusu 1485 yılına kadar devam etmiş, Kral III. Richard'ın Henry Tudor ile karşılaştığı Bosworth Fied Muharebesi ile sona ermişti. Henry Tudor, 1485 yılında iki haneyi birleştirmiş ve kendi çıkarları doğrultusunda yeni bir hanedanlık olan Tudor'u kurmuştur. 118 sene hakimiyetini sürdürecektir Tudor Hanedanlığı, Britanya tarihi için bir dönüm noktası olmuştur. Bu incelemenin amacı İngiltere'nin uluslaşma sürecinde bu hanedanlıkların etkisini araştırmaktır. Avrupa ülkeleri ile olan diplomasi hareketleri, siyasi ve askeri tarihi gerek dönem kaynakları gerek araştırma eserleri inceleyerek kronolojik şekilde incelenmiş ve araştırılmıştır. Döneme damgasını vuran önemli isimlerin krallık ve İngiltere tarihi üzerindeki etkilerine yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

1.1.1. Yöntem

Giriş bölümüyle beraber dört bölümden oluşan tezimizin ilk bölümünde; Lancaster ve York hanelerinin tarih sahnesine çıkışı, Lancaster hanesine mensup olan kralların İngiltere siyasetine etkileri, sona eren Yüzyıl Savaşları konu alınmıştır. İkinci

bölümünde ise tezimizin ana konusu olan York Hanesine mensup olan soyluların hükümete olan müdahaleleri ve beraberinde Güller Savaşlarının başlangıcı işlenmiştir. Son bölümde ise York Hanesinin ilk kralı olan IV. Edward'ın iktidarda kalma mücadeleleri, süregelen savaşlar ve son olarak savaşların sona ermesine sebep olan Henry Tudor'un yeni bir hanedanlık kurma süreci konu alınmıştır.

1.1.2. Amaç

Tezimiz, Güller Savaşı olarak adlandırılan bir dizi iç savaşı ve süreci birçok yönden ele almayı amaçlamıştır. İktidar mücadelesi, soyluların tarih sahnesindeki yeri, siyasi sorunlar eş güdümlü olarak ele alınmıştır. Araştırmamızda, İngiltere siyasi tarihinin perde arkasında feodal beylerinin güçlenmesi işlenmiştir. Özellikle Warwick Kontu, York Dükü gibi isimlerin İngiltere siyasetinin şekillenmesindeki yerleri net bir şekilde incelenmeyi amaçlamıştır. Bunun yanında ise siyasi, ekonomik ve diplomasiden de bahsederek ilerleyen süreçlerde yaşananların anlamlandırılmasına yardımcı olmayı amaçları arasında tutmuştur.

1.1.3. Kapsam

Tezimizde, III. Edward'ın çocuklarına toprak tahsis etmesi ve onların soylarından gelenlerin güçlenerek krallık tahtında hak iddia etmeleri ile başlamış, Lancasterlı ve Yorklu kralların İngiltere'deki devam eden savaşlar içerisindeki faaliyetlerine yer verilmiştir. 1455-1485 yılları arasında süregelen “Güller Savaşı” olarak adlandırılan süreci kapsamaktadır.

1.2. Konu ile İlgili Ana Kaynaklar

1.2.1. Kaynaklar

İlk olarak bahsetmemiz gereken ana kaynak Froissart's Chronicle'dır. Kroniğin yazarı, *Jean Froissart*, 1333-1410 yılları arasında yaşamıştır. Kendisinin İngiltere, İskoçya, İtalya ve daha birçok ülkeye seyahat ettiği bilinmektedir. Ayrıca Castille savaşında da Prens Edward'a eşlik etmiştir. 14. Yüzyılda *Jean Froissart* tarafından kaleme alınan *Froissart's Chronicle* Yüzyıl Savaşlarını konu alan en önemli dönem kaynaklarından. Kronik II. Edward'ın tahttan indirilmesinde 1400'lü yıllara kadar olan dönemi kapsamaktadır. Froissart, savaşlarda yer almasa da İngiltere'nin işgaline

yönelik hazırlıkları gözlemek adına Sluys'a gitmiştir Güller Savaşının başlamasına neden olan en önemli olaylardan birisi de Yüzyıl Savaşlarıdır. Yüzyıl Savaşlarının kaybedilmesi ve İngiliz yenilgisinin adadaki etkisi oldukça önemlidir. Çalışmamızda, Güller Savaşının başlamasına neden olan olaylar dizisine hâkim olmak adına Jean Froissart'ın kroniğinden faydalanılmıştır.

15. yüzyılda Başkent Londra'da ve civarlarındaki olaylar hakkında bir dizi anlatı tarihi olan Londra kronikleri Güller Savaşı içinde oldukça önemli bilgiler sunmaktadır. *Gregory's Chronicle* olarak da bilinen kroniklerin birçoğu Londralı tüccarlar tarafından derlenmiştir. Birçok bölümden oluşmuş olan bu kroniklerin otuzdan fazlası günümüze ulaşmıştır. Güller Savaşı dönemini konu alan ve fayda sağlayanları ise *The Chronicle of London* adlı eserdir. Eserde; 1450 yılında patlak veren Jack Cade isyanı, IV. Edward'ın 1464 yılındaki Elizabeth Woodville olan gizli evliliği, büyük turnuvalar gibi Londra içerisinde duyulan birçok önemli hadise yer almaktadır.

Güller Savaşları döneminde bir diğer önemli kaynaklardan birisi de Doğu Anglia'da yaşayan Genrty ailesi olan Pastonların Mektupları (*The Paston Letter*) ve belgeleridir. Bu belgeler, bilinen en iyi ve en büyük arşivi oluşturmaktadırlar. Özel yazışmaların bir kısmı on beşinci yüzyılda gerçekleşmiştir. Toprakları dönemin feodal beyleri tarafından tehdit edildiği için kaleme aldıkları mektuplarda mevcut sorunlar ve İngiliz hükümeti hakkındaki siyasi tutumları yer almaktadır. Güller Savaşının ilk aşamaları kaleme aldıkları mektuplar sayesinde etkileşime neden olmuştur. Paston arşivinde binden fazla belge yer almaktadır. Bu belgeler 1418'den 1506 yılına kadar ki dönemi kapsamaktadır. Ancak politikaya dair belgeler 1450- 1471 arasında daha ağırlık göstermiştir. John Paston'un 1460'lardaki yazışmaları genellikle IV. Edward'ın beğenisini kazanmak amacıyla kaleme alınmıştır. Paston'un büyük oğluysa kraliyet ailesinin bir üyesi olmuştur. Bu bağlantılara rağmen Warwick Kontu ve Woodville ailesi gibi çok öne çıkamamışlardır. Warwick Kontu'nun 1469'da isyan etmesi, Edward'ın yeniden özgürlüğüne kavuştuğu süreç kaleme alınan mektuplarda belirtilmiştir.

Bruts el yazmaları (*Brut's Chronilce*) 250'den fazla el yazması günümüze kadar ulaşmıştır. Brut İngiltere'de basılan ilk kroniktir. Eserde tüccar sınıfının sorunlarına ve önemli olaylarına yer verilmiştir. Çağdaşlarının kaleme aldığı eserlerden daha fazla detay içeriyor olması onu oldukça önemli kılmaktadır. Öyle ki Warkworth'un Kroniğini de (*Chronilce of Warkworth's*) içermektedir. Warkworth Kroniği; 1461-1474 yılları arasını kapsamaktadır. Güller Savaşı hakkında önemli bilgiler içermektedir. Brut ilk kez 1480'de *William Caxton* tarafından *The Chronicles of England* adıyla basıldı. St Albans baskısı metnin genişletilmiş bir versiyonudur; Caxton'un ilk baskısına dayanmaktadır ancak baştan sona Papaların tarihi ve dini meselelerle ilgili eklemeler yapılmıştır.

Hall Kroniği, Edward Hall tarafından kaleme alınmıştır. Edward Hall bir avukat aynı zamanda bir tarihçidir. Eser ilk kez 1548'de yayımlanmıştır. *Hall's Chronicle* olarak bilinen eserde Lancaster ve York hanelerinin arasındaki mücadeleler aktarılmıştır. IV. Henry'nin hükümdarlığı ve VIII. Henry dönemine kadar ki İngiltere tarihine dair bilgiler eserde yer almaktadır. Eser IV. Henry'nin tahta çıkması ile başlar. Hall, kralların politikalarını da oldukça iyi bir şekilde aktarmıştır. Kroniğin ilk kısımlarından daha ziyade VII. Henry'nin hükümdarlığı ve Tudor hanesine dair olan bilgiler ile öne çıkmaktadır.

IV. Edward'ın (*The Arrival of Edward IV*) gelişi olarak adlandırılan eser Edward'ın İngiltere'den kaçması ve bir sene sonrasında tahtını geri almak için çıkmış olduğu yolculuğu konu almaktadır. Güller Savaşının devam ettiği bir döneme ait olan eser 1471 yılını anlatır. Eserin yazarı bilinmese de kendisini IV. Edward'ın hizmetkârı olarak tanımlamıştır. Bu nedenle eser IV. Edward'a sempati duyan bir bakış açısı ile yazılmıştır. Eser gerçekleşen hadiselerden kısa bir süre sonra kaleme alınmıştır. Croyland Kroniğinden daha çok güvenilir bir eser olarak görülmektedir.

2. HANEDANLIK MÜCADELESİNDE LANCASTER VE YORK HANELERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

İngiltere, 1154 yılından itibaren Plantagenet Hanedanlığı tarafından yönetiliyordu. Tahta geçiş ise babadan oğula ya da erkek kardeşler arasındaydı. Plantagenet Kralı III. Edward (1327-77) 1312 yılında doğdu. Babası II. Edward tahttan indirilip öldürüldüğünde henüz on dört yaşındaydı. Naiplerini geride bırakarak İngiltere'yi yönetmeye on sekiz yaşında başladı. 1328'de Hainaultlu Philippa ile evlendi. III. Edward'ın Philippa'dan üç çocuğu olmuştur.¹ III. Edward döneminde İngiltere başarılı bir şarap ticareti merkezi haline getirilmişti. III. Edward, Fransızların Akitanya Dukalığına yaptıkları saldırılardan ötürü endişe duymaktaydı. Bu durumda barışçıl bir yol izlemek yerine Fransa Kralı IV. Philip'in torunu olarak Fransa tacında hakkının olduğunu iddia etmiştir. 19 Ekim'de Lincoln Piskoposu Henry Burghers ile Fransa Kralına yazmış olduğu mektupta ifade ettikleri şu şekildeydi:

*Yüce Tanrının lütfuyla, İngiltere ve İrlanda Kralı Edward'dan, Philip de Valois'ya... Biz, sevgili dayım (eski Fransa kralı) IV. Charles'ın vefatından beri mirasımızı ele geçirip, zorla elinde tutmaya devam eden sizden, çok yakın bir bağ ile (kan bağı) ile Fransa tacının mirasçısıyız... Bundan dolayı, sizi uyarıyoruz ki mirasımız olan Fransa'yı ordumuz ile birlikte fethedeceğiz... Bugünden itibaren size meydan okuyor ve size sunmuş olduğumuz sadakate artık son veriyoruz. Çünkü sizi artık düşman ve rakip olarak görüyoruz...*²

III. Edward'ın Fransa tahtında hak iddia etmesi ile “Yüzyıl Savaşları” olarak adlandırılacak bir dizi çatışma başlamış aralıklı olarak devam eden savaşlar yüz yıldan uzun sürmüştür. Edward'ın liderliğindeki İngiliz ordusu savaşın başlangıcında birkaç zafer elde etmiştir. Bu savaşlar, 1340 Sluys'ta, 1346'da Crecy ve 1356'da Poitiers'de gerçekleşmiştir. Bu savaşlar İngiliz okçularının, Fransız süvari birliklerine karşı üstünlüğünü ispatladıkları savaşlardı. Ne var ki, İngiltere'nin savaşlarda elde ettiği başarılar çok da uzun sürmemiştir. 1360 yılında Edward savaşın ilk kısmını sonra erdiren Bretigny Antlaşması'nın maddeleri gereğince ele geçirdiği toprakların bir kısmını Fransa Krallığı'na iade etmek zorunda kalmıştır.³ III. Edward öldüğünde,

¹ May McKisack, *The Fourteenth Century 1307-1399*, Clarendon Press, Oxford, s. 98-100.

² *Froissart Chronicles*, Geoffrey Brereton (Ed), Penguin Books, Maryland, 1968, s.59.

³ Halil Yavaş, *Yüzyıl Savaşları*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2022, s. 61.

Akitanya Dukalığı dışında Fransa topraklarından Calais çevresi ve birkaç kasaba kalmıştır. III. Edward döneminde İngiltere Krallığı'nda birçok değişiklik meydana gelmiş, parlamento artık Lordlar ve Avam Kamarası olarak bölünmüştü. Hukuk mahkemeleri 1345'te Londra'da kalıcı olarak kurulmuştu.⁴ Kral, "Barış Adaleti" adındaki ofislerin kurulmasını emretti, böylece her bölgede durumu iyi olan beyler sulh hâkimi olarak atanmıştı. III. Edward, tüccar sınıfının refah seviyesinin artması ve eğitimin yaygınlaşması için de çalışmalar başlamıştı. III. Edward erişkinliğe ulaşan oğullarını, soyluların mirasçıları ile evlendirdi. Oğullarının geçimlerini sağlamaları için İngiliz Dükliklerini oluşturdu. Her ne kadar oğullarının geçimini sağlamak için böyle bir uygulama başlatmış olsa da daha ileriki süreçte kan davası ve kraliyet üzerinde hak iddialarının doğmasına neden olacak çatışmaların zeminini hazırlamış oldu.⁵ 1377 yılında öldüğünde arkasında krallık için çatışacak birçok torun bırakmıştı. En büyük oğlu Galler Prensi Woodstocklu Edward, "Kara Prens" olarak bilinmekteydi. Henüz on altı yaşındayken Fransa ile yürütülen savaşlarda elde ettiği başarılar neticesinde Hristiyan aleminde bilinen en iyi şövalye unvanını almıştır.⁶ Ancak babasından bir yıl önce yakalanmış olduğu hastalıktan ötürü ölmüştür. Yerine varis bıraktığı dokuz yaşındaki oğlu Bordeauxlu Richard büyükbabasının ölümünden sonra krallıktaki yerini almıştır. III. Edward'ın ikinci oğlu Clarence Dükü Anversli Lionel'in (1338-68) kızı Clarenceli Philippa III. Mart Kontu Edmund Mortimer (1352-1381) ile evlendirilmişti. İlerleyen yıllarda York hanesinin tahttaki iddiaları Clarenceli Philippa'ya dayandırılacaktır. Mortimer ailesi, Galler sınırında yaşayan güçlü baronlardan oluşan bir aileydi. 14. yüzyılda dönemin en zenginlerinden olmuşlardır. İrlanda, Galler, Somerset ve Doğu Anglia'da geniş mülklere sahiplerdi. III. Edward'ın hayatta kalan üçüncü oğlu Gauntlu John, Lancaster Kontu Edmund Crouchback tarafından kurulan Lancaster hanesinin varisi olan kuzeni Blanche ile evlenmişti. John, birçok sefere katılmış olsa da babasının ve ağabeyinin gölgesinde kalmıştır.⁷

⁴ G.L Harris, *Shaping the Nation: England 1360- 1461*, Oxford University Press, Oxford, 2006, s. 67.

⁵ Barber R. W, "The Round Table Feast of 1344", Munby J.; Barber R. W; Brown, R (ed) *Edward III's Round Table and the Windsor Festival of 1344*, in *Arthurian Studies*, Vol. 68, Boydell Press, Woodbridge. 2007, ss. 38-39.

⁶ Hunt William, "Edward the Black Prince", Stephen Leslie (Ed), *Dictionary of National Biography*, Vol: 17, Smith Elder&Co, London, ss. 91.

⁷ Ian Mortimer, *The Perfect King the Life of Edward III: Father of the English Nation*, Vintage Press, Londra, s. 335.

II. Richard tahta geçtiğinde, amcası Gauntlu John'un hırslı bir kişiliği olduğundan naip olarak seçilmedi. John'u devre dışı bıraktıklarında parlamento tarafından tayin edilen bir konsey ile krallık yönetimi başlamıştı. Gauntlu John, kilise içerisindeki suistimallere karşı çıkan John Wycliffe'i desteklediği için din adamları ona düşman olmuştu. Gauntlu John'un taht arzusu ikinci eşi Constance aracılığıyla elde ettiği Kastilya tahtıydı ancak orada da krallık kurma girişiminde başarılı olamadı. 1390'lı yıllara kadar, Kral II. Richard amcasına saygı duymakta ve güvenmekteydi. Gauntlu John'un yaptığı evliliklerden birçok çocuğu olmuştur. Erişkinliğe ulaşan üç çocuğu vardı: Portekiz Kralı I. John ile evlenen Phillippa, I. Exeter Dükü John Holland ile evlenen Elizabeth ve Gauntlu John'un varisi olan Bolingbrokelu Henry idi.⁸ II. Richard, on dört yaşındayken karşılaştığı Köylü İsyanı'nda göstermiş olduğu cesur tavırlarından ötürü insanlar onun doğuştan lider olduğunu düşünüyordu. Kral, Suffolk Kontu Michael de la Pole, IX. Oxford Kontu Robert de Vere gibi isimlere güveniyordu. Kralın danışanlarına olan güveninden ötürü soylular arasında şiddetli bir muhalefet meydana geldi. II. Richard'ın Robert de Vere'e beslemiş olduğu güven ise tamamen siyasi bir felakete neden olacaktı. Soylular, De Vere'in kralın üzerindeki etkisinin zararlı ve doğal olmadığını düşünüyorlardı. Aynı zamanda De Vere ile kral arasındaki ilişkinin eşcinsel nitelikli olduğuna dair söylentiler de yayılmış durumdaydı. Kuzeni Bolingbrokelu Henry, kralın bu davranışlarından rahatsızlık içerisindeydi.⁹

Bolingbrokelu Henry, Robert De Vere'in oluşturduğu tehdide karşı koymak için II. Richard'ın favori adamlarına karşı amcası Woodstocklu Thomas, Richard FitzAlan, Nottingham Kontu ve XII. Warwick Kontu ile ittifak kurdu. Bu ittifak, 1387'de Bollingbroke ve müttefikleri Oxfordshire'da bir araya gelerek Radcot Köprüsü savaşında De Vere'e karşı bir zafer elde ettiler. Elde ettikleri bu zafer ile Oxford Kontu'nu sürgüne gönderdiler. Kral'ın onların taleplerine boyun eğmekten başka bir seçeneği yoktu. 1388'de toplanan parlamentoda kralın favori adamlarının idam edilmesi ve Robert de Vere'in mallarına el konulması istendi.¹⁰ 1389'da Richard, Westminster'da yapılan bir konsey toplantısının ardından yeniden hükümetin sorumluluğunu üstlendi. Yönetim tarzını yumuşatıp daha ılımlı bir tavır sergilemeye

⁸ <https://www.britannica.com/topic/house-of-York> Erişim Tarihi: 18.11.2023.

⁹ Pınar Ülgen, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2020, s.203.

¹⁰ Jeremy Black, *İngiltere Tarihi* (Çev: Aytaç Yıldız), Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2017, s.163.

başladı. Fransızlar ile yapmış olduğu ateşkesin ardından halktan alınan vergiler düşürüldü. Otoritesini, İrlanda üzerine yapmış olduğu seferde gösterdi. Kral, 1394-95 yıllarında İngiliz yönetiminin gücünü ve mutlakiyetini vurgulamak için İrlanda'da bulundu. İrlanda'daki İngiliz lordlarının toprakları, Galliler tarafından istila edilme riskiyle karşı karşıya kalınca İrlandalı İngiliz lordlar kralın kendilerine yardım etmesi ve bu olaya müdahil olması için krala yalvardılar. Richard bunun üzerine 1394 yılının sonbaharında İrlanda'ya gitti ve orada yaklaşık bir yıl kadar kaldı. Kral, maiyetinde yaklaşık sekiz binden fazla adamı ile adaya çıkartma yaptı. Harekat başarılı oldu ve İrlandalılar İngiltere'ye boyun eğmek zorunda kaldı. Richard'ın saltanatı boyunca elde ettiği en büyük başarısı buydu. 1396'da ilk eşinin ölümünden sonra Fransa Kralı VII. Charles'ın kızı Isabella ile evlendi. 1397 yılının Temmuz ayında Appellant Lordlarının¹¹ tutuklanma emrini verdi. Lordların birkaçı önce hapsedildi ardından da idam edildi. Geriye kalan lordlar ise Man Adası'na sürgüne gönderildi.¹²

Ancak sükûnet içinde geçen bu dönem oldukça yanıltıcıydı. 1398 yılının Ocak ayında Lancaster Kont'u Gauntlu John'un oğlu Henry Bolingbroke ile kralın eski destekçisi Thomas Mowbray arasında bir tartışma gerçekleşti. Thomas, Kral Henry'yi Lancaster hanesini ve mirasını yok edeceklerine dair bir komplo kurulduğunu öğrendiği için uyarmak istedi. Henry bunu öğrenir öğrenmez II. Richard'a bildirdi. II. Richard, onlara güvenmediği için Henry'ye 10 yıl, Mowbray'e ise ömür boyu sürgün cezası verdi. Kral, Bolingbroke'u sürgüne gönderdikten sonra onun 10 yaşındaki varisi Monmouthlu Henry'yi babasının iyi halinden dolayı saraya çağırdı, Bolingbroke ise o esnada Paris'teydi ve kral ile Gauntlu John artık birbirlerinden iyice uzaklaşmış durumdaydılar. Gauntlu John oğlunun sürgüne gönderilmesi üzerine hastalandı ve Leicester Kalesi'nde öldü. Kral II. Richard'ın bir varisinin olmaması halkı endişelendiriyordu. Kralın varisi olabilecek kişi III. Edward'ın ikinci oğlu olan, Anversli Lionel'in torunu IV. Mart Kontu, Roger Mortimer idi. 1398'de Roger Mortimer 24 yaşındaydı. Aynı yılın Haziran ayında Leinster'daki İrlandalılar tarafından pusuya düşürülerek öldürülmüştü. Tahtın olası varisi ise artık 7 yaşındaki oğlu Edmund idi. Kral, 1399'da İrlanda'ya gitmeden önce Mart Kontu'nun küçük

¹¹ Appellant Lordları, II. Richard'ın yönetiminden memnun olmayan onun yönetimine tepki göstermek için bir araya gelen ve kralın yanındaki adamlarının yargılanmasına sebep olan beş lorda verilen adıdır. Ayr.bkz; <https://www.britannica.com/topic/lords-appellants> Erişim tarihi: 29.11.2023.

¹² <https://www.britannica.com/biography/Richard-II-king-of-England> Erişim Tarihi: 29.11.2023.

oğlunun varis ilan edilmesini sağladı. Lancaster mirasını ele geçirip İrlanda'ya gitti. Henry Bolingbroke ise kral seyahatheyken sürgünden döndü ve Northumberland Kontu ile tanışıp kısa bir süre içerisinde onun desteğini kazandı. Henry hakkı olan mirası almak için destekçileri ile güneye doğru ilerliyordu. Karşısında ise direnç gösterecek büyüklükte bir güç yoktu. I. York Dükü Edmund'ın Henry'nin yanında yer almaktan başka bir alternatifi bulunmamaktaydı. Tüm bu hadiseler gerçekleşirken kralın İrlanda'dan dönüşü gecikti. Kral II. Richard İrlanda'dan döndükten sonra ilk iş olarak Conwy'e gitti ve orada Northumberland Kontu ile müzakere yapmak için buluştu. Müzakereler sonucunda istediğini elde edemeyen kral, Flint Kalesi'ne giderek orada Henry Bolingbroke'a teslim oldu. Kral, hayatının bağışlanması durumunda tahttan çekileceğine dair ona söz verdi. Richard'dan sözü alan Henry onunla Londra'ya döndü ve ardından Richard 1 Eylül 1399'da Londra Kulesine hapsedildi.¹³ Henry, Richard'ı Londra Kulesi'ne hapsedtikten sonra Parlamento'yu topladı. Henry tahtı alma konusunda oldukça kararlıydı. Richard'ı despot bir kral olarak ilan ederek onun kral olmayı hak etmediğini iddia etti. Fakat kralın bir sonraki varisi Henry değil; V. Mart Kontu Edmund Mortimer idi. Henry Bolingbroke ise III. Henry'den gelen bir kan bağına sahip olduğunu savunuyordu. Parlamento, onun bu beyanını kabul etti ve böylece Henry kan bağı ile değil "hukukun belirlemesi" sonucunda kral ilan edildi. 29 Eylül'de Londra Kulesi'nde yapılan toplantılar sonrasında Richard tacını bırakma konusunda ikna edildi. Ertesi gün kralın tahttan çekildiğine dair beyanı Parlamentoda okundu ve tasdiklendi. Oturum tamamlandığında Richard, Londra Kulesi'nden alınarak önce Leeds'e ve ardından da Pontefract'a götürüldü. 13 Ekim'de, Henry Bolingbroke kral olarak taç giydi. IV. Henry namıyla tahta geçti ve Plantagenet Hanesinin Lancaster kolunun dönemi böylece başlamış oldu.¹⁴

2.1. Lancasterlı IV. Henry

Tahtı ele geçiren IV. Henry, 13 Ekim 1399'da Westminster Manastırı'nda yapılan tören eşliğinde taç giydi. 1400'lü yılların ilk aylarında II. Richard'a suikast düzenlemeyi hedefleyen destekçilerinin çıkartmış olduğu isyanı bastırdı. Komplocuların kim olduğunu öğrendi, onların tutuklanmasını ve idam edilmesini

¹³ Nigel Saul, *Richard II*, Yale University Press, New Haven, 1997, s. 417.

¹⁴ Byran Beyan, *Henry IV*. St. Martin Press, New York, 1994, s.67.

emretti. Henry, Lancaster Dukalığının hüküm sürmesini ve kraliyetin Lancaster hanedanlığından devam etmesini emreden bir yasa çıkarttı. Her konuda parlamentoya danışan IV. Henry dini konulardaki düşünceleri konusunda parlamento üyeleri ile anlaşmazlığa düştü.¹⁵ Yönetimin ilk yıllarında Henry çok fazla yerli ve yabancı düşmanlarının saldırısına uğradı ve onlarla uğraşmak zorunda kaldı. İskoçya ve Fransa ile anlaşmazlıkları devam ediyordu. 1400 yılında İskoçya üzerine sefer düzenlendi fakat bu sefer başarısızlıkla sonuçlandı. Fransız sarayı ile anlaşmazlıklar söz konusuydu, Richard'ın eşi olan “çocuk” kraliçe Valoislı Isabella'nın yeniden tahta geçmesi ile bu anlaşmazlıklar düzeltildi.

2.1.1. İsyanlar Dönemi ve Ölümü

İsyan hareketleri 1400 yılında Owain Glyndwr'ın komşusu olan İngiliz Lordu ile yaşamış olduğu tartışmanın sonucunda kendisinin Galler Prensi unvanı almasıyla isyanlar dönemi başladı. Owain ve adamları hızla Galler'in kuzeydoğusuna doğru yola koyuldular, 16 Eylül'de Ruthin kasabası ve Ruhtin Kalesi'ne saldırdılar. 22 Eylül'de Oswestry kasabası, Owain'in gerçekleştirmiş olduğu saldırı sonrasında, oldukça ağır hasar aldı. Owain ertesi gün rotasını güneye doğru çevirdi ve Powis Kalesi'ne saldırdı. Kral, İskoçya seferinden dönerken Galler'e doğru hareket etti. 26 Eylül'de Shrewsbury'de Galler'i işgal etmek için hazırlandı. Kral, hava koşullarının elverişli olmamasının yanında Gallilerin gerilla taktikleri uygulanarak birlikleri sürekli olarak rahatsız edildi. Bunun üzerine askerleri ile Anglesey'e vardığında Gywnedd ve Bangor yakınlarındaki köyleri ve manastırları yakarak onlara yanıt vermiş oldu. 15 Ekim'de Shrewsbury'ye geri döndü ve oradan Worcester'a gitti.¹⁶ 1401 yılında isyan iyice yayılmaya başladı. Kral, Northumberland Kontu'nu ve oğlu “Hotspur” olarak tanınan Henry Percy'yi ülkeyi düzene sokması için görevlendirdi. Mart ayında isyancıların hepsinin affının sağlanacağına dair bir anlaşma yapıldı. Fakat Owain ve kuzenleri bu aftan yararlanamadılar. İsyanlılar Cowny Kalesi'ni kuşatmaya çalıştılar ve yeteri kadar adama sahip değillerdi. 1 Nisan'da marangoz kılığında kaleye girerek garnizondaki adamlara saldırdılar. Diğer isyancıların da girebilmesi için kalenin

¹⁵ Biggs Douglas, Dodd Gwilym, *The Reign of Henry IV: Rebellion and Survival 1403-1413*, Boydell&Brewer, Woodbridge, 2008, s. 137.

¹⁶ <https://deremilitari.org/2018/04/welsh-annals-on-the-rebellion-of-owain-glyn-dwr-1400-1415/> Erişim Tarihi: 19.11.2023.

kapısını açtılar. Percy, isyancıların kuşattığı kaleye girmenin kolay olmadığını bilincinde olduğundan pazarlık yapmak zorunda kaldı. Hepsinin affının sağlanacağına dair bir anlaşmaya varıldı. Ancak kral, Percy'nin kendisinden habersiz olarak yapmış olduğu pazarlığı bozdu.¹⁷

Owain, isyan hareketinde ilk büyük zaferini Mynydd Hyddgen'de elde etti. Birlikleri, Hyddgen Vadisi'nin dibinde kamp kurmuştu. İngilizler ve Flanmanlar orada onlara saldırdı. Owain, ayrıca onlardan daha az olan ordusunu toplayarak saldırılara karşılık verdi ve yaklaşık iki yüz kadar kişiyi öldürdü. Owain'in zaferinin haberi krala ulaştı. Bunun üzerine kral onu cezalandırmak için sefer düzenlemeye karar verdi ve kral Ekim ayında Galler'e saldırı düzenledi. Shrewsbury ve Hereford Kalesi'nden Strata Florida Manastırı'na kadar saldırılarına devam etti. Orduları manastırı yerle bir ettiler. Owain ile karşılıklı çatışmaya giremediler; Owain'in güçleri kralın birliklerini aralıklı olarak taciz etti ve onların tedarik zincirlerini vur kaç taktiği ile zarara uğrattı. Bunun sonucunda kralın ordusu geri çekilmek zorunda kaldı. Henry Hotspur, kraldan yeterli desteği alamadığından dolayı şikayetçiydi. Müzakere ederlerse Owain'in isyanını sona erdireceğini düşünüyor ve bunu savunuyordu. 1402'de Owain düşmanlarından Reynald ve Gray de Ruthyn'i pusuya düşürerek yakaladı. Owain, kraldan yüklü miktarda fidye alana kadar onları hapsinde tuttu. Aynı yıl içerisinde isyancılar Galler'in merkezinde Edmund Mortimer komutasındaki ordu ile karşılaştı. Mortimer'in ordusu ağır bir yenilgiye uğradı ve ardından Mortimer yakalandı. Owain, Mortimer'i fidye karşılığında serbest bırakmayı teklif etti ancak kral kabul etmedi.¹⁸ Mortimer, kralın İngiliz tahtında kendisine rakip olabilecek güçlerden birisiydi. Bunun üzerine Edmund Mortimer, Owain'in kızı Katherine ile evlenerek, Owain ile ittifak kurdu.¹⁹

1403'te isyan iyice yayılmış durumdaydı. Galler'de ulusal anlam taşıyan bir harekete dönüştü. Owain, Tywi Vadisi'ne doğru yola koyuldu ve köylüler ona destek olmak için isyana katıldılar. İngilizlere ait olan malikaneleri ve kaleleri ele geçirdiler.

¹⁷ Charles Parry, *The Last Mab Darogan: The Life and Times of Owain Glyn Dwr*, Novasys Limited, Londra, s. 81.; Ralph Alan Griffiths, Roger S. Thomas, *The Making of the Tudor Dynasty*, St. Martin Press, New York, 1985, s. 21.

¹⁸ Parry, a.g.e, s. 137.; Griffiths, Thomas, a.g.e, s. 19.

¹⁹ Howell T Evans, *Wales and the War of the Roses*, Cambridge University Press, Cambridge, 1915, s. 19.

İngilizler için önem taşıyan üslerinden birisi Carmarthen ele geçirildi. Owain, ardından Glamorgan ve Gwent'e saldırılar düzenledi. Yolunun üzerinde neresi denk gelirse yakarak, tarumar ederek ele geçirmeye başladı. Owain ve destekçileri, Fransa'nın desteği ile Caernarfon Kalesi'ne saldırı düzenlediler. Düzenledikleri saldırılarından tam sonuç elde edeceklerken, Monmouthlu Henry, Owain'in Glyndyfrdwy ve Sycharth'ta bulunan evine saldırılar düzenledi. 10 Temmuz'da Northumberland Kontunun oğlu Henry Hotspur ve kralın kuzeni bir araya gelerek Chester'daki isyanı alevlendiler. O zamanlar on altı yaşında olan Monmouthlu Henry ise Hotspur ile buluşmak için kuzeye yöneldi. 21 Temmuz'da Monmouthlu Henry, Hotspur'dan evvel Shrewsbury'ye ulaştı ve isyancıları kasabanın dışında durması için zorladı. Monmouthlu Henry, stratejik olarak Northumberland Kontu'nun Shrewsbury'ye ulaşmasından önce savaşın gerçekleşmesini sağladı ve isyancıların tüm gücüyle gelmesini engelleyerek kendi seçtiği bölgede savaştı. Henry savaş esnasında kafasına isabet bir okla yaralandı ancak savaşmaya devam etti. Günün sonunda Hotspur ölmüş ve isyan sona ermişti.²⁰

Krallığa karşı isyanlar devam ediyordu, 1404 yazında Owain yönünü batıya çevirmiş, önemli kale ve garnizonları ele geçirmişti. Kendi krallığını ve parlamentosunu kurmuştu. Owain elde ettiği yeni statü ile 1405'te Edmund Mortimer ve II. Northumberland Kontu Henry Percy ile bir araya gelerek toplantı yaptı. Toplantının ardından İngiltere ve Galler topraklarını *Üçlü Senet*²¹ ile aralarında pay etmeyi kabul ettiler. 1406 yılının başlarında Owain'in kuvvetleri Galler'in güneydoğusunda yer alan Grosmont ve Usk'ta yenilgiye uğradı. 1400-1406 yılları arasında elde ettiği başarılarına rağmen Galli nüfusu oldukça azdı. Halkın nüfusu İngiliz ordularının yarattığı abluka ile giderek azalıyordu. 1407'de İngilizler Anglesey'i ve Güney Galler'in büyük bir kısmını tekrardan ele geçirdiler. Ele geçirilen yerler: Aberystwyth Kalesi ve Harlech Kalesi idi. Owain'in yakalanmamasına rağmen bölgedeki yönetimini fiilen sona erdirdiler. Monmouthlu Henry, babası IV. Henry'nin tercih ettiği gibi cezalandırıcı seferler yapmak yerine farklı bir abluka stratejisini izliyordu.

²⁰ John Barrat, *War of the Throne, the Battle of Shrewsbury*, Pen and Swords Book, Yorkshire, 2010, s. 97.; *The Chronilce of Adam Usk 1377-1421*, Edward Maunde Thompson, Henry Frowde Oxford University Press, London, 1904, s.82-83.

²¹ Şubat 1405'te Owain Glyndwr, Edmund Mortimer ve Henry Percy arasında yapılan İngiltere ve Galler topraklarının paylaşımını içeren anlaşma.

İngiliz kontrolünde kalan kaleleri kullanarak, ticareti ve silah tedarikini keserek Galler'i geri almayı başardı.²² Kralın saltanatının son yıllarında isyanlar dur durak bilmeden devam ediyordu. Saltanatının son yıllarında ciddi sağlık sorunları yaşayan IV. Henry bir cilt hastalığından muzdaripti. Kralın sağlığının kötüye gitmesi sonucunda veraset ve yönetim için mücadeleler başladı. Bu mücadelede: Canterbury Başpiskoposu Thomas Arundel ve Henry'nin üvey kardeşleri bir taraf, Prens Henry ve onun destekçileri diğer bir taraftı. Prens Henry ve destekçileri, Arundel'i 1410 yılının başlarında görevinden uzaklaştırdı. Prens Henry daha sonra Fransız grubu ile ittifak yaptı. Kral ise 1412 yılının sonlarında iyice güçten düşmüş durumdaydı ve oğlu (Prens Henry) ile arasındaki gerilim oldukça yüksekti. Birkaç ay sonra öldü ve Prens Monmouthlu Henry, Kral V. Henry olarak tahta geçti.²³

2.2. V. Henry ve Fransa'yla Barış Döneminin Sonu

Prens Henry, kral olur olmaz ev hapsinde olan V. Mart Kontu Edmund Mortimer'i serbest bırakıp yeni bir güven ortamını oluşturmaya çalıştı. Hotspur'un oğlu olan Henry'ye Northumberland Kontluğunu geri verdi. Taç giyme töreninden önceki gün Londra Kulesi'nde tertiplenen bir törenle Mart Kontu ve kardeşi Roger Mortimer'i Bath şövalyelesi yaptı. Tahta geçtiğinde üç ana sorunu düzeltmesi gerekiyordu ve bunlar: İç barışı yeniden sağlamak, kilisedeki bölünmelerin iyileştirilmesi ve Avrupa'daki İngiliz prestijini tekrardan elde etmektir. Sorunları ele alarak yeni bir politika oluşturmuştu. İngiltere'yi yeniden inşa ederek farklılıkları ortadan kaldırmayı hedeflemekteydi. İlk önce II. Richard'ın onurlu bir şekilde defnedilmesini sağladı. Mirasçılarının ellerinden alınan unvanları ve mülkleri yavaş yavaş iade etti. 1414'te kendisini Mart Kontu ilan eden Cambridge Kontu'nun girişimini kolay bir şekilde ortadan kaldırdı. İskoçya ve İrlanda'da bulunan İngiliz egemenliğini güçlendirmek yerine Fransa'daki sorunlara odaklandı.²⁴

Batı Avrupa'da Armagnac ve Burgonya Dükleri birbirlerine karşı mücadele içindeydi ve İngiltere'nin desteğini almak için V. Henry'nin yanına gitmişlerdi. İlk olarak

²² Parry, a.g.e, s.187.

²³ Theodore Beck, *Cutting Edge: Early History of the Surgeons of London*, Lund Humphries Publishers, London, 1974, s.57.

²⁴ Black, a.g.e, s. 181.; Allen Andrews, *Kings and Queens of England and Scotland*, Marshall Cavendish Press, London, 1976, s. 76.

Armagnaclar ile görüşme yapan kral, Armagnac Düke'ne Fransa tahtındaki hakkının kabul edilmesi şartı ile Burgonya Dükü'ne karşı ona yardım edeceğini belirtti. Ayrıca Burgonya Dükü II. Jean'ın ödemediği fidyenin karşılığı olarak Akitanya'nın kalan kısmı, Normandiya, Maine, Anjou ve Touraine'nin kendisine teslim edilesini istiyordu. Yaptıkları anlaşmanın sağlamlaştırılması için de Fransa Kralı VI. Charles'ın kızı Catherine ile evlenmeyi istiyordu. Fransa Kralından evlilik için yüklü miktarda çeyiz talep ediyordu. Yaptıkları görüşmeler aslında gizli bir savaş çağrısıydı. İngiliz Kralı, Fransa'nın içerisinde bulunduğu karmaşık durumun bilincindeydi ve taleplerinden vazgeçmiyordu. 1415 yılının şubat ayında Fransa'yı işgal etmeyi planlamaktaydı. Kendisinden önceki kralların gerçekleştirmiş olduğu savaşlardan ders çıkartmış olan kral, yeni stratejiler geliştirdi. İlk olarak Akitanya topraklarında savaş yapmanın başarılı olmayacağını bilincinde olduğu için burayı savaş cephesi olarak kullanmayacaktı. Fransız kalelerinin oldukça güvenli olması nedeniyle uzun süreli kuşatmalara direnebileceklerinin bilincindeydi ve ona göre planlamalar yapmıştı. Fransa'da bulunan hakimiyeti altında olan bölgelere sağlam üsler tesis etmeyi planladı. Normandiya'yı ele geçirmek adına İngiltere'ye yakın olan Harfleur bölgesi savaş için en uygun seçenek olarak görünmekteydi.²⁵ Şansölye olarak Arundel'in yerine en yaşlı amcası, meclis üyesi olan, Winchester Piskoposu Henry Beaufort'u getirdi. 1417'de Beaufort, kraldan izin almadan Papa'dan kardinal şapkasını ve papalık elçisi makamını kabul etti. Kral, kendisinden izin alınmadan yapılan bu atamaya sinirlendi.

2.2.1. Agincourt Muharebesi ve 1417-1419 Seferleri

Kral geliştirmiş olduğu stratejiler ile hazırlıklarını tamamladı ve 11 Ağustos'ta donanmasının başında Southampton'dan yola çıktı. Üç gün kadar süren yolculuğun ardından Seine Körfezi'ndeki Harfleur'a demir attı. Böylece savaşın son safhası başladı. Şehri kuşatan İngilizler, gece gündüz top atışında bulunuyor ve lağımclar ile yeraltından şehri zayıflatıyordu. Beş hafta kadar süren kuşatmanın ardından kent daha fazla dayanamamış ve 18 Eylül'de teslim olmuştu. Kuşatma devam ederken kralın ordusunun bir kısmı, şiddetli hava şartlarından dolayı, dizanteriye yakalandı. Kuşatma konusunda oldukça kararlı olan kral, askerlerinin bir kısmını kentte bırakarak

²⁵ Yavaş, a.g.e, s. 77-78.

ilerlemeye devam etti. Fransızlar ise İngilizlerin ilerleyeceği yollardaki köprüleri yıkmış olsalar da iki tarafın orduları 25 Ekim'de Agincourt yakınlarına kadar gelip gecesinde orada kamp kurdular. Ertesi günün sabahında Fransızlar son kez anlaşmak için yol aradılar fakat V. Henry anlaşma taraftarı değildi. Bu nedenle, Fransa ordusunun komutanı olan Albert Kontu Charles ve Mareşal Boucicault, İngiliz okçularını ortadan kaldırmak için planlar yapmaya başladılar.²⁶ Fransız askerlerinin atlı birlikleri ile okçularına saldırı düzenleyeceğini öğrenen V. Henry saldırılara karşı önlem almak adına karşı bir plan yaptı. Ordusunda bulunan her okçunun iki ucu sivriltilmiş kalın kazıklar hazırlamalarını emretti. Böylece saldırıya geçecek süvarilerin onların üzerine yürüyecekleri yeri hesaplayarak, düşmanın yönüne eğik bir şekilde yere saplayarak bir savunma hattı oluşturmuştu.²⁷ Savaş başladığında kazıklara doğru hareket eden Fransız süvarilerinin atlarının bedeni, kazıklar nedeniyle, delik deşik olmuştu ve atlarının üzerinden düşen askerler İngiliz okçularının saldırılarına uğramıştı. İngilizlerin yaptığı saldırılardan korkan Fransız askerleri kaçmaya başladılar, onların kaçtıklarını gören İngiliz birlikleri kaçanları yakalayarak öldürmeye devam ettiler.²⁸ Walsingham'a göre kral "Bir kral gibi değil, bir şövalye gibi savaştı, yolu gösterdi, düşmana ilk saldıran, zalim darbeler alıp veren oldu." Fransız ordusu bu savaşta hezimete uğramıştı. Fransızlara karşı elde ettiği zafer her ne kadar önemli olsa da V. Henry, ordusunun yıprandığının ve zayıfladığının bilincindeydi.²⁹ Bu nedenle Paris'e gitmek yerine ilk önce esirleriyle beraber önce Calais'ye oradan da Londra'ya gitti. Ülkesine döndüğünde coşkulu insanlar onu İngiltere'nin ve Fransa'nın kralı sloganı ile karşıladılar.³⁰ Zafer sonrasında V. Henry popüler bir kahraman haline geldi. Kampanyanın maliyeti çok büyük olsa da parlamento krala minnettardı ve savaşın devamını finanse etmeyi memnuniyetle kabul ediyordu. Fransa'da halen Armagnac ile Burgonya Dükleri arasında iktidar yarışı devam etmekteydi. Her ne kadar hezimete

²⁶ David Green, *Yüz Yıl Savaşları: Bir Halk Tarihi*, (Çev: Mete Tunçay), Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul, 2021, s.211.

²⁷ Micheal Prestwich, *Yüz Yıl Savaşları: Avrupa'yı Şekillendiren İngiliz- Fransız Mücadelesi*, (Çev: Samet Özgüler), Kronik Yayınları, İstanbul, 2022, s.151.

²⁸ Matthew Bennet, Jim Bradbury, Kely Devries, Iain Dickie, Phyllis Jestice, *Dünya Savaşı Tarihi Ortaçağ 500-1500 I* (Çev: Özgür Kolçak), Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 49-50; Yavaş, a.g.e, s. 80-81.

²⁹ Thomas Walsingham, *The Chronica Maiora*, (Trans:David Preest),The Boydell Press, Woodbridge, 2005,s. 410-412.

³⁰ Susan Wise Bauer, *Rönesans Dünyası* (Çev: Mehmet Moralı), Alfa Yayınları, İstanbul, 2014, s. 684.

uğramış olsalar da Paris'e ilk hangisinin ulaşacağına dair yarış içindeydiler. İngiltere karşısında uğramış oldukları hezimete karşı bir saldırı yapmak için hazırlandılar ve 15 Ağustos 1416'da Fransız ve Ceneviz donanmaları, İngiliz kontrolünde olan, Harfleur'a saldırdılar. Harfleur'da bulunan kralın kardeşi Bedford Dükü John Fransızlara karşı şehri savunmuş ve onların birliklerini geri püskürtmeyi başarmıştı.³¹

Kutsal Roma İmparatoru Sigismund, Agincourt Savaşından sonra, Fransa ile İngiltere arasındaki barış görüşmelerinde bulunmuştu. Görüşmeler sonucunda bir neticeye varılamamıştı. Henry her ne kadar Fransızları hezimete uğratmış olsa da Fransa tacını alamamıştı. Tacı alabilmek için sefer hazırlıklarına başlamıştı. Tüm hazırlıklarını tamamladıktan sonra kendisine bir üs olarak seçtiği Normandiya'ya gitmişti. 1 Ağustos 1417'de Touques Nehri'nin yakınlarında saldırıya başlamıştır. Henry, birliklerine yeni katılan unsurlarla birlikte oldukça kalabalık bir orduyla yoluna devam etmişti. Politika değişikliğine giderek kuşattıkları yerleri yağmalamak yerine ele geçirdikleri yerlere İngilizleri yerleştirerek, kazancını kalıcı hale getirmeyi başarmıştı. Hâli hazırda bulunan iç karışıklıktan ve istilalardan ötürü bu karışıklıkların artmasından faydalanan Burgonya Dükü, Armagnaclara karşı harekete geçerek Paris'e gitmişti. Agincourt Savaşı'ndan sonra Fransa Krallığı'ndaki iktidar sallanmaktaydı ve iktidarı kaybetmemek adına sert bir yönetim tarzı sergilenmekteydi. Fransa içerisinde karışıklıklar devam ederken V. Henry Fransa'daki ilerlemesine devam ediyordu. Daha etkili olacağını düşündüğünden Normandiya'daki birliklerini ikiye ayırdı. Ayrılan bu birlikler doğu ve batı şehirlerini ele geçirdi. Fransa'nın en korunaklı şehri olan Rounen'e 1 Temmuz 1418'de saldırı düzenledi. Altı ay kadar direnen şehir krallıktan kendisine yardım gelmeyeceğini anladığı için Ocak 1419'da teslim oldu. V. Henry, 1419 yılının yaz aylarına kadar Normandiya Dukalığının neredeyse her yerine hâkim oldu.³²

Normandiya düştükten sonra Burgonya Dükü II. Jean ve Fransa Kralı, İngiltere ile barış arama yoluna girdiler. Döfen³³ Charles ile de iyi ilişkiler kurmak isteyen II. Jean

³¹ Emmanuel Berl, *Attila'dan Timur'a Avrupa ve Asya* (Çev: Gülseren Devrim), Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999, s. 226.

³² Yavaş, a.g.e, s. 84-85.

³³ Döfen, 1350-1797 ile 1824-1830 yılları arasında Fransa Krallığı'nda veliaht olan kişiye verilen unvandır. En büyük çocuğa verilen bu unvan ilk kez 1349'da Prens V. Charles'a verilmiştir. Tahta yakın prens/prenses anlamında kullanılmıştır.

onunla bir görüşme yaptı ve yapmış olduğu görüşmeye Armagnaclar da katıldı. Görüşmede çıkan bir arbede neticesinde II. Jean, kimin şövalyesi olduğu bilinmeyen, bir şövalye tarafından balta ile öldürüldü. II. Jean'ın ölümünden sonra Dükük Philip'e (Good/ İyi) geçmişti ve yeni Burgonya Dükü babasının intikamının peşindeydi. Bu nedenle yeni müttefiklere ihtiyacı vardı. V. Henry ile müttefik olmak için aralık ayında görüşme düzenlendi. Burgonya Dükü, Döfen Charles ve Armagnaclara karşı savaş arzusuna sahip olduğunu V. Henry'ye dillendirdi. Anlaşma yoluna gidildi ve kralın kardeşi olan Bedford Dükü, Burgonya Dükü'nün kız kardeşi ile evlendirilerek anlaşma güvence altına alındı. Aralarındaki bu antlaşmayı iki ülke arasındaki barış antlaşmasına çevirmek isteyen Burgonya Dükü ve V. Henry, Fransa Kralı VI. Charles'ın yönetiminde oldukça etkili olması ile bilinen Kraliçe Isabella ile görüşmeler yaptılar. Yaptıkları görüşmelerin akabinde 21 Mayıs 1420'de Troyes Antlaşması imzalandı. Antlaşmanın en önemli maddesi: İngiltere Kralı V. Henry'nin Fransa Kralının kızı Prenses Catherine ile evlendirilmesi ve Henry'nin Fransa kralının varisi olmasıydı. Bu maddeye göre VI. Charles ölene kadar Fransa tahtında kalacak, öldükten sonra V. Henry Fransa kralı olacaktı. Ancak önlerinde krallığın yasal varisinin olmasından kaynaklı hukuksal bir engel bulunmaktaydı. Yasal varisin babasının kim olduğuna dair spekülasyonların ortaya atılması ile Döfen Charles, kralın gayrimeşru çocuğu ilan edildi. Böylece tahtta hak iddia edemeyecekti. Engellerin ortadan kaldırılması ile anlaşma 6 Ocak 1421'de parlamento tarafından onaylandı ve V. Henry, kralın damadı ve varisi olarak Paris'e girdi.³⁴

2 Haziran'da Troyes Katedralinde Prenses Catherine ile evlendi. Haziran ve temmuz aylarında Paris yakınlarındaki Montereau-Faulf-Yonne'daki kaleyi kuşattı ve ele geçirdi. Kasım ayında Melun'u kuşattı ve kısa süre sonra da İngiltere'ye döndü. Henry İngiltere'deyken kardeşi Clarence Dükü Thomas Fransa'daki İngiliz birliklerine liderlik etmekteydi. Thomas, Fransız ve İskoç ittifakına karşı 22 Mart 1421'de Bauge Savaşı'na girdi ancak gerçekleşen savaş İngilizlerin yenilgisiyle sonuçlandı. Clarence Dükü bu savaşta öldürüldü. Mevcut durumdan memnun olmayan kral durumu düzeltmek için Fransa'ya geri döndü. Henry ve güçleri Dreux'u kuşattı ve ele geçirdi. 6 Ekim'de Meaux'yu kuşattı ve 11 Mayıs 1422'de ele geçirdi.³⁵

³⁴ Berl, a.g.e, s. 227-228; Yavaş, a.g.e, 86-88.

³⁵ Encyclopedia Britannica, 11th Ed. Vol XIII, Cambridge University Press, Cambridge, 1910. s. 278.

Vincennes'e vardığında at sırtında kaleye girmek için ısrar etti ancak dayanamayarak baygın düştü. Hastalığı onun gücünü tüketmişti. 31 Ağustos'ta kral, durumu hakkındaki gerçeği öğrenmek istedi. Doktorlar ona ömrünün kalmadığını söyledi. Bunun üzerine Bedford Dükü ve XIII. Warwick Kontu ona veda etmeye gelmişti. 31 Ağustos gecesinde kralın acısı arttı. 1 Eylül sabahı ölmeden önce elinde bir haçla, *'In manus tuas, Domine, ipsum terminum redemisti'*³⁶ cümlesini mırıldanarak öldü.³⁷ V. Henry'nin ölümü İngiltere için bir felaketti çünkü halen Fransa'nın büyük bir kısmınının fethedilmesi gerekiyordu ve V. Henry gibi bir lidere ihtiyaçları vardı.

2.3. Çocuk Kral VI. Henry

V. Henry öldüğünde tek varisi olan oğlu Henry, dokuz aylık bir bebektir. Babasının ölümünden sonra tahta çıkarıldı. 21 Ekim 1422'de Troyes Antlaşması'nın maddelerine göre: dedesi VI. Charles'ın ölümünden sonra Fransa'nın itibari kralı olmuştu. 1423'te soylular henüz daha iki yaşında olan VI. Henry'ye sadakat yemini ettiler, adına parlamentoyu topladılar, kral reşit oluncaya dek ülkeyi yönetecek bir vekillik konseyi oluşturdular. Vekillik konseyi yaklaşık yirmi lordtan ve piskopostan oluşuyordu. V. Henry'nin hayatta olan kardeşlerinden Bedford Dükü John, Fransa'da devam eden savaşlardan sorumluydu. V. Henry'nin diğer kardeşi Gloucester Dükü ise "Diyarın Koruyucusu" olarak atanmıştı. V. Henry'nin ölümü ile ülke fiilen üç parça olarak görünüyordu. 1420-1435 yıllarına kadar bu durum devam etti. Bedford Dükü John, Normandiya ve Akitanya'daki İngiliz hakimiyetini Rouen'den sağlıyordu. Burgonya Dükü Philip, yaptıkları antlaşmadan ötürü Paris'i merkez olarak kullanarak Fransa'nın doğu ve kuzey bölgelerini de müttefiki VI. Henry adına yönetmeye devam ediyordu.³⁸

1423'ten itibaren XIII. Warwick Kontu, VI. Henry'nin koruyucusu olarak atandı. Şubat'ta 'uzman ve bilge' olarak tanınan Dame Alice Butler ise onun mürebbiyesi olarak göreve getirildi. Ocak 1425'te V. Mart Kontu İrlanda'da Trim Kalesi'nde ölmüştü. Mortimerların erkek varisi yoktu bu nedenle serveti Mart ve Ulster Kontluklarına ve kız kardeşi Anne'in oğlu Richard'a miras olarak kalmalıydı. Ancak toplanan kraliyet konseyinde topraklarının velayetini Piskopos Beaufort ve Kraliçe Katherine'e emanet etme kararı alındı. Mortimer'ın mirası birkaç yıl kraliyetin elinde

³⁶ Tr: "Tanrım, benim sonum senin elinde."

³⁷ Alison Weir, *Britain's Royal Family*, Vintage Press, London, s.130.

³⁸ Yavaş, a.g.e, s. 90.

kalacaktı. Şubat ayında Richard'ın amcası II. York Dükü Edward, Agincourt'ta öldü. Ölümün üzerine amcasının varisi olarak seçildi ve III. York Dükü unvanını aldı.

1427'de Henry'nin ilk hocasının ataması gerçekleşti. Hocası, Gloucester Dükü'nün hizmetinde bir keşiş olan John Somerset idi. VI. Henry'ye dokuz yaşına kadar Fransızca ve İngilizceyi öğretti aynı zamanda Hristiyan inancını ona aşıladı. Henry 9 yaşındayken ilk hocası olan keşiş John Somerset ölmüş, kralın koruyucusu XIII. Warwick Kontu, konseyin aldığı karar ile akıl hocası ve eğitmeni olarak görevlendirilmiştir. Henry'nin annesi Kraliçe Catherine ise Owen Tudor ile evlenerek ikinci evliliğini gerçekleştirdi. Evliliğinden Edmund ve Jasper adında iki oğlu daha oldu. Henry'nin üvey kardeşlerine kontluk verildi. Tarihçi Edward Hall'a göre kraliçenin kendisinden düşük rütbeli biri ile evlenmesi nedeniyle düğününü gizli tutması muhtemeldir. Gregory'nin kroniğinde ise sıradan insanların bu evliliği bilmediğine yer verilmiştir.³⁹

2.3.1. Orleans Kuşatması

Fransa'daki toprakların idaresinden sorumlu olan VI. Henry'nin amcası Bedford Dükü, Döfen Charles'ın başkenti Bourges'un da içerisinde bulunduğu Seine ve Loire Nehirlerinin arasındaki bölgeyi ele geçirdi. Aynı yıl temmuz ayında V. Salisbury Kontu Thomas Montague birlikleri ile Paris'e giderken Suffolk Kontu William de la Pole Orleans'ı kuşatması için görevlendirilmişti. İngilizler 12 Ekim'de Orleans'a ulaşmışlardı. Orleans, Orta Fransa için oldukça önemli bir mevkideydi. Şayet Orleans düşerse Orta Fransa da düşerdi.⁴⁰ Orleans kuşatması 1429 yılına kadar sürmüştü. Kuşatma devam ederken Jeanne D'arc adındaki bir köylü kızı Fransa'nın imdadına yetişmişti. Jeanne, İngiltere Krallığı'nın müttefiki olan Burgonya'nın kontrolündeki Loraine'nin yakınındaki Domremy köyünde dünyaya gelmişti. Duyduğu ilahi sesler ile Tanrının kendisini göreve çağırdığını iddia etmişti. Tanrıdan gelen ilahi mesajı iletme için Chinon'a gitmiş, Döfen Charles ile görüşüp ona görev ve misyonunu anlatmıştı. Fransa tahtını gerçek mirasçısına teslim etmeyi ve bunu sağlamak için Tanrı

³⁹ John Ashdown Hill, *The War of the Roses*, Amberley Publishing, Gloucestershire, 2017, s. 47-48.

⁴⁰ Prestwich, a.g.e, s.170-171.

tarafından gönderildiğini dile getirmişti. Charles ise kaybedecek bir şeyi olmadığı için onu desteklemeye karar vermiş Jeanne'a at ve zırh tayin etmişti.⁴¹

Jeanne, nisan ayına kadar Chinon'da kralın yanında kaldı ve sonra Döfen'in ona tayin ettiği ordusu ile İngilizlerin kuşatmasını yararak Orleans'a girmeyi başardı. Fransız direnişçiler yeni birliklerin geldiğini görünce motivasyonları arttı ve direnişe devam ettiler. İngilizler kuşatmaya daha fazla devam etmeyip 8 Mayıs'ta Orleans'tan çekildiler. Bu çekiliş, Fransa için bir dizi zaferin ilki oldu. İngiliz ve Burgonyalı birlikler geri çekildikçe birçok şehir yeniden Fransızların eline geçti. 1430'da İngilizleri memnun edecek bir hadise gerçekleşti. Jeanne D'arc, Burgonya Dükü tarafından yakalandı. Burgonya Dükü Jeanne'a Bedford'a sattı. Mayıs 1431'de büyüculük ve cadılık gibi eylemlerden suçlu bulunan D'arc kilise tarafından, yetkililere teslim edildi. Kardinal Beaufort huzurunda Rouen'de kazığa bağlanarak yakıldı. Döfen, Fransa kralı VII. Charles olarak 17 Temmuz'da Reims Katedralinde taç giydi. VI. Henry ise VII. Charles'a tepki olarak kısa bir süre sonra 6 Kasım'da Westminster Manastırı'nda yedi yaşındayken İngiltere Kralı olarak taç giydi. VI. Henry, 1430-1432 yılları arasında Doktor John Somerset'ten dersler aldı. Somerset'in görevi genç krala eğitim vermek ve aynı zamanda kralın sağlığını korumaktı.⁴²

VI. Henry, 16 Aralık 1431'de Paris'te Reims Katedrali'nde hem İngiltere hem de Fransa'da kral olarak taçlandırılan ilk İngiltere kralı oldu. Kraliyet tahtında hakkı olan III. York Dükü Richard, zenginliğine ve tahta kan bağıyla bağlı olmasına rağmen krallık divanına dahil edilmedi. York Dükü; Galler, İrlanda ve İngiltere de büyük arazilere sahipti. Amcasından Mortimerların muhteşem servetini almıştı. Ancak Fransa Kralı VII. Charles'ı destekleyenler taç giyme törenine itiraz ettiler. 1432 Şubat'ında İngiltere'ye geri döndü ve bir daha Fransa topraklarına adım atmadı. Fransa ile süregelen savaşlar dizisinde İngiliz Aşil'i olarak adlandırılan Sir John Talbot, savaş taktikleriyle Fransızlara karşı birçok zafer elde etti. 1433'te Suffolk Kontu William de la Pole, VI. Henry'nin kahyası olarak atandı. Suffolk Kontu aç gözlü, hırslı bir adamdı. 1434'e gelindiğinde Fransa ile barışın en büyük savunucusuydu. Kral üzerinde hatırı

⁴¹ Margaret Oliphant, *Kutsal Bakire Jan Dark Yaşamı ve Ölümü*, (Çev: Şebnem Duran), İlya Yayınları, İzmir, 2010, s. 43.

⁴² Paul Murray Kendal, *Louis XI: The Universal Spider*, W.W Norton&Company, New York, 1971, s. 39-40; Alfred Heales, *The Record of Merton Priory*, Henry Flowde Press, London, 1898, s. 299.

sayılır bir etki oluşturmaya başardı. XIII. Warwick Kontu Richard Beauchamp'ın etkili eğitimi sonucunda VI. Henry siyasete erken yaşta ilgi duymaya başlamıştı. Konsey bu duruma oldukça şaşırıyordu, Lordlar on iki yaşındaki bir çocuğun hükümete müdahale etmesine hazır değillerdi. Ara sıra konsey toplantılarına katıldı ve hatta Gloucester ile Beaufort arasında arabuluculuk yaptı.⁴³

1435 yılına gelindiğinde Fransızların Troyes Antlaşması'nı reddettiği artık kesindi. Antlaşma'nın reddedilmesi üzerine İngiltere'de hükümet ve politikalar konusuna hararetli tartışmalar gün yüzüne çıktı. İngiliz Hükümeti, 1434-35 yıllarında Paris'i korumak adına Fransız ordusuna karşı başarılı savunmalar yaptı. Fakat savunmalarda istenilen başarı elde edilemedi. Fransa'da İngiliz hakimiyeti azalırken İngiltere'de dış bağlantıları güçlendirmek adına taraflar arasında bir evlilik ayarlamak için görüşmeler ayarlanmaya başlandı. 1434'te toplanan konsey İskoçlar ile barışın sağlanabilmesi için İskoçya Kralı I. James'in kızlarından birisi ile VI. Henry'nin evlendirilmesini önerildi 1435'te yapılan Arras Barışı görüşmelerinde İngilizler, Henry ile Fransa Kralı'nın kızı arasında bir evlilik yapılmasını önerdi.⁴⁴ Armagnaclar, VI. Henry'nin Fransa tahtındaki iddiasından vazgeçmediği sürece bu öneriyi kabul etmeyeceklerini söylediler.⁴⁵

1435'te İngilizler ve Fransızlar süregelen bu iç savaşı sona erdirmek için Arras Antlaşması imzalanmıştı.⁴⁶ 1436'da toplanan konsey, York Dükü Richard'ın Normandiya Valisi ve Fransa Naibi olarak Bedford'un yerini alması konusunda karar verdi. Yaşının genç olmasına rağmen diyarın en zenginlerinden birisiydi. York Dükü'nün askeri deneyimi fazla değildi. Konsey ve parlamentoda destek göremiyordu. Düzenlenecek olan kampanyalar için ona yeterli fon sağlanmıyor, kampanyaları ve idari masrafları kendi cebinden karşılaması bekleniyordu. Dük, 1436'da Paris'i yeniden ele geçiren Fransızlara karşı bir başarı gösteremedi. Paris'in düşmesi ile yetki alanı artık Normandiya, Gaskonya, Akitanya ve Calais ile sınırlıydı. Fransa'da İngiltere'nin aleyhine olan hadiseler gerçekleşiyordu ve annesinin sağlığı kötüye gidiyordu. Kraliçenin sağlık durumunun kötüye gitmesi ile Tudor'dan olan

⁴³ Bertham Wolffe, *Henry VI*, Yale University Press, London, 2001, s.71.

⁴⁴ <https://www.britannica.com/topic/treaties-of-Arras> Erişim Tarihi: 19.11.2023.

⁴⁵ Thomas Frederick Tout, "Henry VI (1421-1471)" Stephen Leslie; Lee Sidney (eds), *Dictionary of National Biography*, Vol.26, Smith, Elder&Co, London, 1891, s. 58.

⁴⁶ Yavaş, a.g.e, s. 96.

çocuklarının bakımı Suffolk Kontu William de la Pole'e emanet edildi. Bu arada savaşın getirmiş olduğu maddi sıkıntılardan dolayı parlamento ve soylular endişe duymaktaydılar. 1437'de Merton Manastırı'nda Tüm Azizler gününde taç giyme töreni gerçekleşti. Kral, on altı yaşındayken artık vekilleri olmadan tek başına hüküm verebilir durumdaydı ve otoritesini ilan etti. 1438 yılında bir evlilik sözleşmesi yapılmak istendi ve Almanya Kralı II. Albertin'e kızı için teklif gönderildi ancak Almanya kralı teklifi kabul etmediği için başarısızlıkla sonuçlandı.⁴⁷

2.3.2. Suffolk ve Somerset Düklerinin Krallığa Etkisi

VI. Henry'nin ilk bakanı olan Suffolk Kontu William de la Pole, kraliyet yönetiminde oldukça etkili bir noktadaydı. Orleans Kuşatması'nda bulunmuş fakat başarısız olarak geri dönmüştü. 1431'de toplanan kraliyet konseyinde Kardinal Beaufort'un savunmuş olduğu barış politikasını savunuyordu. Suffolk Kontu, kralın amcası II. Gloucester Dükü Lancasterlı Humphrey ile rekabet içindeydi. Gloucester Dükü savaşın devam etmesini talep ediyordu. Ancak kral ve danışmanları Gloucester Düküyle aynı fikirde değildi. Süreç içerisinde Suffolk Kontu, VI. Henry'nin en gözde adamlarından birisi haline geldi ve Fransa ile barış noktasında önemli roller oynadı. 1440 yılının ortalarına gelindiğinde Nevilleler ve onların rakibi olan Percieler de nüfuzlarını genişletmiş ve güçlenmişlerdi. Birinci dereceden amcaları olan II. Gloucester Dükü Lancasterlı Humphrey, Kardinal Beaufort ve Owen Tudor'un üvey kardeşleriyle birliktelik kurup VI. Henry'nin tahtını güçlendirmek istediler. VI. Henry ise akrabalarının desteğine karşı onlara düklikler kurarak lütfunu gösterdi.⁴⁸

1444'te VI. Henry'nin Döfen Charles'ın akrabası olan Anjoulu Margaret ile evliliğinin sonucunda iki yıllık bir ateşkes ilan edildi. Ancak evlilik anlaşmasının karşılığında Maine ve Anjou Fransa'ya verildi.⁴⁹ Evliliğin İngiltere'ye fayda göstereceğine inandığı için Suffolk Kontu, William de la Pole'a Marki rütbesi vererek onu ödüllendirdi. 3 Nisan 1445'te VI. Henry, Hampshire'daki Titchfield rahiplerinin manastırında sessiz bir tören düzenleyerek Leydi Margaret ile evlendi. Bu evlilik,

⁴⁷ Heales, a.g.e, s. 299.

⁴⁸Ralph A. Griffiths, *The Reign of the King Henry VI*, University of California Press, Berkeley, 2020, s.677-678; *The Paston Letters*, Norman Davies (Ed), Oxford University Press, London, 1999, s.26-29.

⁴⁹ Wolffe, a.g.e, s.170.

Kardinal Beaufort ve William de la Pole için bir zaferi temsil ediyordu ancak onların aksine halk Fransa ile barış istemiyordu. Bu evlilik aynı zamanda saray içerisinde de düşmanlığa yol açmıştı. Kraliçe, krala yardım ettiğini düşünerek Kardinal Beaufort'u desteklemeye başladı. Kraliçe Margaret'a karşı olanlar onun William de la Pole ile sevgili olduğuna dair söylentiler yaydılar. Suffolk Markisi, Margaret'in güvenini ve sadakatini kendi çıkarları için kullandı. Kraliçenin destekleri karşılığında onu eleştirilerden korudu. 1445 yazının sonlarında kral, III. York Dükü'nü Normandiya'dan çağırdı. Dükün beş yıllık görevi sona ermişti. İngiltere'de baronlar ve prensler arasında bir kıskançlık baş göstermişti. York Dükü'nü küçümseyen ve ona zarar vermek isteyen Edmund Beaufort, onu ortadan kaldırmak için bir yol aramaya başladı. Edmund, kraliçe tarafından çok seviliyordu. Yandaşlarını ve diğer lordları İngiltere'ye çağırdı. York Dükü'nün Normandiya'yı yönetme yetkisi elinden alındı. Kraliyetin, York Dükü'ne 38.677 £ borcu vardı.⁵⁰ York Dükü borçlarını tahsil edemediğinden ötürü mali sorunları açığa çıktı, sorunlarının en kötüsü ise Normandiya'daki görevine Edmund Beaufort'un getirilmesi idi. York Dükü, haklı olmasına rağmen, İngiltere'de az destek gördü. Piskopos Moleyns, parlamentoda, dükü Normandiya'daki kötü yönetimi ve mali uygulama hatası yaptığı için suçladı. Amaçları ise York Dükü'nün siyasete karışmasını engellemektir. York Dükü, itibarını zedelemeye yönelik olan bu komplonun arkasında Suffolk Markisi'nin olduğuna inanıyordu. Yapılan suçlamalarda kendisini ustaca savundu.⁵¹

1446'da divan York Dükü'nün gizlice tahtı ele geçirmek amacıyla komplo kurup kurmadığını araştırmak için yeniden toplandı. York Dükü'nün zırhçısı John Davies'in çırağı olan William Catour, Davies'in kraliyet tacının doğrudan York Dükü'ne ait olduğunu iddia ediyordu. Suffolk Dükü ise York Dükü'ne karşı yapmış olduğu suçlamanın tekrarlanması için Davies'i konsey huzuruna çıkarttı. York Dükü ise Davies'in adalete teslim edilmesini ve cezalandırılmasını istedi. Davies böyle bir şey söylediğini inkâr etti. Mahkeme, onun Catour ile tek sopayla dövüşerek yargılanması gerektiğine karar verdi. Dövüş sonrasında Catour galip geldi ve yargının hükmünce Davies asıldı. 1446'da Gloucester Dükü, Suffolk Markisi'nin parlamentoya danışmadan Maine ve Anjou'yu Fransızlara bırakmak için söz verdiğini öğrenmiş,

⁵⁰ Hicks, a.g.e, s.84.

⁵¹ Wolffe, a.g.e, s.189.

saraydaki grupları etrafında toplamıştı.⁵² Sadece Suffolk Markisi'ne değil aynı zamanda krala da kızgındı. Aralık ayında kral ve saray ekibi gerçeğin duyulmaması için onun susturulması gerektiğini biliyorlardı. VI. Henry, Gloucester Dükü'nden şüphelenmeye başlamıştı ve onun susturulması gerektiğine inanıyordu. Bu kararında; kraliçe, Suffolk Markisi, Kardinal Beaufort ve Edmund Beaufort VI. Henry'yi destekliyordu. Şubat 1447'de St. Bury Edmunds'ta parlamento toplandı. Kral ve kraliçe büyük bir ordunun başında, St Edmunds Manastırı'nın yemekhanesinde parlamentoyu başlattı. Gloucester Dükü, parlamentoya katılmak için çağrı almıştı.⁵³ 15 Şubat'ta manastıra vardığında kralın onu beklediği emrini aldı. Kralın huzuruna çıktığında ona karşı olan tüm isimler oradaydı. Suffolk Dükü, Gloucester Dükü'nü krala ve krallığa ihanet planları yapmakla suçladı. Gloucester Dükü bu suçlamaları yalanlasa da Kraliçe Gloucester Dükü'nü suçlamakta hiç vakit kaybetmedi. Kral, Gloucester Dükü'ne ne yapacağına karar verirken Gloucester Dükü'nün çekilmesine izin verildi. Dük, salondan ayrıldığı gibi Buckingham Dükü Humprey Stafford ve Kraliçenin vekili Vikont Beaumont'un yer aldığı bir heyet tarafından yakalanarak tutuklandı. Kral adına vatana ihanet suçu ile ev hapsine alınacağı bildirildi. Ev hapsine alınan dük sadece on iki gün boyunda evinde kaldı ve orada öldü.⁵⁴

1447'de kralın amcası, II. Gloucester Dükü'nün ölümünden sonra, krallıkta ve yönetimde yerini sağlamlaştırdı. Gloucester Dükü'nün en büyük rakibi Kardinal Beaufort ise elde ettiği zaferin tadını uzun süre çıkaramadı. Yetmiş yaşını geçmiş olan kardinal ölümün eşiğindeydi. Siyasi olarak Suffolk Markisi ve Edmund Beaufort tarafından destekleniyordu. Kardinal Beaufort'un ölümünden sonra Beaufort ailesinin gücü artık Edmund'un elindeydi. Edmund, kralın en yakın Lancasterlı akrabasıydı. Amcası Kardinal Beaufort'un servetini miras alan Edmund, artık zengin bir adamdı. Kral onun tavsiyelerine yüksek oranda güveniyordu. Edmund ve Suffolk Markisi birlikte sarayda liderlik yapıyordu. Bu iki adam kral ve kraliçenin tam güvenine sahipti. Suffolk Markisi gücünün zirvesindeydi.⁵⁵

⁵² Alison Weir, *Lancaster and York: The Wars of the Roses* [Elektronik Kitap], Vintage Book, London, 2009.

⁵³ Griffiths (2020), a.g.e, s.494; Wolffe, a.g.e, s. 129.

⁵⁴ <https://www.britannica.com/biography/Humphrey-Plantagenet-Duke-of-Gloucester>; Erişim Tarihi: 21.11.2023.

⁵⁵ Wolffe, a.g.e, s. 108.

Gloucester Dükü ve Kardinal Beaufort'un ölümünden sonra kraliçenin etkisi arttı. Kralın imzaladığı her mektup, kraliçeden gelen benzeri bir mektup ile destekleniyordu; kraliçe kendisinin tüm siyasi konularda bilhassa da Fransa ile yapılacak müzakereler, askeri ve mali işlemler ile bilgilendirilmesini talep ediyordu. 1447 yılının sonunda kraliçe siyasi olarak sahneye çıkmış, İngiliz Hükümeti Suffolk Markisi ve Edmund'un başkanlık yaptığı bir hükümet haline gelmişti. Onlara muhalif olarak iktidar eleştirisi yapacak bir gruba ihtiyaç vardı ve bu iş artık York Dükü'ne düşüyordu. York Dükü ise Gloucester Dükü'nün ölümünün ardından dehşete düşmüştü. Gloucester Dükü'nün siyasi varisi olarak kendisinin savunmasız olduğunu biliyordu çünkü Suffolk Markisi'nin kralın üzerindeki etkisinin bilincindeydi. Amcası vatana ihanet suçlaması ile yargılanmıştı. York Dükü de amcası Gloucester Dükü ya da V. Henry'nin yaptığı gibi Fransa'ya karşı üstün ve saldırgan bir politika işlenmesi gerektiğine inanıyordu. Sarayda mevcut yönetimin kötülüğünün de bilincindeydi. Bununla birlikte York Dükü artık kendisini iyi hükümet reformunun savunucusu olarak tanıtmaya başladı. Kısa bir süre sonra insanların ona saygı duymasını sağladı. Halk arasında oldukça hızlı bir şekilde popülerlik kazandı. Suffolk Markisi ve destekçileri, York Dükü'nün yollarından çekilmesini istiyorlardı. 9 Aralık'ta krallıkta alınan karar doğrultusunda York Dükü'nün kralın teğmeni İrlanda'ya on yıllık bir görev ile ataması yapıldı. Bu atamadan Suffolk Markisi sorumluydu.⁵⁶

1448 yılının bahar ayında kral, Edmund Beaufort'a "Somerset Dükü" unvanını vermesiyle birlikte II. Somerset Dükü oldu. Aynı zamanda William de la Pole ise Markilikten Düklüğe terfi ettirilmiş, Suffolk Dükü olarak anılmaya başlamıştı. Saraydaki etkileri ile bilinen bu iki kişi artık York Dükü ile aynı rütbeye getirilmişti. York Dükü de bu duruma karşılık olarak Kont Geoffrey tarafından taşındığı ve on ikinci yüzyıldan beri kullanılmayan Plantagenet soyadını kullanmaya başlamıştı. Somerset Dükü ve kraliçe York Dükü'nün Plantagenet adını kullanarak, bir darbe girişimi yapacağına dair dedikodular yaymaya başladılar.⁵⁷

Şüphe ile adı lekelenen York Dükü için artık toprak beyi arkadaşlarından destek almak çok da kolay değildi. Waurin, 1449 yılında Suffolk ve Somerset Düklerinin planlarıyla

⁵⁶ Johnson Lauren, *Shadow King the Life and Death Henry VI* [Elektronik Sürüm], Head of Zeus: Apollo Library, 2019.; Griffiths (2020), a.g.e, s. 508.

⁵⁷ Ashdown Hill, a.g.e, s.57.

York Dükü'nün divandan atıldığını, İrlanda'ya sürgün edildiğini aktarmıştır. York Dükü'nün sürgün edilmesinden sonra Somerset Dükü, Normandiya'da görevlendirdi. Fransa ile ateşkes halen devam etse de Somerset Dükü Edmund, komutan olarak başarısızdı. Waurin, onun ihmalkâr olduğunu ve görevlerini aksattığını aktarmıştır. Mart ayına gelindiğinde VI. Henry, Suffolk Dükü'nün teşvikiyle Fransa ile arasındaki ateşkes bozuldu. Fransa ile aralarındaki düşmanlığın yeniden başlamasına yol açtı. İngilizler hızlı bir şekilde Breton kasabası olan Fougères'e bir saldırı düzenledi. Saldırının neticesinde Henry elde ettiği başarıyla övünmeye başladı. Bu saldırı savaşın yeniden başlaması anlamına geliyordu. Fransızlar, bekledikleri fırsatın geldiğinin farkında olup, haziran ayında Normandiya'yı yeniden ele geçirmek için geniş çaplı saldırı başlattılar. Temmuz ayına gelindiğinde ise Fransa kralı VII. Charles, İngiltere'ye resmen savaş ilan etti.⁵⁸

1449 yazının sonlarına gelindiğinde Fransız orduları Normandiya'yı istila etti ve otuz yıldır İngilizlerin elinde olan başkent Rouen'e saldırı başlattı. Somerset Dükü, Fransızların Normandiya kıyılarındaki kasabaları İngilizlere bırakması şartıyla Rouen'den çekilmeyi kabul etti. Normandiya topraklarında elde edilen bu yenilgi sonrasında halk arasında kraliçeye nefret politikası başlatıldı. Fakat asıl hedef Suffolk Dükü'ydü. Dük konseyden bağımsız hareket ettiği için hükümetin işlerini kendi çapında aldığı kararlarla yürütüyordu. Suffolk Dükü'ne yönelik eleştiriler kraliçeyi harekete geçirdi. Lordlar ve Avam Kamarası Suffolk Dükü'nü devirmek için bir araya geldiler. Bir araya gelmelerinin nedenleri: 1449'da Suffolk Dükü'nün beceriksiz yönetimi yüzünden Normandiya topraklarının bir kısmının ve Maine'in Fransızların eline geçmesiydi. Suffolk Dükü suçlamalardan ötürü konumunu sağlamlaştırmaya çalışıyordu.⁵⁹ Suffolk Dükü, 1450'nin başlarında kraliçenin yardımcılarıyla oğlu John'u yedi yaşındaki Leydi Margaret Beaufort ile nişanladı. Margaret Beaufort, Gauntlu John'un soyundan gelen oldukça zengin bir kızdı. İngiliz tahtında amcası Somerset Dükü Edmund'dan daha fazla taht hakka sahipti. Yapılan bu nişanın nedeni anlaşılmıştı. Suffolk Dükü'nü yargılamak için ocak ayında parlamento yeniden toplandı.⁶⁰ 1450 yılında toplanan parlamentoda Suffolk Dükü birtakım suçlamalar ile

⁵⁸ Griffiths (2020), a.g.e, s. 514.

⁵⁹ Ashdown Hill, a.g.e, s.59-60.

⁶⁰ Griffiths (2020), a.g.e, s. 486.

yüzleşmek durumunda kaldı. Bu suçlamalar: Fransa ile süregelen savaşın kötü idare edilmesi, gücünü kötüye kullanıp kendi destekçilerini zengin etmesi vb. gibi suçlamalardı. Kral, her ne kadar çok güvendiği bakanına yöneltilen nefreti memnuniyetle karşılamasa da Avam Karamasının kararlılığı karşısında Suffolk Dükü'nün beş yıl süreliğine sürgününe karar verdi. Beş yıl boyunca sürgüne gönderilen gözdesini korumak istese de başarılı olamadı. Suffolk Dükü kaçmaya çalışırken ve sahte bir duruşma yapılarak idamına karar verildi.⁶¹

2.3.3. Jack Cade İsyanı

Suffolk Dükü'nün öldürülmesi, Kent Şerifi William Crowmer ve hazinedar Lord Say'ın da bulunduğu birçok kral destekçisini kızdırmıştı. 24 Mayıs'ta, Suffolk Dükü'nün ölümünden yaklaşık olarak üç hafta sonra, insanlar Whitsun festivalini kutlamak için toplandılar. Fakat bu diğerlerinden farklı bir toplantıydı. Kraliyet ailesinin güçlerini kötüye kullanan saray mensuplarının eleştirildiği bir toplantıydı. 1450 yılının haziran ayında "Jack Cade İsyanı" olarak da bilinen büyük bir siyasi ayaklanma ortaya çıktı. *Cade* ismi ile anılan John Alymer: Fransa ve İrlanda'da York Dükü Richard'ın emri altında hizmet vermiş olan bir kumandandı. John Alymer, kendisinin Mortimer ailesinin akrabası olduğunu iddia ederek kuzeni York dükü Richard'ın desteğini alarak yola çıktığını belirtti. Amacı, kralın bakanlarını görevinden alarak onları cezalandırmak akabinde ise yeni ve güçlü bir hükümet yaratmaktı. Ayaklanması Wat Tyler ayaklanması gibi siyasi nitelikler barındırıyordu. Tyler gibi sosyal sorunları düzeltmeyi hedefliyordu. İsyanın başlaması ile Kent, Sussex halkı ona katılmak için ayaklandı, isyan Blackheath'a doğru yayıldı. Cesurca bir tavır sergileyerek taleplerinin yer aldığı mektubu krala gönderdi. Talepleri: Savaştan dolayı oluşan borcun ödenmesi, vergilerin kaldırılması, mahkemelerde gerçekleşen haksızlıkların sonlandırılması, kraliyet topraklarında, önceden kendilerine verilmiş olan, imtiyazların devam ettirilmesi, İrlanda'da olan York Dükü'nün yeniden ülkeye dönmesine izin verilmesi, mülklere mahkeme kararı olmadan el konulmaması,

⁶¹ John A. Wagner, *Encyclopedia of The War of the Roses*, Abc-Clio, California, 2001, s 212-213.; Michael Hicks, *The War of the Roses*, Yale University Press, London, 2010, p. 68.; Micheal K. Jones, "Somerset, York and the War of the Roses", *The English Historical Rewies*, Vol: 104, No: 411, April 1989, ss. 286.

işçilerin aleyhine olan hükümlerin bulunduğu işçi kanunlarının⁶² kaldırılması, son olarak, hain olarak nitelendirilen bazı soyluların cezalandırılmasıdır. İsyan giderek yayılıyor, Londralıların birçoğu da Cade isyanını destekliyordu. Bu nedenle şehrin kapılarını isyancılara açarak şehre girmelerine izin verdiler.⁶³

3 Temmuz'da artık başkent Cade'in elindeydi. Elindeki kılıcıyla Londra Taşına vurarak: “Şimdi Mortimer Londra'nın Lordu'dur” diye bağırdı. Kentin Şerifi Crowmere gibi Suffolk Dükü'nün arkadaşlarını yakaladı. Hazinedar, Lord Say da yakalananlar arasındaydı. Amaçlarını göstermek için Lord Say'ı idam etmişlerdi. Cade Ayaklanmasına katılan isyancılardan düzensiz hareketleri yüzünden Londra halkının ev ve dükkanları yağmalandı. 5 Temmuz gecesinde isyancılar düzensiz bir hale gelmeye başladı. Halk, Thomas Scales tarafından gönderilen Kule garnizonunun yardımlarıyla isyancıları şehirden uzaklaştırdı. Kral ise Londra halkını desteklemek için adamlarını gönderdi ve dağıldıkları takdirde kraliyet affından yararlanacakları haberinin yayılmasını istedi. Cade'in adamları bu vaat ile dağıldılar. Cade, aften yararlanmayarak ormana doğru kaçtı.⁶⁴ Kralın birlikleri Cade'in izini sürdüler. Birkaç hafta sonra Cade'i yakalayıp öldürdüler. Cesedi White Hart'ta teşhir edilmiş oradan da dört parçaya bölünerek Londra köprüsünde sergilenmiştir.⁶⁵

Çıkan isyanda York Dükü'nün adının geçmesi ve yapılan yolsuzluklardan bahsedilmesi ile Cade'in ölümünden sonra York Dükü Richard'ın adı yayılmıştı. York Dükü, isyanın çıktığı sıralarda İrlanda'daydı. İsyanın sona ermesinden sonra İrlanda'dan İngiltere'ye dönmek için yola çıktı. York Dükü'nün Londra'ya geleceğini öğrenen konsey onu tutuklamak için silahlı bir kuvvet gönderdi ancak York Dükü başarılı bir şekilde bu kuvvetlerden kaçtı. 29 Eylül 1450'de Westminster'a geldi ve kralın huzuruna çıkma talebiyle saraya girdi. Kral kendisini dairesine kapatmıştı. York

⁶² Vebaya bağlı olarak yaşanan büyük nüfus kaybından sonra işçi ücretleri ve tahıl fiyatları yükseltilmişti. Bunun üzerine 1351'de çıkarılan “Statute of Labourers” ile işçi ücretleri vebadan önceki rakamlara çekilmiştir. Ayrıca işçilerin izinsiz bir şekilde bölgeler arasında ziyaret etmelerine yasaklar konulmuştur altmış yaşını geçmemiş her bireye çalışma zorunluluğu getirilmiştir. Bkz. Tolgahan Karaimamoğlu, *Kara Ölüm: Ortaçağ Dünyasını Yok Olma Eşiğine Getiren Veba*, Kronik Yayınları, İstanbul, 2022, s. 232.

⁶³ Henry James Ramsay, *Lancaster and York II*, The Clarendon Press, Oxford, 1892, s. 128.

⁶⁴ Ashdown Hill, a.g.e, s. 61.

⁶⁵ *An English Chronicle*, John Silvester Davies (Ed), The Camden Society, London, 1985, s.88-90.; *Three Fifteenth-Century Chronicles with Historical Memoranda* by John Stowe, James Gairner (Ed), Camden Society New Series, Vol:28, 1880, ss. 94-98.

Dükü onunla görüşmek için özel odasını yumrukladı ve kabul edilmek için ısrar etti. Kral, daha fazla dayanamayarak onunla görüşmeyi kabul etti. York dükü krala sadakatı konusunda güvence verdi ve kralı belirli reformları uygulaması için davet etti. Adalet kavramının yerle bir olduğunu belirtti. En önemlisi, kralın yozlaşmış danışmanlarının görevlerinden alınmasını ve yapılan suistimallerle ilgilenmesi için parlamentonun toplanması konusunda ısrar etti. Kral, onu göndermek için söylediklerini değerlendirip bir komite ataması yapacağını söyledi.⁶⁶

30 Eylül günü York Dükü, krala iki şikâyet dilekçesi sundu. Dilekçelerin ilkinde kişisel şikayetler yer alıyordu. York Dükü'nün varis olma iddiası, kraliyetin ona olan otuz bin poundluk borcunun ödenmesini talep etti. Diğeri ise yeni bir yasa tasarısı önerisiydi. Normandiya'nın kaybedilmesiyle halk sinirlemişti. York Dükü'ne olan destek giderek artıyordu. Dükün destekçilerinin arttığını gören Kral VI. Henry, kuzeninin yatıştırılması gerektiğini düşündü. York Dükü'nü cezbedebilmek için onun Konsey'e katılmasını kabul etti. Kral, York Dükü'ne tek başına bir adamın tavsiyelerine uyup ona göre hareket edemeyeceğini ve bu sebeple de konseyde York Dükü'nün önerilerinin tartışılacağını açıkladı. 6 Kasım'da kral, Westminster'da parlamentonun oturumunu başlattı. York Dükü, nüfuzunu kendisine yakın kişilerin seçilmesini sağlamak için kullanmıştı, parlamentoda o ve onun gibi düşünenler baskın bir taraf haline gelmiş oldu. II. Somerset Dükü ve York Dükü arasında bir silahlı çatışma olması bekleniyordu.⁶⁷

York Dükü'nün geniş bir takipçi kitlesi vardı aynı zamanda Norfolk Dükü tarafından da destekleniyordu. İlk kez 'York ve Lancaster arasında büyük bir bölünme' olduğu ve bu bölünmenin sokaklara da yansıdığı kaydedildi. York Dükü parlamentoda kralın hükümetini: halkın taleplerini göz ardı etme ve onları ağır vergilere tabii tutma, kraliyetin gözdelerini ise ödüllendirerek servetlerini korumalarına izin verilmesi yönünde politikaları eleştirdi. Şikayetlerinin dinlenmemesinden ötürü oldukça kızgındı. 30 Kasım'da Londralılardan oluşan ve aralarında soylularında olduğu kalabalık bir grubun ellerinde silahlarla Normandiya'nın kaybından sorumlu olan Somerset Dükü'nü cezalandırmak istediklerini öğrendi. Bir araya gelen soylular Westminster Sarayında bulunan lordlara üç kere bağırıp şöyle dediler: 'Bize adalet

⁶⁶ Griffiths (2020), a.g.e, s.642.

⁶⁷ Weir, The War of the Roses, [Elektronik Sürüm].

verin! Hainleri cezalandırın!’ 1 Aralık’ta Somerset Dükü parlamento tarafından görevden alınmış ve Londra Kulesi’nde hapsedilmişti. Kral ve kraliçe alınan kararı reddetti. Kraliçe Somerset Dükü’nün hapis cezasını, cezası başladıktan sadece birkaç saat sonra kaldırdı ve Somerset dükü serbest bırakıldı. Somerset Dükü’nün serbest bırakılması York dükünün destekçilerini oldukça öfkeliendirdi. Benet’in söylediğine göre: Somerset Dükü, Blackfriars’a döndükten sonra yaklaşık bin kişi onu öldürmek için onun evine yürüdü. Onun için hazırlanmış olan bir mavnaya sürüklediler ancak York Dükü’nün isteği üzerine Devon Kontu ayaklanan halkı sakinleştirdi. Ayaklanmayı kimin başlattığını öğrenip liderini bulup gizlice tutuklattı.⁶⁸

Somerset Dükü evine döndüğünde tüm mal varlığının elinden alındığını, isyancıların evini yağmalandığını gördü. Kral ise en sevdiği adamına yapılan bu muameleye oldukça sinirlenerek, zırhını kuşanıp emrinde bin askerden oluşan birlikleri ile şehrin sokaklarında atını sürdü. Amacı güç gösterisi yaparak isyancıları korkutmaktı ancak halk bu durumdan etkilenmedi. Somerset Dükü eskiden olduğu gibi kraliyetteki yerini korumaya devam ediyordu.⁶⁹ Noel tatilinin ardından Ocak 1451’de parlamento yeniden bir araya geldi. Avam Kamarası oldukça kızgındı, kraliyet mallarını haksız şekilde istismar eden yirmi dokuz kişinin mahkemeden çıkartılması gerektiğine dair dilekçe sundu. Sundukları listenin başında II. Somerset Dükü Edmund Beaufort yer alıyordu. Listedeki diğer isimler ise; Suffolk’un eşi Alice Chaucer, William Booth, Chester Piskopos, Thomas Daniel, John Trevelyan, Thomas Tuddenham ve Henry Heydon’dı. Bu isimler, Cade isyanında yayınlanan manifestoda da yer almıştı. Kral, en sevdiği danışmanlarının neden sürgün edilmeleri gerektiğine dair bir nedenin olmadığını düşünüyordu. İddia edilen suçlamalardan kendisinin bilgisinin olmadığını dile getirdi.⁷⁰ Listedeki birkaç ismin görevden alınması ve diğer isimlerin ise bir yıllığına divandan uzaklaştırılacağına dair söz verdi. York Dükü’nün etkisi ile Tuddenham, Heydon ve Suffolk Dükü’nün eski destekçileri Doğu Anglia’da toplanan adli komisyonun önüne çıkarıldı. Gasp ve birkaç farklı suçla suçlandılar. Ancak kral kötü danışmanlarını kovacağını söylediği sözünü tutmadı. York Dükü, aristokrasinin

⁶⁸ *Chronicle of London*, Charles Lethbridge Kingsford (Ed), Clarendon Press, Oxford, 1905, s. 162.; Keith Dockray, *Henry VI, Margaret of Anjou and War of the Roses*, Sutton Publishing, Straud, 2000, s. 55.

⁶⁹ Jones, a.g.m, ss. 287-288.

⁷⁰ Ashdown Hill, a.g.e, s.63.

çoğunluğunun desteği olmadan birçok zorlukla elde ettiği nüfuzunu yavaş yavaş kaybettiğini fark etti. Aynı zamanda kral ve yönetiminin kontrolünün de kralın danışmanlarının eline geçtiğinin farkındaydı. York Dükü'nün gücü günbegün azalırken Somerset Dükü eski itibarını geri kazanmıştı. Kral, II. Somerset Dükü Edmund'u Normandiya'nın kaybindan sorumlu olmasına rağmen, Calais kentine komutan olarak atadı.⁷¹

Mayıs ayına gelindiğinde Dük ve Şansölye Kardinal Kempe'nin başkanlığındaki saray mensupları, Fransızların Gaskonya ve Akitanya'da ciddi ilerlemeler kaydettiğini bilmesine rağmen konumlarını güçlendirmeye devam ettiler. York Dükü'nün destekçilerinden olan Bristol Paramentosunun üyesi Thomas Young, Avam Kamarasını krala bir dilekçe sunması konusunda ikna etti. Kralın çocuğu olmadığı için kimin veliaht olacağı henüz belli değildi. Thomas, York Dükü'nün seçilmesi halinde Krallığın daha güvenli olacağını düşünüyordu. Bu hamlesinin amacı Somerset Dükü'nü varisi yapma fikrinden kralı uzaklaştırmaya çalışmaktı. Sunmuş olduğu dilekçe Lordlar arasında bir kargaşaya neden oldu. Kargaşadan hoşnut olmayan kral, Thomas'ın tutuklanıp mahkûm edilmesini emretti. Kralın yaptığı bu hamleyle parlamento üyelerinin korkmadan özgürce konuşma hakkını zedelemiş oldu. Thomas'ın tutuklanması Avam Kamarasını oldukça kızdırdı. Böylece zıtlışmalara giderek artmaya başladı.⁷²

İngiltere'de durumlar böyleyken 30 Haziran'da Fransızlar, Akitanya Dukalığının başkenti Bordeaux'u işgal etti. Bir başka Akitanya'nın başka bir şehri olan Bayonne'un düşüşüyle 23 Ağustos'ta Akitanya Dukalığı Fransa kralı VII. Charles'a teslim oldu.⁷³ Akitanya'nın kaybedilmesi üzerine İngiltere'deki tüccarlar dehşete kapıldılar. Akitanya, İngiltere'nin ticareti için önemli bir konumda yer alıyordu. Halkın çıkarmış olduğu aralıklı isyanlar devam ediyordu. Sonbahar ayına gelindiğinde kralın yeni bir hükümet reformu oluşturmaya yakın olmadığı görünüyordu. Kral, gelen şikayetlere kulağını tıkamış durumdaydı. York Dükü, krala bir şey yaptırmanın ancak güç kullanarak mümkün olacağını biliyordu. Bu yüzden başka bir alternatifinin

⁷¹ *Paston Letters A.D. 1422-1509*, James Gairdner (Ed) Vol:1, Chatto&Windus Publishing, London, 1904, s. 87-88.

⁷² Charles Ross, *Edward IV*, Yale University Press, London, 1997, s.2.

⁷³ Cecil Jenkins, *Kısa Fransa Tarihi* (Çev: Yavuz Alogan), Say Yayınları, 2017, s.59.

olmadığını istemeyerek olsa da kabullendi. Saraydaki durum ile halkın içerisinde bulunduğu durum bir iç savaş habercisiydi. York hanesi tarafından eylül ayında ilk kampanya başlatıldı. Yeni hükümet reformu için mevcut yönetimden büyük oranda zarar görmüş Norfolk'ta yaşayan kişilere ulaşıldı. Kasım ayında ise Doğu Anglia halkını hükümetteki suistimalleri teşvik ederek ayaklanmalarını sağlaması için Sir William Oldhall'ı gönderdi. Kraliçe, York Dükü'nden nefret ediyordu.⁷⁴ 1452 yılının başlarında Somerset Dükü ile bir araya gelerek yine York Dükü'nün tacı ele geçireceğini ve darbe girişiminde bulunacağına dair kralı ikna etmeyi başardılar. York Dükü'nün bir çeşit çatışma planı içerisine girdiğini bilen Margaret ona karşı harekete geçme konusunda kararlıydı. Kraliçe Margaret İskoç Kontu Douglas, İngiltere Sarayı'nı ziyaret ettiğinde, onunla dostluk çabasına girdi. Biliyordu ki onunla dostluk bağı oluştursa olası bir durumda İskoç Kontundan istediği askeri desteği alabilecekti. Kont, kraliçenin endişelerine hassasiyet gösterdi. York Dükü'ne karşı başarı elde edemezse İngiltere Kralına yardım etmesi için ordu göndereceği sözünü verdi. Margaret, İngiliz halkının önyargılarını çok da umursamıyordu. Halk, uzun yıllardır İngiliz topraklarında bir çatışma halinde oldukları İskoçları yanlarında görmekten hoşlanmıyordu.⁷⁵

Kont Douglas, İskoçya'ya döndükten kısa bir süre sonra öldürülmüştü bu yüzden Kraliçe İskoç desteğine fazla güvenmemesi gerektiğini anladı. Kraliçe kendisi için York Dükü'ne karşı müttefik ararken dükün başlatmış olduğu propagandalar etkisini göstermeye başlamıştı. Kral, York Dükü'nün en güvendiği adamlarına karşı yapmış olduğu karalama kampanyasından duyduğu rahatsızlığı bildirmek için Ludlow'a haberci gönderdi. Kraldan gelen haberi aldıktan sonra York Dükü, Shrewsbury Kontu John Talbot ve Hereford Piskoposu Reginald Bouchers ile görüştü. Onlara, kralın gerçek bir hükümdar olduğunu beyan etti. Onlardan, sadakat yemini etme isteğini krala iletmelerini istedi.⁷⁶

1 Şubat'ta kral, York Dükü'nü Lancaster hanesine sempaticanlığıyla bilinen Coventry'deki konsey toplantısına çağırarak için Westminster'daki konsey katibini

⁷⁴ Wolffe, a.g.e, s.243.

⁷⁵ Dockray, a.g.e, s.56.

⁷⁶ Wolffe, a.g.e, s. 253.

gönderdi. Tuzak olduğunu hisseden York Dükü, gelen çağrıya uymayı reddetti. 3 Şubat'ta York Dükü, Shrewsbury halkına hitap eden bir bildiri yayınladı:

*Size şunu söylüyorum ki: Yüce Tanrı'nın, Meryem Ana'nın ve Cennetteki tüm topluluğun yardımı ve desteği ile her ne kadar egemen lordumu memnun etme niyetim olmasa da Somerset dükünün her zaman galip gelip kralın şahsı üzerindeki etkisi ile hüküm sürdüğünü ve yaptıkları neticesinde büyük olasılıkla İngiltere topraklarının yok edileceğini göz önünde bulundurarak gecikmelere katlanmak zorundayım. Akrabalarımın ve dostlarımın yardımıyla ona karşı gelmeye karar verdim.*⁷⁷

Ardından Fransa'daki kayıplardan Somerset Dükü'nün suçlu olduğunu belirtti ve Somerset'in sürekli olarak kralı, kendisine karşı dolduruşa getirdiğini ifade etti. Bu sebeple kasabadan kendisine yardım edebilecek adamlar göndermesini talep etti. Bu manifestonun diğer kasabalara da dağılmasını söyledi. Dük, toplamış olduğu destekle Ludlow'dan ayrılarak askeri kuvvetleriyle birlikte Londra'ya doğru yola koyuldu.⁷⁸

Amacı başkenti ele geçirmektir. Yolculukları esnasında ordusu ile şehirlerden barış içerisinde geçebilmeleri için şehirlere haberciler gönderdi. Londralılar ise bu habere karşı savunmaları güçlendirmeye başladılar. Şayet York dükünü desteklerlerse bunun krallık tarafından ihanet olarak yorumlanacağını biliyorlardı. Kral, York Dükü'nün harekete geçtiğini ve yaptığı planlarını öğrendi. Batıdaki isyancılarla ilgilenmeleri için Buckingham Dükü ile Lord Bonville'yi baş komiser olarak atadı. Kraliyet ordusu isyancılara karşı toplanarak dükün yolunu kesme umuduyla Londra'dan Coventry'ye doğru yürüdüler. Dükü engelleme çabalarına girişilse de dük onlardan kaçarak Londra'ya doğru ilerlemeyi başardı. Kral, yanındaki danışmanları ve soylularla bir araya gelerek York Dükü'nü engellemenin yollarını tartıştı. Londra'nın valisine ulak göndererek York Dükü'nün şehre girmesini yasakladı. Londra'ya girişinin yasak olduğunu gören dük ise ordusunu güneye yöneltti. Üç gün kadar Kingston'da bekledi, kraliyet ordusunun mevcut gücünü ölçmeye çalıştı. Ardından Kingston köprüsünden Thames Nehrini geçerek Dartford'a doğru ilerledi. Kralın ordusu Yorklu birliklerin

⁷⁷ Wolffe, a.g.e, s. 253-254.

⁷⁸ Christine Carpenter, *The War of the Roses: Politics and the constitution in England c.1437-1509*, Cambridge University Press, New York, 2002, s. 123-125.

peşine düştü. York Dükü Richard, 27 Şubat'ta Londra'dan geçerek Southwark'ta kamp kurdu. VI. Henry ise onu takip ediyordu. Şubat sonunda dük Dartford'a ulaştı.⁷⁹

Adamlarını burada savaş düzenine göre konumlandırdı. Ordusunu üç tümene ayırdı. Kendisi merkezde yer alırken Devon'u güney kanadında Cobham'ı ise Thames Nehrinin güney kıyısına yakın olan, kuzey kanadında yer alıyordu. Ordunun en ön cephesine kraliyet ordusuna karşı koymak için ordunun ön cephesine çok sayıda top çok sayıda top yerleştirdi. York Dükü'nün ordusu güçlü savunmaya sahipti. York dükün adamları her ne kadar donanımlı olsa da kralın birlikleri için yeterince güçlü değildi. Her iki taraf da savaşma niyetinde değildi, York Dükü yaptığı güç gösterisinin ihanet ile damgalanacağını bilincindeydi. Taraflar arasında barışçıl müzakereler yapılmasına karar verildi. York Dükü'nün krala bağlılığına dönmesi emrini verdiler, dük ancak Somerset Dükü'nün devlete karşı işlemiş olduğu suçlardan cezalandırıldığı takdirde krala bağlılık yemini edeceğini söyledi. Müzakere heyeti dükün bu söylediklerini krala sunmayı kabul etti. Heyet kampa döndüğünde, kraliçeyi saf dışı bırakarak, York Dükü taleplerini iletmek için kralın huzuruna çıktılar. Kral, dükün taleplerini kabul etti ve Somerset Dükü'nün tutuklanması için tutuklanma emrinin çıkarılmasını emretti.⁸⁰

Kimse kraliçenin bu durumu engellemesini istemiyordu bu yüzden kraliçenin haberinin olmasını istemedi. Piskoposlar sonrasında York Dükü'nün yanına giderek ordusuna dağılma emrini verdiği anda kralın taleplerini kabul edeceğini söylediler. Dük, Somerset Dükü'nün tutuklanma emrinin verilmesiyle zafer elde ettiğini düşündü ve birliklerinin çekilmesini emretti. Ertesi sabah Somerset Dükü tutuklandı, kraliçe Somerset Dükü'nün tutuklandığını gördü ve gardiyanlara onu bırakmaları konusunda komutlar verdi. Ardından Somerset Düküyle beraber kralın huzuruna çıktılar. York Dükü, kendisini destekleyen kırk atlı adamıyla birlikte, kral ile barışma niyetiyle kralın çadırına girdi. Somerset Dükü ve kraliçeyi orada gördüklerinde epey şaşırdılar. Öfkesini kontrol eden York Dükü kralın önünde diz çöktü ve Somerset Dükü'ne karşı olan suçlama listesini krala sundu. York Dükü, kral ve kraliçe arasındaki kavgayı

⁷⁹ Wolffe, a.g.e, s.255.

⁸⁰ Griffiths (2020), a.g.e, s. 963-964.

kesmişti ancak kavga yeniden başladı. Kavgaya kendisi ve Somerset Dükü de dahil oldu.⁸¹

York Dükü, artık düşmanlarının elinde çaresiz bir durumda olduğunu anlamıştı. Kraliçe, York Dükü'nün tutuklanmasını talep ediyordu. Dük sanki mahkummuş gibi kral ve birlikleri ile Londra'ya gitti. Londra'da St. Paul Katedralinde 'Kral'a asla isyan etmediğine ve bunu yapmayacağına' dair resmi bir yemin etmek zorunda kaldı. 7 Nisan'da kral, kendisine karşı ayaklanan herkesin genel bir af ile affedilmesini emretti. 12 Ağustos'ta aynı uzlaşma ruhuyla Ludlow Kalesi'nde yaşayan York Dükü'nü ziyaret etti. Aşağılanan ve gözden düşen dük bir kez daha siyasetten uzaklaştırılmıştı.⁸²

Kraliçe ise itibarını sağlamlaştırmak için Akitanya'yı yeniden fethetmek ve barışı yeniden sağlamayı istiyordu. Kral mart ayında Fransız işgali altındaki Bordeaux vatandaşlarından onları kurtarmaları için yazılmış bir mektup aldı. Mevcut ekonomisi ile yeni bir savaşı finanse edemeyecek durumdaydı. Kraliçe ise akrabası olan Burgonyalı Philip'e bulundukları sıkıntıyı açıklayan bir mektup yazdı. Philip'te ordusunu ve filosunu finanse edebilmesi için oldukça yüklü bir meblağda para gönderdi. Gerekli olan finansmanı sağlayan kral, Talbot ve emrinde üç bin kişilik kuvveti Fransa'ya gönderdi. 17 Ekim'de Talbot, Bordeaux'a yürüdü ardından şehir İngilizlerin eline geçti. Gelen bu haber ile İngiltere moral olarak daha iyi bir durumdaydı. Talbot şehri aldıktan sonra Batı Gaskonya'daki diğer kasabaları da yeniden İngiliz toprağı yaptı.⁸³

1453 yılının bahar ayında Talbot kraliçeden destek birlik göndermesini istemişti ancak bu isteğı yerine getirilmemişti. İngiltere'nin kuzeyinde uzun zamandır çekişme içerisinde olan Perciesler ve Neville'ler arasındaki gerilim devam ediyordu.⁸⁴ Fransa'da görev yapan Talbot, yeni birliklerin gelmemesinden ötürü gücünü yitirmiş durumdaydı. Gaskonya toprakları Fransızlar tarafından kuşatılmıştı. Talbot'un köşeye sıkıştığını öğrenen Fransa Kralı Akitanya'yı yeniden işgal etti.⁸⁵ Haziran ayının

⁸¹Jones, a.g.m, s.285-286; Wolffe, a.g.e, s. 258-259.

⁸² Wolffe, a.g.e, s.260.

⁸³ Carpenter, a.g.e, s. 125. Kingsford, Charles Lethbridge, "Shrewsbury, John Talbot, 1st Earl of, In Chisholm Hugh (Ed), Encyclopedia Britannica, Vol: 24, Cambridge University Press, ss. 1017-18.

⁸⁴ Timothy Venning, *An Alternative History of Britain: The War of the Roses 1455-1485*, Pen&Sword Press, Barnsley, 2013, s.2.

⁸⁵ James Ross, *Henry VI: A Good, Simple an Innocent Man* [Elektronik Sürüm] Penguin Publisier, 2016.

ortalarında Castillon kasabasına kadar ilerlemişlerdi. Temmuz'da Castillon'u da işgal ettiler. Talbot, bir süre sonra Fransız askerlerinin tuzağına düşürülerek öldürüldü. 19 Ekim'de Fransız birlikleri başkent Bordeaux'ya girdiler ve ele geçirdiler. Akitanya topraklarındaki üç yüz yıllık İngiliz egemenliği sona erdi. III. Edward döneminde başlayan ve aralıklarla devam eden Yüzyıl Savaşları da sona ermiş oldu.⁸⁶

2.3.4. York Dükü'nün Diyarın Koruyucusu Olarak Atanması

Fransa karşısındaki yenilginin sorumlusu bizzat kraldı. Yenilgiden kısa bir süre sonra kralın hastalığı ortaya çıktı. Kral, Wiltshire'daki Clarendon av köşkündeyken rahatsızlandı. Ertesi sabah duyularını tamamen kaybetmiş gibiydi; başı sallanıyor, hareket edemiyor ve kimse ile konuşamıyordu. Kraliçe ve konsey ise kralın rahatsızlığından ötürü alarma geçtiler.⁸⁷ Kraliçe kralı Westminster'a götürdü ve rahatsızlığını uzun bir süre halkından saklamayı uygun gördü. Özellikle York Dükü kralın rahatsızlığını öğrenirse dük iktidarı ele geçirmek için elinden geleni yapardı. Bu zaman diliminde yedi aylık hamile olan kraliçe kendisini İngiltere hükümetinden sorumlu olarak görüyordu. Dönem kaynaklarında, Kral öyle bir hastalık ve düzensizliğe yakalandı ki, bir süreliğine aklını kaybetti. Neredeyse tüm vücudu dengesizdi ve ne yürüyebiliyor ne de başını dik tutabiliyordu; çevresinde olan bitenden haberi yoktu. Günlerini görevliler tarafından bakılan bir sandalyede geçiriyordu.⁸⁸

Kralın hastalığından endişelenen konsey, bir sürü doktor çağırarak hastalığa çözüm bulunması için seferber oldu. Kralın başhekimini, John Arundel, akıl hastalıkları konusunda bir uzmandı. Başhekim özellikle “delilik” olarak adlandırılan hastalıklarda uzmanlaşmıştı. Doktorlar tedavi için her yolu denese de başarılı olamadılar. Kralın hastalığı beraberinde birçok sorunu getirdi. İngiliz siyaseti, gelenekleri hakkında yeteri kadar donanımlı olmayan kraliçe artık gücün en ön safhasında yer alıyordu. Bu yüzden İngiltere ulusal bir krize sürüklendi. Kralın sağlığından endişelenen Kraliçe Margaret çocuğunun doğumunu beklemek için ekim ayında Westminster Sarayı'ndaki dairesine çekildi. Uzun zamandır beklenen kraliyet varisi Edward'ı 13 Ekim'de dünyaya getirdi.

⁸⁶ Anthony Goodman, *The War of the Roses: Military Activity and English Society 1452-97*, [Elektronik Sürüm], Routledge Press, New York.

⁸⁷ Wolfe, a.g.e, s.16.

⁸⁸ *Benet's Chronicle for the Years 1400-1462*, G.L Harris& M.A Harris (Ed), Camden Society, 1997, s.210.

Bebek prens doğumundan itibaren Cornwall Dükü'nün unvanını taşımaya başladı. Doğumun ardından krallığın her yerine bu müjdeli haberi duyurmak için mektuplar gönderildi. Kraliçenin sağlıklı bir erkek çocuk dünyaya getirmesiyle uzun süredir süregelen veraset sorununda çözümü oldu. York ve Somerset Düklerinin varis seçilme umutlarını boşa çıkardı. Prens, aynı ay içerisinde Westminster Manastırı'nda Piskopos Wayneflete tarafından görkemli bir tören ile vaftiz edildi.⁸⁹

Kralın iyileşemeyeceği ortadaydı, kraliçe ile danışmanları onun hastalığını artık daha fazla saklayamayacaklarını anlamıştı. Kraliçe, VI. Henry'nin tahttan çekildiğini duyurarak prensi tahta çıkarabilir ve kendisini naip olarak atayabilirdi. Kraliçe bu düşüncesini konseye taşıdı fakat Lordlar bu fikri sağlıklı bulmadı. Bu süre zarfında İngiltere'nin nasıl yönetileceğine dair endişeler yerini koruyordu. Bir vekillik düzenlemesi yapılması gerekiyordu. Netice olarak önde gelen toprak beyleri bir konseyde toplandı. York Dükü'nün adı konsey listesinden çıkartıldı. York Dükü'nün listeden isminin çıkartılması III. Norfolk Dükü John Mowbray'i öfkeliendirdi. Somerset Dükü, John'u ülke Lordları arasında huzur ve birlik sağlamaya davet etti. Krallıkta, kralın hastalığından ötürü yönetim krizi sürerken kuzeyde Percies ve Neville aileleri arasındaki çekişmeler devam ediyordu.⁹⁰

1453'te toplanan konsey iki ailenin aralarında beş bin silahlı adam topladığı haberini alınca alarma geçti. Kralın barışını korumaları doğrultusunda talimatlar verildi. Ancak aralarındaki sürtüşmeler devam ediyordu ve bu sürtüşmeler şiddet haline dönüşmüştü. XVI. Warwick Kontu Richard Neville, Somerset Dükü'yle Galler'de Glamorgan Lordluğu'na ait önemli arazilerin mülkiyeti konusunda ciddi bir anlaşmazlığa düşmüştü. Warwick Kontluğu, Glamorgan Lordluğu'nu 1450 yılından beri elinde tutuyor ve oldukça iyi yönetiyordu.⁹¹ Ancak 1453 yılının başında kral, bu unvanı Somerset Dükü'ne vermişti. Warwick Kontu sonuçları ne olursa olsun bu Lordluğu elinde tutmak için elinden geleni yapmaya hazırdı. Kısa süre sonra York Dükü'nün mücadelesinin haklı taraflarını fark ettiği için ona karşı sempati duymaya başladı. Neville ailesi her ne kadar Lancaster hanesinin destekçileri olsa da York Dükü, Warwick Kontu'nun evlilik yoluyla amcasıydı. York Dükü, kendisine Neville ailesi

⁸⁹ Griffiths (2020), a.g.e, s. 718.

⁹⁰ Micheal Hicks, *Warwick the Kingmaker*, Blackwell Publisher, Oxford, 1998, s.84-85.

⁹¹ Wolffe, a.g.e, s.268-269.

gibi güçlü bir destekçi bulmuştu.⁹² Kralın mevcut durumunu ve İngiltere'nin akıbetini tartışmak için büyük konsey toplandı. York Dükü'nün destekçileri, kraliçenin çocuğunun kral tarafından kabul edilmediği müddetçe İngiltere'nin varisi olarak tanınmayacağını savundu. Bebeği, kralın tanınması ve kralın uyanacağı inancıyla Widsor'a götürdüler. VI. Henry'nin bebeği tanınması ve kutsaması için birçok girişimde bulunsalar da kral etrafında gerçekleşen olaylara tepkisiz kalmaya devam etti.⁹³

Konsey oldukça büyük bir sorun ile karşı karşıyaydı. Kral oğlunu tanıyana kadar, parlamento çocuğun veraset hakkını onaylayamazdı. Kralın çocuğunu tanımaması üzerine örtülen söylentiler yeniden ortaya atıldı. Kraliçe'nin çocuğunun babasının kral değil de Somerset Dükü olduğu iddia ediliyordu. York Dükü artık siyasetin merkezi olan divana dönmek için hazırlanıyordu. Kralın hastalığını fırsat bilerek naiplik önerisinde kendisine destek olacak isimler arıyordu. Kralın üvey kardeşleri; Richmond ve VII. Pembroke Kontları saray mensuplarının kral üzerindeki etkilerinden endişe ettikleri için York Dükü'nün adaylığını destekliyorlardı. Saray mensupları ise kraliçenin naipl olmasını destekliyordu. Toprak beyleriye bir kadının devlet yönetmesi fikrine oldukça soğuk bakıyorlardı.⁹⁴

1454'e gelindiğinde York dükü artık birçok toprak beyinin desteğini kazanmış durumdaydı. 19 Ocak'ta prens tekrardan babasının yanına götürüldü, Paston Mektuplarına göre:

*Buckingham Dükü; onu kollarına aldı, onu iyi bir bilgelikle krala sundu ve krala onu kutsaması için yalvardı, kral ise hiçbir şekilde yanıt vermedi. Kraliçe içeri girdi ve prensi kollarına aldı, onu dükün yaptığı gibi kutsamasını arzulayarak krala tekrar sundu. Tüm çabaları boşa çıktı çünkü herhangi bir yanıt ya da yüz ifadesi almadan kralın huzurundan ayrıldılar.*⁹⁵

Kraliçe aynı ay içerisinde naiplik için bir teklifte bulundu. Birkaç maddeden oluşan bir teklif hazırladığını belirtti bu maddeler:

- Toprakların tamamının yönetimine sahip olmak istemesi

⁹² Hicks (1998), a.g.e, s.84.

⁹³ Griffiths (2020), a.g.e, s. 716.

⁹⁴ Weir, The War of the Roses [Elektronik Sürüm].

⁹⁵ The Paston Letters (1904), a.g.e. s. 133.

- Has mührü kullanabilme, Şansölye ve Saymanı atayabilme
- İngiltere topraklarındaki tüm memurları atama hakkına sahip olmak
- Yine İngiltere topraklarında Piskopos atama hakkına sahip olmak

Kraliçenin sunduğu bu maddeler, Lordlar arasında pek de kabul edilebilir değildi. Lordlar, York Dükü'nün naiplik teklifine daha sıcak bakıyordular. Başkent oldukça gergin bir atmosfere sahipti. Somerset Dükü boş durmayarak casuslarını görevlendirmişti. Dükün casuslarının faaliyetlerine ilişkin yayılan haberler, York Dükü'nü gizlice destekleyen ancak kendilerini adamadan önce işlerin nasıl sonuçlanacağını görmeyi bekleyenler arasında bir panik oluşturdu. Naiplik seçimi için toplanan parlamento da katılım oldukça azdı.⁹⁶

Parlamento 14 Şubat'ta yeniden toplandı ancak naiplik meselesi yine askıda kaldı. Lancasterlı Edward, 15 Mart'ta resmi olarak Galler prensi ve Chester kontu olarak atandı. Fakat halen daha naiplik meselesi çözülmemişti. Sarayda önemli bir konumu olan Kardinal Kempe, aynı ay içerisinde öldü. Onun ölümü naip seçimini daha acil bir hale getirdi. York Dükü artık kraliçenin ya da Somerset Dükü'nün iktidarını engelleyecek önemli bir desteğe sahipti. Kraliçenin baş destekçilerinden birisi olan parlamento sözcüsü Thomas Thorpe'ü etkisiz hale getirildi. Thorpe tutuklanarak Londra Kulesi'ne gönderildi. Konsey üyeleri, yeni bir karara varmadan önce son kez kralın sağlık durumunu kontrol etmek için onu ziyaret ettiler ve bir iyileşme belirtisi göstermediğini gördüler. 27 Mart'ta parlamentoda toplanan Lordlar, York Dükü'nü '*Dişarın Koruyucusu*' unvanı altında naip olarak aday gösterdi.⁹⁷

Şayet onaylanırsa Kral Konseyinin başkanı olacak ancak naip unvanına sahip olmayacaktı. Sadece koruyucu ve savunucu ismine sahip olacaktı. Dük, Gloucester Dükü'nün sahip olduğu unvan ve yetkilerin aynısına sahip olacaktı. Ayrıca parlamento, garanti olması adına kralın iyileşmesi durumunda hükümetin kontrolünü yeniden ele alabileceğini ve koruyuculuk makamının prence devredilmesini sağlamıştı. Böylece York Dükü dişarın koruyucusu ve savunucusu oldu. Parlamento onun atamasını resmileştiren bir kanun taslağı hazırladı. Dişarın savunusu olarak yaptığı ilk iş; Somerset Dükü'nü, kral tarafından tahsis edilmiş tüm makamlardan

⁹⁶ Weir, The War of The Roses, [Elektronik Sürüm].

⁹⁷ Griffiths (2020), a.g.e,s 723-724. ; Wolffe, a.g.e, s. 280

azletmek ve onu tutuklatmak oldu. 3 Nisan'da gerçekleşen bir tören ile resmi bir şekilde koruyucu olarak atandı. Kralın taç giyme töreninde verdiği bağlılık yeminini yeniden teyit etti ve koruyucu unvanını veren belgeyi imzaladı.⁹⁸

10 Nisan'da müttefiki Salisbury Kontu'nu, İngiltere Şansölyesi olarak atadı. Ardından kraliçeyi kocasıyla beraber olması için Windsor'a gönderdi. Koruyucu olarak ülkeyi yönetirken on iki yaşındaki oğlu Edward'a paskalya hediyeleri gönderdi. Edward, babasının zaferini kutlayarak tebrik etti. York Dükü, Fransız korsanlarının İngiliz gemilerine yönelik saldırını önlemek için 28 Temmuz'da kendisini Calais kaptanı olarak atadı.⁹⁹ Calais, İngiltere'nin Fransa'da kalan tek toprağıydı önemli bir konuma sahipti. Parlamentodan kendisini İrlanda teğmenliğine atamasını onaylanmasını isteyerek İngiltere'nin batı kıyılarını da korumaya çalıştı. Ülkeyi korumak için yaptıklarıyla iyi bir koruyucu olduğunu kanıtladı. Muhafızları onlardan intikam alacağını beklerken o intikam almak için bir harekette bulunmadı. Konseyde onlarla beraber olup çalışmaya devam etti. Salisbury Kontu ve Warwick Kontu tarafından destekleniyordu. York Dükü hükümette boşalan görevlere yakın olduğu adamları yerleştirmeye başladı. Dükün en büyük kaygılarından birisi Percies ve Neville ailelerinin arasındaki husumetti. Mayıs ayında Percies'in kavgacı eylemlerini engellemek için onu ziyaret etti. 1454'ün Noel gününde York yönetiminde reform yapma konusunda biraz ilerleme kaydetmişken kral sağlığına kavuştu. On altı ay sonra uyandı. Hastalığı döneminde başına ne geldiğine dair hiçbir anısı yoktu. Ancak hastalığı onu oldukça değiştirmişti, daha içe dönük bir hale bürünmüştü.¹⁰⁰

⁹⁸ Dockray, a.g.e, s.64.; G.L Harris& M.A Harris, a.g.e, s.210-216.

⁹⁹ Dockray, a.g.e, s.67.

¹⁰⁰ G.L Harris&M.A Harris, a.g.e, s. 212-216.

3. KRALIN İYİLEŞMESİ VE YORK DÜKÜ İLE MÜCADELESİ

Kral, 9 Şubat 1455'te beklenmedik bir şekilde parlamentoda görüldü. Kralın iyileşip döndüğünü gören herkes şaşkına dönmüştü. Parlamantonun üyelerine sadakatleri ve ilgileri için teşekkür etti. Ardından York Dükü'nü koruyuculuk görevinden aldı.¹⁰¹ Dükü görevinden ayrılır ayılmaz takipçileri Lancaster hanesine tepki göstermeye başlamıştı. Dükün atamasını yaptığı Şansöyle olarak atadığı Salisbury Kontu görevinden alındı, makamı ise Başpiskopos Bouchier'e verildi. Kraliçenin gözde adamlarından birisi olan Wiltshire, Saymanlık görevine getirildi. III. Exeter Dükü Henry Holland, serbest bırakıldı. Kraliçe, Somerset Dükü'nün de serbest bırakılmasını talep etmekte hiç vakit kaybetmedi. York Dükü'nün aldığı makamlar ve unvanlar Somerset Dükü'ne iade edildi. Somerset Dükü'nün serbest bırakıldığının haberini duyan York Dükü, Somerset Dükü'nün ondan intikam almaya çalışacağını bilincindeydi.¹⁰² Yorkshire'a çekilerek emekli olduğunu duyurdu. Salisbury Kontu kuzeye, Middleham'daki Kalesi'ne gitmişti. York Dükü ve müttefiklerinin bu duruma göz yumması gibi bir durum söz konusu olamazdı, Somerset Dükü'nün oluşturduğu sorunla nasıl başa çıkacaklarını tartışmaya başladılar. Mart ayına gelindiğinde birçok Lancasterlı eski konumlarına geri getirilmişti. Yürütülen bu politikanın asıl amacı York Dükü'nü kışkırtmaktı. Kraliçe yakın bir zamanda Northumberland Kontu'nun ve Lord Clifford'un desteğini kazanmıştı. İkisinin York Dükü'ne sempati beslemesi gibi bir durum olamazdı. Düşmanları Neville'ler York Dükü'nün en önemli müttefiklerindendi.¹⁰³ Kraliçe bu süre zarfında boş durmamış aynı zamanda Galler'den Lancaster hanesine olan destek toplamaya başlamıştı. York Dükü'nün Galler'de hatırı sayılır bir desteğinin ve etkisinin olduğunun oldukça farkındaydı. Jasper Tudor'unda, krala sadakatının devam etmesini sağlamak için elinden geleni yaptı. Paskalya'dan sonra Somerset Dükü ve York Dükü arasında başka bir tartışma çıktı. Somerset Dükü, York Dükü'nü ortadan kaldırmayı planlıyordu. York Dükü'nün kralı tahttan indirip bizzat İngiltere'yi yönetmek istediğini söyleyerek kralı doldurdu. York Dükü ve Salisbury Kontu, kraliçe ve Somerset Dükü'nün yapacaklarını beklemeye hazır değildi. Böylece Warwick Kontu'nun da teşvikiyle bir ordu kurmaya başladılar. İlk

¹⁰¹ Wolffe, a.g.e, s. 290.

¹⁰² Griffiths (2020), a.g.e, s. 740.

¹⁰³ Griffiths (2020), a.g.e, s. 740.

olarak İskoçya sınırı boyunca kuzeyden adam topladılar. Mayıs ayının başında Warwick Kontu, Warwick Kalesi'nde büyük bir kuvvet toplamaya başladı. Bir yandan silahlı çatışmaya hazırlanırken bir yandan da krala sadakatlerini protesto eden bir mektup kaleme aldılar. Ancak yazdıkları mektuplar Mahkeme heyeti tarafından ele geçirildiği için krala ulaşmadı. Somerset Dükü ve kraliçe, Westminster'da bir konferans düzenlemek yerine Lancaster destekçilerini, Lancaster hanesine sadakatin yoğun olduğu, Leicester'da düzenlenecek konseye çağırdı. Konseyin ana gündemi kralı düşmanlarına karşı korumak ve güvenliğini sağlamaktı. York Dükü Salisbury ve Warwick Kontları toplantıya davet edilmediğinden ötürü düşman olarak nitelendirilen isimlerin kim olduğu ortadaydı. Kraliçe ve Somerset Dükü, nihayet York Dükü'nün bir tehdit olduğu konusunda kralı ikna etmişlerdi.¹⁰⁴

3.1. St. Albans Muharebesi

Kral, York Dükü ve onun destekçilerini 21 Mayıs'ta toplanacak olan konseye, huzuruna çağırdı. York Düküne göre bu davet Gloucester Dükü'ne yapılan davetin aynısıydı. Bu sebeple davete uymak yerine ordusunu seferber etti. Güneye doğru hareket eden York Dükü ve birlikleri Londra'ya doğru uzun bir yürüyüşe başladı. Dükün başlıca hedefleri: Somerset Dükü'nün ortadan kaldırılması, saray mensuplarının dağıtılması ve konseydeki görevine geri dönmesiydi. 18 Mayıs'ta Somerset Dükü ve konsey, dükün yedi bin silahlanmış iyi adamla başkente doğru geldiklerini öğrendi. York Dükü, 20 Mayıs'ta birlikleriyle Royston'a ulaştı. Burada halka krala zarar vermek istemediklerini, birlikleriyle birlikte güneye yürüdüklerine dair bir bildiri yayınladılar. York Dükü ve müttefikleri, düşmanları tarafından bir komplo kurbanı olduklarını açıklayan bir mektup yazıp krala ulaşması için gönderdiler. Ancak gönderdikleri diğer mektuplarda olduğu gibi bu da kralın eline ulaşmadı. York Dükü kendi destekçileriyle St. Albans'a doğru yola koyuldu. 21 Mayıs'ta Ware'den, krala doğrudan gönderilmek üzere bir mektup yazdılar. Daha sonrasında St. Albans'a doğru yürümeye devam ettiler. 21 Mayıs gecesinde kral ve Somerset Dükü Watford'da kamp kurmuşken York Dükü ve destekçileri Ware ile St. Albans arasındaki yolda kamp kurmuştu.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Wolffe, a.g.e, s. 290.

¹⁰⁵ An English Chronicle, s. 79; Wagner, a.g.e, s.241; Weir, The War of The Roses, [Elektronik Sürüm].

Buchkingham Dükü Humphrey Stafford'un, komutasındaki iki bin askerden oluşan Lancaster ordusu St. Albans'a ulaştı. Orada Tonmam hendeği boyunca Sopwell Lane ve Shropshire'daki barlara askerlerini yerleştirdiler. Yedi bin kişiden oluşan York hanesinin birlikleri ise doğuda yer alan Keyfield'da kamp kurdular. Kamp kurduktan sonra Lancaster tarafıyla uzlaşmak için görüşmeler yaptılar. Yapılan görüşmeler sonucunda York Dükü niyetini alenen belirtmişti. Somerset Dükü'nün cezalandırılıp idam edilmesini istiyordu. Kral Henry ise dükün kendine olan güveninin artan destekçilerinden geldiğini biliyordu. Görüşmelerden birkaç saat sonra barışçıl bir çözüme ulaşmayacağına inanan York Dükü, kralın ordusuna saldırmaya karar verdi. Ordusu krala karşı bir saldırı düzenlemek istemese de saldırıyı gerçekleştirdiler. VI. Henry'nin kuvvetlerinin çoğunluğu, York Dükü'nün saldırısı sonrasında şaşırılmıştı. Lord Clifford komutasındaki birlikler, Yorklu birliklerin saldırılarını engelledi. Yorklu birlikler için yaptıkları saldırı ağır kayıplarla sonuçlandı. Warwick Kontu, yedekte tutmuş olduğu birliklerini arka sokaklardan ve bahçelerden geçirerek kasabanın korumasız bir kesimine götürdü. Kısa süre sonra VI. Henry'nin birlikleri ana grubunun dinlendiği pazar meydanına doğru ilerledi. Savaş pozisyonunda olmayan Lancaster askerleri bu çatışmayı beklemiyorlardı ve bozguna uğratıldılar.¹⁰⁶

York Dükü'nün yaşamasına izin vermeyeceğini bilen Somerset Dükü, kale hanına sığındı. Yorklu birlikler binayı kuşattı, bu kuşatmadan kaçabilmek için dışarı çıkmaya çalıştı. Northumberland Kontu da aynı şekilde kale hanına sığınmaya çalışırken öldürüldü.¹⁰⁷ Skiptonlu Lord Clifford ana caddede öldürüldü. Warwick Kontu'nun emrine göre okçular, kralın etrafındaki askerleri hedef aldılar. Kral ve Buckingham Dükü bu ok atışları sonrasında yaralandı. O esnada York Dükü ve Salisbury Kontu'nun adamlarına karşı savaşan Lancaster birlikleri, onları geride bıraktıklarını ve yeni bir saldırının gerçekleşeceğini düşünerek bulundukları pozisyonları bırakarak kasabadan kaçtılar. Savaş yarım saat bile sürmedi. I. St Albans Muharebesi politik açıdan York Dükü için tam bir zaferdi. Dük, kralı ele geçirmiş ve kendisini mutlak bir gücün

¹⁰⁶ Burley Peter, Micheal Elliot, Harvey Watson, *The Battles of St. Albans* [Elektronik Sürüm], Pen&Sword Press, South Yorkshire, 2007.

¹⁰⁷ R. Cook David, *Lancastrians and Yorks: The War of the Roses*, [Elektronik Sürüm] Routledge Press, 1984, New York.

içerisinde bulmuştu, I. St Albans Muharebesi'nin sonucunda ise saray mensuplarını ezmeyi başarmıştı.¹⁰⁸

York Dükü krala, kendisinin ve arkadaşlarının, düşmanlarına karşı kendilerini savunmaktan başka seçeneklerinin olmadığını açıkladı. Leicester'daki konseye gittiklerinde esir alınıp hain olarak utanç içerisinde öleceklerini ve mirasçılarının da utanç içerisinde yaşayacaklarını açıkladı. Kral bu açıklamaları yeterli bulup kabul etti. York Dükü, II. Somerset Dükü Edmund'ın ölüm haberini krala bizzat verdi. Taraflar, birbirlerinden hiç hoşlanmıyorlardı ancak ortak bir emelleri vardı o da kralı korumak. Savaştan sonra dört yıl sürecek bir ateşkes dönemine girilmişti.¹⁰⁹

23 Mayıs Cuma günü York Dükü ve Salisbury Kontu, kralın kılıcını taşıyan Warwick Kontu'nun önünde, krala Londra'ya kadar eşlik etti. Somerset Dükü'nün ölümünden sonra kralın yeni baş danışmanı artık York Dükü olacaktı. York Dükü, Somerset Dükü'nün sahip olduğu görevlere yeniden atandı. Somerset Dükü ölse de destekçileri varlığını hissettiriyordu. Onu destekleyenler York Dükü'ne her zamankinden daha düşmanca tavır sergilerdiler. York Dükü'nün düşmanlarının arasına Lord Clifford'da eklenmişti. Babasının ölümünün intikamını almak isteyen yeni lord ilerleyen süreçte 'Kanlı Clifford' adını alacaktı. Temmuz ayının başında York Dükü, kendisinin İngiliz Hükümeti'ndeki en etkili kişi olduğunu kanıtlamıştı. Kayınbiraderi olan Vikont Bouchier'i; sayman olarak atamış, Salisbury Kontu'na Lancaster Dukalığının nüfuzlu Şansölyesi olma görevini vermişti. Dük devam eden aristokrat eksikliğinden, Neville ailesine güvenmeye devam etti. Kraliçenin, Londra'ya gelmesini yasakladı. Mayıs ayının sonunda dük tarafından kral adına çağrılan parlamento, hasta olan kralın huzurunda Westminster'da toplandı. Parlamento, York Dükü'nün destekçileri ile doluydu. Warwick Kontu'nun adamı Sir John Wenlock, meclis başkanlığı yapıyordu. Lordlar ve Avam Kamarası toplandığında, York Dükü ve destekçileri, Westminster sarayında krala bağlılık yeminlerini yenilediler. Aynı yılın sonbaharında York Dükü, Londra'nın kontörlü ve yönetimini üstlendi. 12 Kasım 1455'te parlamento yeniden çağrıldı. York Dükü yeniden Diyarın Koruyucusu ve Savunucusu olarak atandı.¹¹⁰

¹⁰⁸ Dan Jones, *The Hollow Crown: The War of the Roses and The Rise of The Tudors*, Faber&Faber, London, 2015, s. 149.

¹⁰⁹ Griffiths (2020), a.g.e, s. 745; Wagner, a.g.e, s. 180.

¹¹⁰ Jacob Ernest Fraser, *The Fifteenth Century 1399-1485: Oxford History of England Vol:6*, Clarendon Press, Oxford, 1961, s. 513-514.

York Dükü yaptığı her şeyin; üyelerinin, Lordlar tarafından seçilmesi gereken bir Konsey'in onayına tabi olması ve ülkenin siyasi yönetiminin konseye bırakılması konusunda ısrarcı oldu. York Dükü ve müttefikleri, yılın geri kalanında, kraliyetin maliyesini yapılandırmak için radikal bir reform programı uygulamaya başladılar. Dük aynı zamanda Avam Kamarasından da önemli destekler aldı. I. St. Albans Muharebesi ile, Güller Savaşının ilki gerçekleşmiş oldu.

3.1.1. 1456-1459 Anarşi

1456 yılının şubat ayında kral parlamentoya çıktı, York Dükü'nün koruyucu olarak atamasını iptal etti. Londra halkı artık Lancaster hanesine sempati duymuyordu. Tüccarlar, kralın kötü yönetiminden ve kraliçenin ayrıcalıklı tutumundan bıkmış durumdaydı. York Dükü'nü destekliyorlardı bu nedenle isyan girişiminde bulundular. Eski nüfuzuna kavuşan kraliçe, isyancıların yargılanması için Buckingham ve Exeter Dükleri komutasındaki birlikleri görevlendirdi. Vatandaşlar haklarının gasp edilmesine oldukça öfkeliydiler.¹¹¹ 1456 yılının baharında Londralıların tutumundan hoşnut olmayan olan kraliçe, prens ile birlikte Londra'dan ayrılarak önce Tutbury'e ardından da Chester'a gitti. Oradan da Kenilworth'a geçerek York destekçilerine karşı kocasına destek olmaya çalıştı. Kral, Pembroke Kontu William Herbert eşliğinde güneydeydi. Kraliçe uzaktayken, kral York Dükü'nün etkisi altındaydı. 20 Nisan'da Warwick Kontu'nu Calais kaptanı olarak atadı. Calais'in güvenliğinin sağlanması, York Dükü ve destekçileri için büyük bir başarıydı. Warwick Kontu görevine hazırlanmak için gittikten sonra York Dükü de Sandal Kalesi'ne doğru yola koyuldu. Kralın, durumu kontrolü altına alması ve artık bir ilerleme sağlamasının zamanı gelmişti. Cherster'da kraliçe ile bir araya geldi. Ağustos ayında Midlans'de sakince ilerleyen bir gezi başlattılar. Kral, sarayını Lancaster hanesinin merkezi olarak bilinen Midlands'e taşımaya karar verdi. Böylece Coventry bir süreliğine İngiliz Hükümeti'nin merkezi oldu. Ancak devletin büyük bakanlarının çoğu Londra'da bulunduğu için krallığın taşınması idari sorunlara neden oldu.¹¹²

Sarayın taşınması kraliçenin işine gelmişti. Kral tarafından 24 Eylül'de Şansölyesi Laurence Booth'a özel bir kraliyet mührü emanet edildi, kraliçeye ise hükümetin idari

¹¹¹ Wolffe, a.g.e, s. 300.

¹¹² Dockray, a.g.e, s.80.

mekanizması üzerinde tam yekti verilmiş oldu. Bu esnada Londra’da gerilim giderek artıyordu. York Dükü’nün yeni bir rakibi vardı, o da kraliçe tarafından çok sevilen ve babasının yerini dolduran yeni III. Somerset Dükü Henry Beaufort’tu. Kraliçe halkın desteğini kazanmak için boş durmuyor; ticareti teşvik ediyor, hastane gibi kurumlar kurarak halkın iyiliğini istiyordu. Kral ve kraliçe Coventry’ye yerleştikren sonra soylulardan oluşan büyük bir konseyi orada toplamaya başladılar.¹¹³ Tüm York destekçisi lordlar konseye davet edildi ancak kraliçeye güvenmedikleri için konseyde kendilerini tanıtıp geri çekildiler. Konseyden ayrıldıktan sonra York Dükü, Ludlow’a, Salisbury Kontu Middleham’a, Warwick Kontu ise Calais’e gitti. Kraliçe, kralı York Dükü’nün destekçilerini görevlerinden almak için ikna etmeye çalışıyordu. Nihayetinde istediğini bir nebze de olsa elde etti. Sayman olarak görev yapan, York Dükü’nün kayınbiraderi Henry Bourchier’i görevden alarak 5 Ekim’de Shrewsbury Kontu John Talbot’u Sayman olarak atadı. Ayın sonuna gelindiğinde Başpiskopos Şansölyelikten azledildi ve bu görev Winchester Piskoposu William Wayneflete’ye verildi.¹¹⁴

1457 yılında İngiltere’deki karışıklıklar giderek artıyordu. Büyük toprak beyleri yabancı gemileri yağmalamaları için korsanlara para ödemeye başlamıştı. Korsanlar ve toprak beyleri arasındaki bu anlaşmanın sonucunda ise İngiliz tüccarları zarar görmeye başladı. Birçok yabancı tüccar İngiltere’ye mal gönderimini reddetmeye başladı. Israrcı olurlarsa da onları caydırmak için ürünlerine fazla ücret talep ettiler. Londra’da Lombard tüccarlarına karşı isyanlar patlak verdi. Birçoğunun evleri yağmalandı ve yakıldı. Londra’da karışıklıklar devam ederken krallık, Midlanst’tan yönetilmeye devam ediyordu. Kraliçe İngiltere’yi yönetmek için güç elde etme peşindeydi. Nisan ayında Pembroke Kontu, York Dükü’nün yerine atandı ve York Dükü’ne verilen tüm görevler elinden alındı.¹¹⁵

3.1.2. 1458 Aşk Günü

1458 yılına gelindiğinde toprak beyleri için Westminster’da bir barış görüşmesi yapılmıştı. Görüşmeler iki ay sürdü ve yüzeysel bir barış elde edildi. Şubat ayında

¹¹³ Griffiths (2020), a.g.e, s. 773.

¹¹⁴ Griffiths (2020), a.g.e, s. 773.

¹¹⁵ Griffiths (2020), a.g.e, s. 795.

intikam peşindeki Lord Clifford'un, Northumberland Kontu ve Somerset Düküyle birlikte büyük bir ordunun başına geçmesiyle barış ortamı bozulmuş oldu. Üçü de I. St. Albans Muharebesinde kaybettikleri babalarının intikamını almak istiyordu. Kral o kadar korkmuş bir durumdaydı ki anlaşmayı kabul etmekten başka bir çaresi yoktu. Kral, York Dükü Salisbury ve Warwick Kontlarına, lordlara kayda değer bir ödeme yapmaları için emretti. 24 Mart 1458'te *Aşk Günü*¹¹⁶ (Love Day) olarak adlandırılan günde, VI. Henry'nin iç savaşı engellemek için İngiltere'deki huzuru sağlamak adına sembolik bir uzlaşma tertip etti.¹¹⁷ Kavgalı olan soyluları St. Paul Katedralinde, halka açık bir şekilde, dostluk gösterisi yaparak onların aralarını yapmaya çalıştı. Yapılan müzakerelerin ardından bir uzlaşma ilan edildi. Westminster sarayından St. Paul Katedraline kadar el ele yürüdükleri bir geçit düzenlendi. Aşk gününden üç gün sonra VI. Henry ve Kraliçe Margaret, Londra'ya resmi giriş yaptılar. Yorklu Lordlar kalelerine geri döndü. Herkes sonraki süreçte neler olacağını merakla bekliyorlardı. Kral bölücü soyluların artık birbirleriyle barış içerisinde olduğuna inanıyordu. Warwick Kontu Calais'e vardığında, Burgonya Dükü Philip ile bir dostluk geliştirdi. Calaisli tüccarlar ve İngiltere'deki tüccarlar, İngiltere ve Burgonya arasındaki önemli ticari bağları korumak istiyorlardı.¹¹⁸

Warwick Kontu, tüccarların endişelerini gidermek için 1458 yılının yazında Burgonya Dükü ile anlaşmaya vardı. Warwick Kontu, bir süredir korsanlık eylemleri yürütüyordu. Warwick Kontu'nun yapmış olduğu yağmalamalardan rahatsız olan Almanlar, Kral VI. Henry'ye kontun davranışlarından dolayı şikâyetinde bulundular. Bu durumda Warwick Kontu'nu, Calais'ten uzaklaştırmak isteyen kraliçeye fırsat doğmuştu. Kral ve kraliçe, Warwick Kontu'nu Londra'ya çağırdı ve eylemlerini konseyin huzurunda anlatmasını istediler. Kont, kendi üniformasını giyen altı yüz silahlı adamının başında Londra'ya geldi. Kraliçe konseyde Warwick Kontu'nun işlemiş olduğu suçlardan dolayı yargılamasını istemişti. Warwick Kontu, gerçekleşen sorgulamanın son derece sert olduğunu ve kendisini itibarsızlaştırmak için bir komplo olduğunu düşünerek konseyi protesto etti. Kraliçenin samimiyetsizliğine de değindi.

¹¹⁶ Bkz. Love Day: Annunciation Loveday olarak da bilinir.

¹¹⁷ Dockray, a.g.e, s.80-81.; Desmond Seward, *The War of the Roses: The Bloody Rivalry For the Throne of England*, Robinson Publisher, London, 2014, s.62-63.

¹¹⁸ Hicks (1998), a.g.e, s.151.

Ertesi gün iyice kıskırılan Warwick Kontu'nun destekçileri ayaklanarak Londra Başsavcısını öldürdü.¹¹⁹

Kraliçe, düzeni sağlamak için mızraklı askerlerini ayaklanmayı bastırmaları için gönderdi. İsyanı katılan meclis üyeleri de vatandaşlarla beraber hapse atıldı. Ancak konseyin soruşturmasından bir sonuç elde edilemedi. Sonbaharda Warwick Kontu, Westminster Sarayını yeniden ziyaret etti. Kontun saraya girmesi ile destekçileri ve kralın hizmetkarları arasında bir arbede çıktı. Arbede sırasında kraliyet muhafızları Warwick Kontu'na saldırdı. Hizmetkar, kontun adamları tarafından uzaklaştırıldı. Kraliçe, hizmetkarını savunursa bunun Warwick Kontu'na düzenlenen bir suikast girişimi olarak görüneceğini bildiği için hizmetkarının idam edilmesini emretti. Ancak kraliçe meydan okur gibi arbedeyi kontun destekçilerinin çıkarttığını iddia etti. Konseyi, Warwick Kontu'nun tutuklanması ve Londra Kulesi'ne gönderilmesi konusunda ikna etmişti. Kont, kendisi için tutuklanma emrinin çıktığını duyar duymaz Londra'dan hızla ayrıldı ve Calais'e gitti.¹²⁰ Kasım ayında kraliçe ve konsey onun kaçışına sinirlendikleri için Calais kaptanlığı görevinin III. Somerset Dükü Henry'ye teslim etmesini talep etti. Warwick Kontu hızlı bir şekilde Londra'ya döndü, meydan okur gibi konseyin huzuruna çıktı. Calais Kaptanlığı görevine parlamento tarafından atandığını ancak parlamento iptal ederse görevden ayrılacağını söyledi. Konsey salonundan ayrılırken Somerset Dükü'nün hizmetlileri tarafından saldırıya uğradı ve kıl payı kaçabildi. Warwick Kontu artık İngiltere'de kalmanın kendisi için güvenli olmadığını biliyordu ve babası ile görüşükten sonra Calais'ye döndü. Kraliçe artık York Dükü'nün destekçilerine özellikle de Warwick Kontu'na karşı kararlı bir yol izlemesi gerektiğini biliyordu. Artık York Dükü'nün destekçileri ve Lancaster hanesinin destekçileri arasında yeni bir çatışma ortamının oluşması kaçınılmazdı. Aşk günü müzakerelerinden bir yıl sonra Salisbury Kontu'nun ordusu Lancaster hanesinin ordusu tarafından Blore Heath'te pusuya düşürüldü.¹²¹

1459 yılının ilk aylarında kraliçe Coventry'deydi. Nisan ayında kraliçe, kral ve tüm sadık toprak beyleriyle bir araya gelerek bir ferman yayınladı bu fermanla: ülkede

¹¹⁹ Weir, *The War of the Roses* [Elektronik Sürüm].

¹²⁰ Griffiths (2020), a.g.e, s. 800.

¹²¹ Wagner, a.g.e, 2001, p. 150; A. J. Pollard, *The War of the Roses*, Macmillan Press, London, 2001, s. 22.

terzi komisyonlarının kurulmasını ve her kasabadan köyden genç erkeklerin askere alınmasını emretmişti. York Dükü, askerlik görevini zorunlu hale getirdikleri için yayınlanan bu fermanı kınıyordu. Somerset Dükü Henry ve diğer soylular kendi ordularını toplamaya başladılar. Mayıs ayında Westminster Sarayının Kulesini savunma görevi Pembroke Kontu'na verildi. Olası bir saldırıda burayı koruması bekleniyordu. York Dükü ile Salisbury Kontu savaşa hazırlanıyordu ve propagandalar yapıyorlardı.¹²² York Dükü'nün desteği artsa da düke destek olmakla onun adına silahlanmak tamamen farklı şeylerdi. York Dükü'nü destekleyen halk vatana ihanet suçu ile yargılanabilecekleri endişesiyle çekimser davranıyordu. York destekçilerinin meşru müdafaayla silahlanmaları bile kraliçe tarafından ihanet olarak görünüyordu. John Benet, haziran ayının sonlarında şöyle diyor: *“Kral, Coventry’de Kraliçe ve Prens’in de katıldığı büyük bir konsey düzenledi. Ancak katılması için çağrılan Canterbury Başpiskoposu, York dükü, Salisbury, Warwick, Arundel Kontu, Vikont Bourchier konseyde yoktu.”*¹²³

3.1.3. Blore Heath ve Ludford Köprüsü Muharebesi

Warwick Kontu Calais’e iki yüz adam ve dört yüz okçu yerleştirdi. Amcası Lord Fauconberg’i Calais’te garnizonun başına bırakarak, adamlarıyla beraber İngiltere’ye geçerek Sandwich’e gitti. Oradan da York Dükü’nün onun hizmetine ihtiyaç duyduğunu bildiği için 21 Eylül’de Londra’ya ulaştı. Ertesi gün ise York destekçisi lordlarıyla buluşmak için plan yaptığı plan dahilinde Warwick Kalesi’ne doğru yola koyuldu. Planı birleşik ordularının liderliğinde Kenilworth’teki kralın yanına giderek ona şikayetlerini dile getirmektir. Kraliçenin askerleri konttan daha hızlı hareket ediyordu. Warwick Kalesi’ne Warwick Kontu’ndan ondan önce ulaştılar. Çatışma için yeterince kadar adam yoktu. Kontun gözcüleri, kralın ordusunun kuzeye doğru ilerlediğini ve kontun, Salisbury Kontuyla bağlantı kurma şansını engelleyecekleri konusunda uyardı. Bu nedenle Warwick Kontu batıya, York Dükü’nün ordusunun beklediği Ludlow’a doğru harekete geçti. Yoluna devam ederken kraliçe ve Somerset Dükü Henry’nin onu durdurmak için bir West Counrty kuvveti gönderdiğini

¹²² Wolffe, a.g.e, s.317.

¹²³ Dockray, a.g.e, s. 80-82; *Benet’s Chronicle for the Years 1400-1462*, (Ed) G.L and M.A Harriss, in Camden Society, London, 1972, s. 221-223.

öğrendi.¹²⁴ Ludlow istikametindeyken Somerset Dükü'nün gönderdiği kuvvetlerden tam zamanında kaçmayı başaran Warwick Kontu yoluna devam etti. Bu esnada Salisbury Kontu, Middleham'ı oldukça kalabalık olan birlikleri ile terk etmiş ve Ludlow'a doğru yola koyulmuştu. Artık York destekçisi lordların hedefi krala başvurmak değildi. Hedefleri güçlerini birleştirerek Londra'ya yürümekti. Kraliçe, Salisbury Kontu'nun ilerleyişini öğrendiğinde Cheshire'da asker toplamaya devam ediyordu. Warwick Kontu, komutanlarıyla beraber York Dükü ile buluşmak için Staffordshire'a doğru yola koyuldular. Amaçları, York Dükü'nü durdurmaktı. York Dükü ile bağlantı kurmadan Salisbury Kontuyla yüzleşip onu ortadan kaldırmak istiyorlardı. Salisbury Kontu'nu engelleme görevi Lord Audley'e verilmişti. Audley, birlikeriyle Yorklu birliklerine pusu kurmak için Blore Heath bölgesindeki çorak fundalıklara gizlendi. 23 Eylül 1459 sabahı (Aziz Thecla Günü)¹²⁵ yaklaşık olarak on bin kişiden oluşan bir kuvvet, Blore Heath'in Newcastle yönüne bakan güneybatısında yer alan bir çitin orada savunma pozisyonu aldı. York birliklerinde yer alan izciler bir çitin tepesinde Lancaster hanesine ait pankartları görür görmez Salisbury Kontu'nu uyardılar. Yaklaşık beş bin kişiden oluşan York birlikleri, ormanlık alandan çıktılar sonrasında daha büyük bir düşman birliğinin onların gelişini beklediklerini gördüler. Salisbury Kontu, ordusunu dağıtmak yerine birliklerini Lancasterlı okçuların görüş açısının dışarına çıkararak yeniden savaş pozisyonuna soktu. Ordunun sağ kanadını güvence altına almak için dairesel bir savunma düzenledi. İki ordu birbirine yaklaşık üç yüz metre kadar uzaklıktaydı. Aralarında dik kenarları olan geniş bir dere yer almaktaydı. Dere, Komutan Audley'in konumunu aşılma hale getiriyordu.¹²⁶

Başlangıçta taraflar kan dökülmemesi adına müzakere girişimlerinde bulundu. Müzakere girişiminden istenilen sonuç elde edilemeyince ok atışıyla savaş başlamış oldu. İki tarafında arasındaki mesafenin uzak oluşu ok atışlarında istenilen başarıyı sağlayamadı. Fakat derenin karşısında yapılacak herhangi bir saldırının ordunun sonunu getireceğini öngören Salisbury Kontu, düşmanı kendisine saldırmaya teşvik

¹²⁴ Dockray, a.g.e, s.80.

¹²⁵ 23 Eylül günü Katolik inancına göre oruç tutulan dini bir bayram. Hikayesi ise: Havarileri takip edebilmek için zenginlik ve cinsel aktiviteden vazgeçen kadınları tasvir eden Apokrif elçilerden birisini konu alır. Thecla büyük olasılıkla Pavlus'un vaazını duyunca ailesini ve sevgilisini onu takip etmek için geride bırakan aristokrat bir kadındır.; Dockray, a.g.e, s. 80-81; Hicks (1998), a.g.e, s.160.

¹²⁶ Griffiths (2020), a.g.e, s. 820.

etmek için birtakım hilelere başvurdu. Ordusunun orta kısmını geri çekilmiş gibi gösterip karşı tarafa geri çekiliyoruz imajı verdi. Ordunun geri çekildiğini gören Lancaster birlikleri süvarileri ile saldırıya geçtiler. Geri çekiliyormuş gibi görünen ordunun geri dönmesiyle Lancaster birlikleri abluka altına alındı. Lancaster ordusunun abluka altına alınmasıyla Salisbury Kontu görülen tüm Lancaster askerinin yakalanmasını emretti. Audley, komutasında geriye kalan Lancaster birlikleri geri çekildiler. Yaralı askerleri gerilerinde bırakmamak adına ikinci bir saldırı düzenlediler.¹²⁷

Salisbury Kontu, dereden geçmeye çalışan Lord Audley adamlarıyla karşılaştı. İki taraf oldukça şiddetli bir şekilde savaştı. Bu çatışma sonrasında Lord Audley'i öldürdüler. Audley'in ölümü sonunda komutanlık görevi Lord Dudley'e geçti. Lancaster birliklerinin denedikleri ikinci saldırıda başarısızlıkla sonuçlandı. Başarısızlık sonucunda beş yüz kadar Lancaster askeri taraf değiştirerek kendi silah arkadaşlarına saldırmaya başladı. Böylece Lancaster birlikleri bozguna uğratıldı. York birliklerinin kaçan düşmanları takip etmesi tüm gece boyunca devam etti. Savaş sonrasında en az iki bin Lancaster askeri öldürülürken York askerlerinden yaklaşık bin kişi öldürüldü.¹²⁸

Salisbury Kontu, iyi bir strateji ve öngörüyle yönettiği savaşın sonunda zafer elde etmişti. Savaş beş saat kadar sürerken bozgun ertesi günün sabahına kadar devam etti. Savaştan sonra Lord Audley'in ordusundan geriye kalanlar derenin yolunu devam ederek Eccleshall Kalesi'ne kaçtı. Kral, Audley'in ölümünü ve ordusunun yenildiğini duyunca şok olmuştu. York Dükü ve onun destekçilerine karşı derin bir nefret besliyordu. Salisbury Kontu, olabildiğinde hızlı bir şekilde York Dükü'nün birliklerine katılmak istiyordu. Ancak kraliçenin birliklerinin onun sadece on mil kadar uzağında olduğunu bilincindeydi. Salisbury Kontu, kralı o gece orada kamp kurduklarına inandırdı. O gece Drayton'a gitmek için yola koyuldu. Salisbury Kontu'nun zaferi kısa sürmüştü. Drayton'dayken oğulları Thomas ve John Neville'nin Chershire'daki Acton Köprüsünde Lancaster destekçileri tarafından yakalandığını öğrendi. Salisbury Kontu üzüntüyle bekleyeme başladı. Shrewsbury Kontu'nun birlikleri ise aynı gün içerisinde Drayton'u işgal etmişti. Kontun nereye gittiğine dair adamlarını sorguya çektiler.

¹²⁷ Griffiths (2020), a.g.e, s. 821.

¹²⁸ Griffiths (2020), a.g.e, s. 822.

Salisbury Kontu, güvenli bir şekilde Ludlow'a ulaşmayı başarmıştı. Onun gelişinden kısa bir sonra Warwick Kontu da Ludlow'a ulaştı. York Dükü, kırk ila altmış bin kişiden oluşan kraliyet ordusunun hızla kendilerine doğru geldiğini duymuştu. Kraliçe, York destekçilerini bozguna uğratma konusunda oldukça kararlıydı.¹²⁹

York destekçisi lordların ordusu ise yirmi beş bin kişiden oluşuyordu. Ordularıyla Ludlow'dan çıkarak Londra'ya doğru yürüdüler ancak kraliyet ordusu onların yolunu kesti. Ordusuyla Worcester'a geri çekildiler. Kral; onları Worcester'a kadar takip etti, York Dükü oradan Tewkesbury'ye geçti. Kral, Salisbury Piskoposunu York Dükü Richard'a göndererek, Yorklu lordların kendisine boyun eğmesi durumunda onları affedilecekleri mesajını ilette. Fakat lordlar bu teklifi kabul ederlerse uğruna savaştıkları her şeye son vereceğini biliyorlardı, gelen teklifi hızlı bir şekilde reddettiler. Bunun üzerine Kral, Tewkesbury'ye ilerlerken York Dükü, Severn Nehri'ni geçerek Ludlow'a doğru ilerledi. Ludlow'a ulaşan York Dükü ve ordusu kasabanın güneyinde Tern Nehri kıyısında Ludford Köprüsünün yakınında kamp kurdu. York Dükü'nün emri üzerine adamları seçtikleri bölgeyi at arabaları ve toplarla güçlendirdiler. Ayrıca bazı hendekler kazdılar ve kazıklardan bir çit diktiler. 10 Ekim akşamı, kralın ordusu oraya ulaşmış, çadırlarını kurup savaş düzeni oluşturmuşlardı. Yorkluların, kral ile savaşa girme arzusu yoktu asıl amaçları kral ile müzakere edebilmektir. Krala barış talebinde bulunarak kraliyete bağlılıklarını içeren bir mektup yazdılar. Gönderdikleri mektup kraliçenin hizmetkârı tarafından ele geçirildi. Kral, daha fazla kan dökülmesini istemediği için Yorklulara altı gün içerisinde bağlılıklarına geri dönerlerse Salisbury Kontu dışındaki herkesi affedeceğini ileten bir haberci göndermişti. Dükün adamlarının çoğu köprü'nün diğer tarafında dalgalanan kraliyet sancağını görünce dehşete düştüler Kendilerini bir ikilem içerisinde buldular. Bazıları silahlarını bırakarak kralın ordusuna katılmak için kaçmaya başladı.¹³⁰

Warwick Kontu'nun Calais'den getirdiği birlikler arasında oldukça deneyimli bir asker olan Andrew Trollope mevcuttu. Gece boyu süren çatışma sonrasında York destekçileri tarafından istenilen zafer elde edilmedi. Yenilgiyle karşı karşıya kalan York Dükü, Salisbury ve Warwick Kontları geceyi geçirmek için Ludlow'a döneceklerini duyurarak, ordularını geride bırakarak Galler'e kaçtılar. 13 Ekim'in

¹²⁹ Griffiths (2020), a.g.e, s. 822.

¹³⁰ Hicks, (1998), a.g.e, s. 165.

şafak vaktinde komutanları kaçan Yorklu birlikler kral VI. Henry'nin önünde boyun eğerek diz çöktüler. York Dükü sadece birliklerini değil aynı zamanda düşesi Cecily Neville'le birlikte oğulları George ve Richard'ı, en küçük kızı Margaret'i de geride bırakmıştı.¹³¹

York Dükü, ikinci oğlu Edmund ile birlikte İrlanda'ya gitti. Salisbury ve Warwick Kontlarıysa, York Dükü'nün en büyük oğlu Edward ile Güney Galler'e gitti. Oradan İrlanda'ya gitmek için bir gemiye bindiler. Bristol Kanalı üzerinden batıya giderek York destekçisi olan Sir John Dynham'dan onları Calais'ye götürmesi için tekne ödünç aldılar. Kral VI. Henry, Warwick Kontu'nun Calais'deki görevini Somerset Dükü'ne devretti. Somerset Dükü görevini devralmak için yola koyulduğunda Warwick Kontu çoktan yola çıkmıştı. Warwick Kontu'nun amcası Lord Fauconberg'in yönetimi altındaki garnizon ve şehir, Warwick Kontu'nu desteklemeye devam ediyordu.¹³²

Kral, tüm bu hadiseler gerçekleşirken Coventry'ye geri döndü. 20 Kasım'da Coventry'de Kraliçe Margaret'in destekçilerinden oluşan bir parlamento toplandı. Toplantı kraliçenin destekçilerinin çoğunlukta olması nedeniyle *Şeytanlar Parlamentosu* olarak anıldı. York Dükü krala boyun eğmediği için kraliçe onun ve destekçilerinin vatana ihanet suçu ile yargılanmasını talep etti.¹³³ Aynı gün York Dükü'nün, Salisbury ve Warwick Kontları gibi önemli isimlerin de yer aldığı vatana ihanetle suçlandıkları *Attainder*¹³⁴ bildirgesi hazırlandı. Onlara ait olan tüm mal, mülk ve unvanın ellerinden alınacağı kaydedildi. İngiltere'ye döndükleri taktirde kral onları affetmediği sürece tutuklanacak ve ölüm cezasıyla karşı karşıya kalacaklardı. Bu bildirge onaylandıktan sonra İngiltere'nin her yerinde ilan edildi. Somerset Dükü Henry, Warwick Kontu'nu Calais'den sürme ve şehrin kaptanı olma konusunda oldukça kararlıydı. Calais yakınlarına ulaşan Somerset Dükü, yakınlarında yer alan Guines Kalesi'ni ele geçirmeyi başardı. Ancak ne kadar çabalasa da Warwick Kontu'nun elinden Calais'yi alamadı. İngiltere'ye döndüğünde kraliçe, Warwick Kontu'nun meydan okumasını öğrendi ve oldukça öfkelenildi. Somerset Dükü takviye

¹³¹ Dockray, a.g.e, s. 82; Hicks (1998), a.g.e, s. 164.

¹³² Griffiths (2020), a.g.e, s.822.

¹³³ Griffiths (2020), a.g.e, s. 822.

¹³⁴ Elde etme yöntemi, cezalar kanunu olarak bilinir. Yasama organları tarafından gerçekleştirilen bir eylemdir.

kuvvet toplamaya başladı. 6 Aralık'ta Warwick Kontu'nun bazı gemilerine el konuldu.¹³⁵ Konsey, o sırada Yorklu lordların bırakın İngiltere'yi işgal etmek için bir ordu kurmayı, kendilerini geçindirebilecek kaynaklardan bile yoksun olduğunu düşünüyordu. Aynı şey aslında İngiliz Hükümeti içinde geçerliydi, savaşımlardan sonra yeni bir girişimi destekleyebilecekleri bir fon kalmamıştı. Calais ile yürütülen ticarete de ambargo uygulandı. Konsey yeni bir kampanya için para toplama girişiminde bulunduğu halde halkı gasp etmekle suçlandı. Londra halkı krala asker sağlamayı reddetti. 21 Aralık'ta hükümet yeni komisyonlar yayımlamaya karar verdi. Ancak halkın birçoğu York taraftarı olan lordları destekliyordu. Kraliçe, halkın York Dükü'ne beslediği sempatinin farkındaydı.¹³⁶

1460 yılının ocak ayında Lord Rivers, eşi Bedford Düşesi ve oğulları Anthony Woodville, Lord Rivers'ın Calais'yi işgal etmesi için bir filo topladığı Sandwich'te kaldılar. 15 Ocak'ta ise Warwick Kontu'nun emriyle hareket eden Sir John Dynham; bir uyarıda bulunmadan karaya çıktı, kasabayı işgal etti. Warwick Kontu'nun birkaç gemisini ele geçirdi. Rivers'ı ve üç yüz kadar adamını yakaladı. Onlarla Calais'ye döndü. Calais'ye vardıklarında, York destekçisi lordlar onların kasabaya girmesini akşama kadar engellediler. 28 Ocak gününe kadar esaret altında tutuldular. Ayın sonunda karısının İngiltere'ye dönmesine izin verildi. Hükümet Lord Rivers'ın kaçırılmasının ardında York destekçilerinin olduğuna inanıyordu. Bu nedenle kıyı savunmasını ve donanmayı güçlendirme karar vermişlerdi. Yılın ilk beş ayı boyunca Calais'yi yeniden alma ve olası istilalara karşı koyma planları yaparak geçirdiler.¹³⁷

Şubat'ın ilk günü, Sir Baldwin Fulford'a denizleri koruma yetkisi verildi. Asıl görevi ise Warwick Kontu'nun Calais'deki filosunu yok etmektir. Hükümet mart ayında Warwick Kontu'nun İrlanda'ya York Dükü Richard ile buluşmaya gittiği haberini aldı. Bu fırsatı değerlendirmek için Calais'ye gitseler de Newnham Köprüsünde gerçekleşen mücadele sonrasında adamlarının çoğu öldü. York Dükü ve müttefikleri ise geri dönüş planları yapıyorlardı. Kararlı bir saldırı başlatma konusunda oldukça kararlıydılar. Galler de onlara destek veriyordu. Dük ve destekçileri, İngiltere'yi iki

¹³⁵ Dockray, a.g.e, s. 90-91.; *Brut or Chronicles of England*, F.D.W Brie (Ed), Early English Text Society, 1908, s. 528-530.

¹³⁶ Griffiths (2020), a.g.e, s. 827-828.

¹³⁷ Brut Chronicles, s. 528-530; Griffiths (2020), a.g.e, s. 828.

yönlü işgal etme planları yaptılar. Konsey ise onların yeni bir plan yaptığını keşfetti, Kenti istila etmek istediklerini tahmin ederek III. Exeter Dükü Henry Holland'a yeni bir filo sağladı. Gemileri Sandwich kıyısına demirlediler.¹³⁸

III. Exeter Dükü, Warwick Kontu'nun yolunu kesmek için on beş gemi ile Sandwich'ten yola çıktı. 1 Haziran'da Exeter Dükü ve filosu Cornwall kıyılarında durdu. Bulunduğu yerden İrlanda'dan dönen Warwick Kontu'nun gemilerini görebiliyordu. Haziran ayında Warwick Kontu'nun Calais'ye dönmesiyle York destekçileri bir araya geldi. Kont ve Yorklu lordlar İngiltere'deki arkadaşları aracılığı ile kapsamlı bir propaganda başlattı. İrlanda'da beraber hazırladıkları manifestonun ülkenin her yerinde yayılmasını sağlamışlardı. Propaganda işe yaramıştı, halk yönetimin kötülüğünden bıkmıştı sadık bir muhalefeti desteklemeye hazırды. Kral ise boş durmuyordu, mayıs ayının sonlarında krallığın savunmasına yönelik hazırlıklarla ilgilenmeye başladı. Konsey, Kenilworth Kalesi'ni askeri ana üs olarak atamaya karar vermişti, kral da surların durumunu görmek için oraya gitmişti. Kral Yorkluların bir saldırı yapacaklarından emindi. York Dükü'nün Galler üzerinden ülkeyi işgal edeceğini düşündüğü için 26 Haziran'a kadar Coventry'de kaldı. York Dükü ise uygun zamanı bekliyordu.¹³⁹

3.2. Northampton Muharebesi

26 Haziran'da Warwick Kontu, Salisbury ve Mart Kontları iki bin adamı ile Sandwich'e çıktı. Kraliçenin, Calais'den çıkacak gemileri engelleme girişimi başarısız olmuştu. Hükümet uzun zamandır bu istilayı bekliyordu. Warwick Kontu aldığı risklerin farkındaydı ve Londra'yı almak zorundaydı. Toprak beylerinin desteğinden de emin olamazdı. Warwick Kontu, Sandwich'e vardığında Cingue Limanlarına haberciler göndererek adamlarından yardım talep etti. Kralın kötü danışmanlarını ortadan kaldırmaya geldiğini vurguladı. Başpiskopos Bouchier'de kraliçenin kötü yönetiminden bıktığı için Kent şehrinin adamlarını Warwick Kontu'nun bayrağı altında toplanmaya devam ediyordu.¹⁴⁰ Yorklu lordlar o gün Canterbury'den yola çıktılar. Konsey şehri işgalcilere karşı savunması için üç vatandaş atamıştı ancak 27

¹³⁸ Griffiths (2020), a.g.e, s. 857

¹³⁹ Griffiths (2020), a.g.e, s. 859.

¹⁴⁰ *An English Chronicle*, s. 91-94.; Griffiths (2020), a.g.e, s. 857.

Haziran'ın şafak vaktinde bu adamlar St. Martin Kilisesinde Yorklu lordlar ile buluşup şehrin anahtarını teslim etmeyi kabul ettiler. Canterbury şehri işgalcileri sıcak bir şekilde karşıladı. Warwick, Salisbury ve Mart Kontları, Canterbury Başpiskoposu'nun onayını aldıktan sonra Londra'ya doğru yollarına devam ettiler. Yanlarında papalık elçisi Terni Piskoposu Francesco dei Coppini'de yer alıyordu. İşgal haberi Londra'ya ulaşmıştı, meclis üyeleri ve konsey ne yapmaları gerektiğini tartışmak için toplanmıştı. Aldıkları kararla Yorklu Lordların Londra'ya girmelerine izin verilmeyeceğini bir haberci ile gönderdiler. Bilmedikleri tek şey ise şehirde York destekçilerinin oldukça fazla olmasıydı. York ordusu yaklaşırken şehirde bulunan önemli Lancaster destekçileri Londra Kulesi'ne sığındılar.¹⁴¹

2 Temmuz'da Londra'nın kapıları açıldı ve York Dükü ordusu ile birlikte şehre girdi. Ordu, Londra Köprüsünde ilerlemeye başladığında Londra halkı onları karşılamak için akın etti. Dük ve destekçileri, 3 Temmuz'da St. Paul Katedralinde toplanarak kraliçenin destekçilerinin kötü yönetimini vurguladılar. Canterbury Haçı üzerinde, kralın mirasına aykırı hiçbir şey yapmadıklarına dair yemin ettiler. Davalarının uğruna ölmeye hazır olduklarını söylediler. Yorklu lordlar bu sefer kralın kontrolünü ele geçirip saray partisini devirmeye kararlıydı. Kral hala York Dükü'nün İrlanda'yı işgal edeceğini tahmin ediyordu ve bu sebeple Londra'yı savunma konusunda isteksizdi. Warwick ve Mart Kontları, kuzeye doğru gitmek için Londra'dan ayrıldı. Londra Kulesi'ni gözetlemek adına Salisbury Kontu'nun komutasında bir birlik görevlendirildi. Kral o esnada Coventry'deydi. York Dükü destekçilerinin ilerleyişini duyunca mahkemesini Coventry'dan Northampton'a taşıdı. Kralın güçleri Delapre Manastırının bulunduğu arazide savunma pozisyonu aldılar.¹⁴² Warwick Kontu, alana yaklaşırken kralla pazarlık yapmak adına haberci gönderdi. Lancaster ordusunun komutanlarından birisi olan Buckingham Dükü, "Warwick Kontu Kralın huzuruna gelemmez, gelirse ölür" diye yanıt verdi. Bunun üzerine York birlikleri ilerlemeye devam ettiler. 10 Temmuz günü Warwick Kontu'nun ordusu Northampton'a ulaştı. Salisbury piskoposu Yorklu lordların şikayetlerinin dinlenmesi talebiyle kralla gönderdiler. Kral ise başpiskoposun ricalarını reddetti. Aynı günün öğle vaktinde

¹⁴¹ Wagner, a.g.e, s.86.

¹⁴² Mike Ingram, *The Battle of Northampton 1460*, Northampton Battelfields Society, Northampton, 2015, s. 77-81.

yağmur yağmaya başladı. Lancaster kampı yağmur nedeniyle bataklığa döndü. Warwick Kontu, York ordusunun ana komutanıydı, Mart Kontu ise babasının sancağını havada taşıyordu.¹⁴³

Önemli toprak beyleri de onların yanında yer alıyordu. Kraliyet ordusu ise Lord Gray de Ruthin tarafından komuta ediliyordu. Savaş başlamadan önce Mart Kontu, Lord Gray'den Lord Fanhope ile içerisinde bulunduğu mülkiyet tartışmalarında onun yanında saf alırlarsa taraf değiştirerek onlara katılacağını bildirdi. Öğleden sonra saat ikide savaş çağrısı yapıldı. İki ordu karşı karşıya geldi. Yorklular karşı tarafa üç farklı yönden saldırdı. Warwick Kontu adamlarına Lancaster destekçisi toprak beylerini yakalamalarını emretti. Mart Kontu ise Lancaster okçularının ölümüne neden olan bir yaylım ateşine tuttu. Hava koşulları oldukça kötüydü. Yorklular kraliyet savunmasına yaklaşıırken Lord Gray'e işaret verdi ve adamları onlara katılmak için barikatları aşmaya başladı. Yarım saat kadar süren göğüs göğse çarpışma savaşın sonucunu belirliyordu.¹⁴⁴ Alanda yaklaşık üç ila dört bin kadar ölü adam yatıyordu. Muharebe, kralın yaşadığı en ağır kayıplardan birisiydi. Savaş sona erdiğinde Yorklu Henry Mounfort, VI. Henry'yi yakalayıp çadırına hapsedti. Üç Lord krala karşı diz çökerek silaha sarıldıkları için af dilediler. Tek amaçlarının istikrarlı ve adil bir hükümet oluşturmak olduklarını anlattılar ve sadakatlerine devam edeceklerine dair güvence verdiler. Henüz krala sadakat yemini etmemiş olan genç Mart Kontu Edward da diz çökerek VI. Henry'ye karşı saygı duruşunda bulundu. Günün ilerleyen saatlerinde VI. Henry'yi Delapre Manastırı'na oradan da Northampton'a götürdüler. Bu süreçte Kraliçe Margaret, endişeli bir şekilde savaşın akıbetini bekliyordu ve kral artık Yorkluların elindeydi. Kraliçe ise yenilginin haberini alınca savaş alanından kaçan kral destekçileri ile beraber Denbigh'e gitti. Exeter Dükü ve diğer Lancasterlılar da ona katıldı. Kraliçe, kuzeyde bir ordu kurmalarını ve kendilerini beklemelerini emretti. Bu arada Londra'da kalan Salisbury Kontu, Londra Kulesi'ni kuşatmıştı.¹⁴⁵

Kral, 16 Temmuz'da Yorklu Kontların eşliğinde Londra'ya getirildi. Londralılar, Yorkluların zaferi için Yüce Tanrı'ya büyük şükranlarını sundular. Yaklaşık üç hafta kadar sonra Londra Kulesi de teslim oldu. Londra'nın York destekçileri tarafından ele

¹⁴³ Hicks, a.g.e, s. 150-154.

¹⁴⁴ Hicks, a.g.e, s.153-154.

¹⁴⁵ Griffiths (2020), a.g.e, s. 862.

geçirilmesi üzerine kraliçe Denbigh'den ayrılarak İskoçya'ya sığınma niyetiyle Galler'den Berwick'e doğru yelken açmıştı. İskoç Kraliçesi Gueldres'li Mary, İngiltere kraliçesinin geleceğini bildirdi ve Duncan Dundas adındaki elçiyi ona eşlik etmesi için görevlendirdi. İskoçya'da gayet iyi karşılanan Kraliçe Margaret, prensle beraber Lincluden Manastırı'na yerleştirildi. Kraliçe Margaret, İskoç Kraliçesine onu düşmanlarından saklaması için mektup yazdı. Kraliçe Mary, Margaret'in endişesini anlayışla karşılayarak kısa süreliğine ona destek olmak adına Lincluden Manastırı'na geldi, iki kraliçe orada on iki gün boyunca kaldı. İngiltere kraliçesine, Yorklulara karşı yardım edeceklerini ancak Berwick kasabasını İskoçlara teslim ederse bunun gerçekleşeceğini söyledi. Margaret, bunun nasıl bir tepkiye yol açacağını düşünmeden teklifi kabul etti. Douglas ve Angus adındaki iki İskoç kontunu, İngiltere Kraliçesine, İngiltere'ye dönerken eşlik etmesi için görevlendirdi. Kraliçe Mary, savaş hazırlıkları tamamlanırken Margaret'e İskoçya'da kalması için teklifte bulundu. Ancak kraliçe İskoçya'da kalmayı kabul etmedi. Lancaster hanesi savaş hazırlığı yaparken, York Dükü'nün de daha önceki ülkenin koruyuculuğunu üstlenme deneyimleri kısa sürmüştü. Bu nedenle yeniden tahtın varisi olduğunu hatırladı ve harekete geçti. 8 Eylül 1460'ta York Dükü Richard, İrlanda'dan döndü ve Galler'in kuzeyine vardı. Buradan Ludlow'a oradan da Hereford'a yürüdü. York Düşesi Cecilly Neville de Northampton Savaşı'ndan sonra ev hapsinden kurtulmuş o zamandan itibaren Baynard Kalesi'nde çocuklarıyla birlikte yaşıyordu.¹⁴⁶

3.2.1. Accord Anlaşması

York Dükü, dönüşünü ekim ayında toplanacak olan parlamento'ya göre ayarlamıştı. Tahtta hak iddia ettiği için geldiği gerçeğini kimseden saklamadı. Parlamento 7 Ekim'de Westminster Sarayı'nda toplandı. Kral açılış törenine katıldı, ardından kraliçenin saraydaki dairelerinden birisine çekildi. Toplanan parlamentoda, Lord Bouchier, İngiltere haznedarı oldu. Warwick Kontu'nun kardeşi George Neville ise Şansölye olarak atandı. 10 Ekim'de York Dükü Westminster Sarayı'na geldi. Sembolik olarak elini tahtın altına koydu. Tahtın altına elini koyma eylemi tahtta hak iddia ettiği anlamına geliyordu. Ancak soylular, krala bağlılık yemini ettikleri için dükü destekleme konusunda çekimser tavır sergiliyorlardı. Warwick ve Salisbury

¹⁴⁶ Ross, a.g.e, s. 130.

Kontları bile York Dükü'nün bu tutumu karşısında şok oldular. Warwick Kontu ve George, düke itiraz etmek için onun yanına gittiler. Dükün odası bir anda silahlı adamlar ile doldu. York Dükü, 16 Ekim'de toplanan parlamentoda miras hakkını resmi olarak talep etti, kendisinin III. Henry'nin soyundan geldiğini gösteren bir şecere sundu. Sonrasında soyağaçları, kanunlar ve emsalleri üzerine pek çok inceleme yapıldı. Lordları zorlayan şey York Dükü'nün konumunun belirlenmesinin zor oluşuydu, krala ettikleri bir bağlılık yemini ve Prens Edward'ı gelecekteki kralları olarak tanıdıklarına dair ettikleri yemin lordları çıkmaza sokuyordu.¹⁴⁷ Avam Kamarası'nın sözcüsü Thomas Thorpe, parlamentoda York Dükü'nün iddiasını sert sözler ile eleştirdi. Ancak York Dükü kral kadar olmasa da büyük bir güce sahipti. Thorpe, ettiği sözlerden ötürü kendisini bir anda Filo Hapishanesi'ne hapsedilirken buldu. Yapılan görüşmelerin ve protestoların bir faydası yoktu. Neticesinde, lordlar isteksiz olarak York Dükü'nün taht üzerinde mevcut kraldan daha çok hakka sahip olduğunun sonucuna vardılar. Parlamentoda bulunan beş kişi mevcut durumda hanedan değişikliğinin düşünülemeyeceğine karar verdi. 25 Ekim'de parlamento yeniden toplandı, alınan karara göre İngiltere kralı VI. Henry ölene kadar İngiliz tahtında oturacak, ancak oğlu Prens Edward tahttan mahrum bırakılacak, prensin yerini York Dükü ve mirasçıları alacaktı. Kral isteksizce bu yasayı kabul etmek zorunda kaldı. Ancak bu anlaşma sorunları çözmedi, aksine krallığın bölünmesine neden oldu. Çünkü kraliçe oğlunun mirastan mahrum bırakılması fikrini kabullenememekteydi. İngiltere genelinde bulunan Lancaster hanesinin destekçilerini York rejimine karşı ayaklandırdı. Anlaşma Yasası, İngiltere'nin içerisinde bulunduğu siyasi iktidarsızlığı sona erdirmeyi hedeflemişse de başarılı bir şekilde bunu gerçekleştirememiştir.¹⁴⁸

3.3. Wakefield Muharebesi: York Dükü Richard'ın Ölümü

Accord Anlaşmasının yapılması, siyasi anlaşmazlıklara yol açtı. Kraliçe toplamış olduğu birliklerle güneye doğru yürüdü. Parlamentonun oğlunu mirastan mahrum bırakıldığına dair bir anlaşma yaptığını öğrendiğinde çok öfkeleni ve asker toplama kampanyasını hızlandırdı. Yaklaşık yirmi bin kadar askerden oluşan bir ordu kurdu.

¹⁴⁷ Seward, a.g.e, s.80-81.

¹⁴⁸ Wagner, a.g.e, p. 166; Griffiths (2020), a.g.e, s. 868.

York kentine ulaştığında Anlaşma yasasına karşı protesto eylemlerine başladı ve veraset meselesi için düke meydan okudu. Sonrasında savaş için konseyi topladı. Lordlarla birlikte Londra'ya yürüyüp, kralını düşmanların elinden kurtaracağını belirtti. Kasım ayının sonunda ordusuyla yeniden güneye doğru hareket etmeye başladı. York Dükü, kraliçenin ne yaptığını öğrenir öğrenmez yeni bir propaganda kampanyası düzenledi. Ülkenin kuzeyindeki Somerset Dükü Henry, Lord Clifford ve III. Northumberland Kontu Henry Percy gibi diğer soylular ve Lancaster orduları, York hanesi için bir tehdit oluşturmaya başladı. Bunun üzerine York Dükü ve Salisbury Kontu'nun birlikleri, 9 Aralık günü altı bin kişilik kuvvetle Londra'dan ayrıldılar. Warwick Kontu'nun, Salisbury Kontu'nun akrabasıyla buluşmasını umarak Lancaster birliklerini savaşa çekmeyi hedeflediler. 21 Aralık 1460'da Wakefield şehrinin güneyinde yer alan Sandal Kalesi'ne güvenli bir şekilde ulaşan York birlikleri için kale oldukça kullanışsız durumdaydı. Lancaster birliklerinin bölgedeki varlığı malzeme toplamalarını engelledi.¹⁴⁹ York birlikleri Sandal Kalesi'ndeyken Lancaster birlikleri kaleyi kuşatmaya çalıştı ancak kuşatma için topçularının olmayışından, hakaret içerikli söylemlerle onları dışarıya çekmeye çalıştılar. 30 Aralık günü York birlikleri kale duvarlarının görüş alanı olan kuzey bölgesinden saldırıya uğratıldı.¹⁵⁰ York birlikleri nedeni belli olmayan bir şekilde kale güvenliğini terk etmeyi seçerek dışarı çıktı. Lancaster birlikleri tarafından etrafları çevrelenen York birlikleri tarumar edildi. Savaş esnasında III. York Dükü Richard Plantagenet öldürüldü. Edward Hall şu şekilde aktarıyor; *"... ama Kalesi ile Wakefield kasabası arasındaki düzlüğündeyken, ağdaki bir balık ya da ahırdaki bir geyik gibi her taraftan kuşatılmıştı; öyle ki, erkekçe savaşırken yarım saat içinde öldürüldü ve öldü ve tüm ordusu rahatsız oldu ve kaçmaya çalıştı..."*¹⁵¹

Rutland, savaştan kaçmaya çalışırken Clifford tarafından yakalandı ve hayatına son verildi. Salisbury Kontu kaçmaya her ne kadar devam etse de ertesi gün yakalandı ve idam edildi. Üçünün de başları kâğıttan taç yapılmış bir şekilde Micklegate barının girişine asıldı. Savaştan sonraki gece Salisbury Kontu yakalanarak esir alındı. Rüşvet vererek kaçma eylemi sırasında öldürüldü. Ölümü ile Warwick Kontu Richard Neville

¹⁴⁹ Seward, a.g.e, s.83.

¹⁵⁰ Seward, a.g.e, s. 83.

¹⁵¹ Edward Hall, *Hall's Chronicle* (Ed. Henry Ellis), J. Johnson Printer, London, 1809, s.250.

diyarın en zengin toprak beyi haline geldi. Artık Beauchamp mirasına, Salisbury Kontluğuna sahipti. Çok az toprak beyi York Dükü Richard'ın ölümünden sonra yas tuttu. Wakefield Muharebesi'nden sonra gerçekleşecek olan savaşlar çok daha kanlı olacaktı. 2 Ocak 1461'de Londra'daki Warwick Kontu, York Dükü'nün ölüm haberini aldı. Mart Kontu Edward, Shrewsbury'de hala Noel kutlaması yapıyordu, babasının ölüm haberini aldığı anda dehşete düşmüştü. Babasının ölümünün ve erkek kardeşinin öldürülmesinin intikamını alma arzusu ile yanıyordu ve bir ordu kurmaya başladı. York Dükü ölmüştü ancak yeni dük taht üzerindeki hakkını almak için elinden geleni yapacaktı. Warwick Kontu ise onu bu yolculuğunda destekleyecekti. Ocak ayından itibaren Yorklular, Lancasterlılara karşı yoğun bir propaganda yapmaya başladılar. Tahtı gerçek mirasçıları olan York Dükü ve onun oğullarının hak ettiğini söylüyorlardı.¹⁵² Ocak ayında İngiliz Hükümeti oldukça gergindi muhaliflerin ve yayılan yanlış haberlerin neden olduğu gergin bir hava hakimdi. VI. Henry, yasal olarak savunmayı engelleyen kişilerin tutuklanması için tutuklama emirleri yayınlandı. 12 Ocak'ta Norwich şehrinin Lordları Warwick Kontu'na yüz yirmi silahlı adam sağlamayı kabul etmişti. Aradan 5 gün geçtikten sonra konsey kraliçe ve birliklerinin büyük kuzey yolundan geçerek güneye ilerleyeceğini düşündüğü için güzergahlarında olan Stamford'un ileri gelenlerini savunmalarını düzene koymalarını emretti. 23 Ocak'ta Londra'da kraliçenin birliklerinin daha erken geleceğine dair söylentiler yayılmaya başladı. Norfolk limanında çalışanlara, Hull'da bulunan Lancaster ordusuna erzak sevkiyatına izin verilmesi söylendi. Kaleler garnizona çevrildi ve sokağa çıkma yasağı getirildi. Kraliçenin niyeti, Londra'ya gidip Warwick Kontu ile anlaşmaktı. Bu arada Pembroke Kontu ve Wiltshire Kontu, Galli askerlerden; Fransız ve Bretonlu paralı askerlerden kurdukları orduları ile kraliçenin ana kuvvetleriyle bağlantı kurmak için Galler'e yürümeyi planladılar.¹⁵³ Mart Kontu Edward Bristol, Staffordshire, Shropshire, Herefordshire ve daha birçok kentten gelen askerlerine Hereford'da buluşma haberi gönderdi. Oldukça eski olan Wigmore Kalesi'nde daha fazla adam toplayarak intikamı için yola çıkmak istiyordu. Warwick Kontu başkent Londra'yı elinde tutuyordu, Edward onunla kraliçeden önce bağlantı kurma niyetindeydi. Kraliçenin birliklerini Londra'ya ulaşmadan durdurmayı amaçlıyordu.

¹⁵² Seward, a.g.e, s. 83.; Hall, a.g.e, s. 250.

¹⁵³ Wagner, a.g.e, s. 166.

Yola çıkarak güneye doğru ilerlemeye başladı ancak Pembroke Kontu William liderliğindeki ordunun Galler'den ayrıldığını ve Midlans'a doğru ilerlediğini öğrendi. Yönünü batıya çevirerek yeni tehdidi ortadan kaldırmaya karar vermişti. 2 Şubat'ta Candlemas günü sabasında çok erken saatlerde Edward ve ordusu, Marcher Nehri'nin ortasında Ludlow ve Leominster arasındaki Mortimer Cross'a geldi. O gün şafak sökerken parhelion¹⁵⁴ olarak bilinen meteorolojik bir olay gerçekleşti. Üç güneşin doğduğu görüldü. Tanrının onların tarafında olduğunu ve bunun bir işaret olduğunu düşündüler.¹⁵⁵

York Dükü'nün danışmanlarından Sir Richard Croft, Lancaster birliklerinin ilerlemesini durdurmak için Ogibly yoluna okçuların yerleştirilmesini önerdi. Pembroke Kontu'nun ordusu York Dükü'nün ordusundan yaklaşık olarak bin kişi kadar daha azdı. Fakat öğle vakti Lugg'u geçmek zorundaydılar. Savaşı başlatan ilk Lancaster birlikleri oldu. IV. Edward'ın birliklerinin sağ kanadını yol boyunca çekilmeye zorladılar. Pembroke Kontu, Edward'ın ordusunun merkez bölümü ile çarpışmaya başladı fakat istediği verimi alamadı, Yorklu birlikler tarafından durduruldu. Owen Tudor, sol kanadı kuşatmaya çalıştı ancak o da istediği başarıyı elde edemedi ve bozguna uğratıldı. Savaş, Lancaster orduları için iyi yönde ilerlemiyordu. Pembroke Kontu komutasında ki ordunun da dağılmasıyla, York hanesi tarafından savaş kazanıldı. Savaşın kaybedilmesiyle, Owen Tudor ve adamları kaçmaya başladı. Savaş alanından kaçan adamları Yorklu askerler tarafından takibe alındı ve Hereford'a kadar takip edildi. Hereford'da, Owen Tudor yakalandı, kafası kesilerek öldürüldü.¹⁵⁶ Moritmer Haçı Muharebesi'nden sonra Wiltshire Kontu, Pembroke Kontu'na katıldı, birlikte kılık değiştirerek saklanmaya çalıştılar. Kontlar, savaştan üç hafta kadar sonra Tebly halkının sadakatine güvendiler, muharebedeki yenilgi ve babalarının idam edilmesinin intikamını almak istiyorlardı. Tebly halkını kendi davalarına katılmaları için teşvik etmeye çalıştılar. Oradan da yurt dışına kaçtılar. Lancaster ordusu halen daha kraliçenin kuzeyden gelişini bekliyordu. Kraliçenin ordusu doğu Midlands

¹⁵⁴ Meteorolojide yalancı güneş olarak adlandırılan bir doğa olayıdır.

¹⁵⁵ Ross, a.g.e, s. 32; Ashdown Hill, a.g.e, s. 97.

¹⁵⁶ Seward, a.g.e, s. 101; Hall, a.g.e, s. 251.

boyunca ilerliyordu. Mortimer Haçı Muharebesi'nden kaçanlar, kraliçenin ordusuna katılmak için acele ediyordu.¹⁵⁷

3.4. II. St. Albans Muharebesi ve Yorklu Edward'ın Kral İlan Edilmesi

12 Şubat 1461'de Warwick Kontu, Kral Henry'yi yanına alarak Kraliçe Margaret'in ordusunun yolunu kesmek için Londra'dan kuzeye, St. Albans'a doğru yola koyuldu. Warwick Kontu'nun ordusu aynı günün akşamında St. Albans'a ulaşabildi. Sonraki gün St. Albans'ta kraliçenin ordusuna karşı savaşılmaya hazırlandılar. Lancaster birlikleri için Londra'ya gidebilecekleri rota Royston'dan Hitchin'e giden Londra yolunun aşağısındaydı. Wheathamstead'deki St. Albans'a giden yol ile birleşiyordu. Warwick Kontu, Lancasterlı birliklerinin bu rotayı izleyeceğini varsaydığından bu bölgede birliklerini hazırlamıştı. Uzun menzilli okçulardan oluşan bir birlik St. Albans'ın merkezinde pazar yerinin çevresinde konumlanmıştı. Lord Montague, St Albans'tan kuzeye giden yol üzerinde, Bernard's Heath olarak bilinen araziye işgal etti. Warwick Kontu'nun adamları ise Sandridge'i işgal etti. Yorklu birlikler 12-16 Şubat arasındaki üç günde savunma planları yaptılar, York ordusunun savunmasının ana noktası Hitchin'e giden yoldu. Biliyorlardı ki Lancaster ordusu bu bölgeye gelecekti. Bu esnada Kraliçe Margaret'in birlikleri, Dunstable'da Sir Robert Poynings liderliğindeki York birliklerinin ayaklanması üzerine rotasını Hitchin'den güneye doğru ilerlemek yerine batıya çevirdi ve Dunstable'a doğru yola koyuldu. Dunstable'da gerçekleşen ayaklanma bastırıldı. Daha sonrasında tekrardan St. Albans'a doğru yollarına devam ettiler. Fakat izledikleri rota doğrultusunda St. Albans'a batıdan yaklaşıyorlardı. York birlikleri ise St. Albans'ın kuzeyinde konumlanmışlardı.¹⁵⁸ Warwick Kontu'na York ordusunu, Lancaster ordusunun ilerlediği yöne yeniden yönlendirmede için eleştiriler yöneltildi. Düşünüldüğünün aksine büyük orta çağ orduları; farklı komutanların altında, farklı uluslardan gelen birliklerden oluşmaktaydı ve bu nedenle beklenmedik değişikliklere uyum sağlayamıyorlardı. St. Albans'ın kuzeyinde birkaç günde oluşturmuş oldukları düzeneği bozup yeniden konumlandırmak kolay sayılmazdı. 17 Şubat 1461 günü sabahın erken saatlerinde, Sir Andrew Trollope komutasındaki, Lancaster ordusunun

¹⁵⁷ Seward, a.g.e, s. 101; Hall, a.g.e, s. 252.

¹⁵⁸ Seward, a.g.e, s. 86.

beş bin kişilik disiplinli askerden müteşekkil öncü birlikleri, Yorklu okçularla karşı karşıya geldi ve savaş başlamış oldu.¹⁵⁹ Somerset Dükü'nün komutasındaki atlı birlikleri şehrin kuzeybatısına St. Peter Caddesine doğru ilerlediler. Lancaster birlikleri kuzeye döndüler ve şehrin dışında yer alan Bernard's Heath'te Lord Montague'nun adamlarına saldırmaya başladılar. Montague'nun siperleri kuzeyden gelecek olan birliklerle mücadele edilmek üzere inşa edilmişti. Ancak arkadan gelen saldırıyı hesaba katamadıkları için plansız olarak savunmaya geçmek zorunda kaldı. Aralarında oldukça şiddetli bir çatışma gerçekleşti her ne kadar York birlikleri Montague'ya destek vermeye çalışsa da Lancaster birliklerine Dunstable'dan askeri destek gelmeye devam ettiği için Montague sayıca yetersiz kalmıştı. Sonucunda Montague'nun birliğinin dağılıp kaçması kaçınılmaz oldu. Lord Montague ve Lord Berners yakalandı. Kral VI. Henry, göstermelik olarak York ordusuna eşlik ediyordu ancak baskı altındaydı. Lord Montague'nun yenilgisinden sonra Yorklu bir şövalye olan Thomas Hoo, krala Lancaster ordusuna katılmasını önerdi. Kral, bu teklifi anında kabul etti ve Northumberland Kontu'na kraliçenin ordusuna katılmayı teklif eden bir haber gönderdi. Haber sonrasında Lancaster ordusundan bir dizi asker Kralı çadırından aldı. Lancaster tarafında kraliyet sancağını özellikle sergilemeye çalıştılar. York taraftarları Lancaster birlikleri tarafından bozguna uğratıldılar ve aynı zamanda kralın Lancaster hanesinin tarafına kaçmasıyla artık krala karşı çatıştıklarından ötürü hain sıfatıyla adlandırılacaklarını gördüler. Bu durum ise ordunun dağılmasını hızlandırdı.¹⁶⁰

York birliklerinin kuzey ucunda konumlanan Warwick Kontu, Lancaster birliklerinin yapmış olduğu saldırı sonrasında şaşkına uğramıştı. York tarafında *Lovelace* adındaki Kentli¹⁶¹ bir askerin taraf değiştirmesi, orduda iç karışıklığa neden oldu. Warwick Kontu adamlarını toplayarak Sandridge'den geçen yolda savaşıarak geri çekildi. Gece çöktüğünde Warwick Kontu, dört bin adamıyla uzaklaştı. Kaybettiklerinin yanı sıra ülkeyi yönetme arzusundaki temel aracı olan kralı da kaybetmişti. Savaş sonrasında yaklaşık beş yüz Lancaster askeri ölüyken, York tarafında iki bin asker ölmüştü.

¹⁵⁹ Ross (1997) a.g.e s. 32.; Griffiths (2020), a.g.e, s. 827.

¹⁶⁰ Wagner, a.g.e, s. 83; *The Chronilce of White Rose of York*, James Bohn Puplicher, London, 1845, s. 85.

¹⁶¹ Kent; Birleşik Krallık'ta bir yer adı.

Lancaster tarafından öldürülen tek önemli isim gelecekte IV. Edward'ın eşi sıfatıyla kraliçe olacak Elizabeth Woodville'nin kocası, Sir John Gray'di.

Savaştan sonra Kral VI. Henry ve eşi Kraliçe Margaret yeniden bir araya geldi. Kraliçenin önerisi üzerine savaşta başarı sağlayan otuz askere 18 Şubat'ta şövalye unvanı verildi. Şövalye unvanı verilenlerden birisi de 1459 yılında Ludford Köprüsü Muharebesi'nde York birliklerini terk eden Wakefield ve St. Albans Muharebelerinde önemli rol alan Andrew Trollope'du. Birçok Yorklu esir kraliçenin emri ile öldürüldü. Kral, kraliçe ve maiyetleri elde ettikleri zafere şükranlarını göstermek için St. Albans Manastırına gittiler.¹⁶² Yenilginin haberi 18 Şubat'ta Londra'ya ulaştı. Başkenti bir korku sardı. Londralılar, Yorklulara uzun zamandır sempati besliyordu ve bu yenilgi ile kendilerini tehdit altında hissettiler. 19 Şubat'ta Edward'ın Costwolds'ta olduğu haberini alan Warwick Kontu onunla Norton'da buluştu.¹⁶³ Edward yetersiz olduğunu hissettiği için üzgündü ancak kont onu neşelendirip İngiltere halkının ve kendisinin onun yanında olduğunu söyledi. İkisi de kral varmadan önce Edward'ı kral ilan ettirmek için plan hazırladılar. Kral ve kraliçe manastırdayken, kuzeyli askerler şehri ve manastırı yağmalamaya başlamıştı. Başrahip Whethamsted, kralı bu davranışları yasaklaması ve bir bildiri yayınlaması konusunda ikna etti. Ancak askerler yayınlanan bildiriyi dikkate almadı. Şiddet içeren bu davranışlar, Yorkluların davalarında haksız olmadığını gösterdi. Savaş sonrasında Kraliyet ordusu yiyecek sıkıntısı çıkıyordu. Kraliçe, Ordusunun ihtiyaçlarını karşılamak için Londra'nın yöneticisine bir papaz ve halktan birini göndererek: Londra halkından ekmek, erzak ve para göndermeleri için talepte bulundu. Kraliçenin istedikleri hazırlanırken Edward ve Warwick Kontuyla beraber Londra'ya geldikleri haberini alan York taraftarı halk ayaklandı ve şehrin kapılarını kilitlediler, kimsenin içeri girip çıkmasına izin vermediler. Kraliçe ise Londralıların taleplerini dikkate almadığını duyunca öfkelenerek askerlerinin başkentin kapılarına kadar gördükleri her yeri yağmalamalarına izin verdi. Yağmalanma emrinin verilmesi üzerine şehrin önde gelenleri şehrin yağma ve şiddete

¹⁶² Griffiths (2020), a.g.e, s. 872.

¹⁶³ Griffiths (2020), a.g.e, s. 873.

maruz bırakılmaması koşuluyla kral ve kraliçenin başkente girebileceği bir anlaşma yapmak için bir ekibi kral ve kraliçeye göndermeye karar verdiler.¹⁶⁴

21 Şubat'ta kraliçenin ordusu bölündü ve askerlerinin birçoğu isyan etmenin eşiğindeydi. Başkentten gelen temsilcileri göndererek vatandaşların Mart Kontu Edward'ı hain ilan ettiklerinde davranışlarından ötürü affedileceklerinin garantisini verdiler. Ancak kraliçeye güvenmediler. Edward, bu sürede Londra'ya yaklaşıyordu. Kraliçeye destek olmayan halk ise Edward'ın askerlerini finanse etmek için büyük bir meblağ para topladı. 27 Şubat'ta Edward yaklaşık elli bin askerinin başında Londra'nın kapılarından içeriye girdi ve şehri ele geçirdi.¹⁶⁵ Londra halkı onu mevcut hükümetin oluşturduğu tehditlerden kurtaracak bir koruyucu olarak görüyordu. Edward'ın yanında en sadık müttefiki Warwick Kontu bulunuyordu. Ordusu, şehir surlarının dışındaki Clerkenwell Fields'da kamp kurdu. Babasının yaptığı gibi değil de artık iktidarı ele geçirmek için çaba gösteriyordu. 1 Mart Pazar günü Şansöyle George Neville, York ordusunun arasına karışan kalabalığa hitap ederek Edward'ın gerçek İngiltere kralı olduğunu söyledi. Londra halkı ise 'Evet! Kral Edward' nidaları atarak ona yanıt verdi. Ertesi gün Edward halkın iradesi ile kral ilan edildi. 3 Mart'ta Canterbury Başpiskoposu ve diğer din adamları Edward'a taht teklif edilmesi konusunda aynı fikirdeydiler. Lordlar ve Avam Kamarası'nın önde gelenleri, Warwick Kontu'nun liderliğinde Baynard Kalesi'ne gitti ve Edward'a İngiltere tacını ve tahtını alması için teklifte bulundular. Edward, lordların teklifini kabul etti ve Baynard Kalesi'nde Kral IV. Edward olarak ilan edildi.¹⁶⁶

Tahta çıktığı gün Londra'nın önde gelen vatandaşları St. Paul's Katedraline çağrıldılar. Burada kral ilan edildikten sonra yeni kral St. Paul Katedraline ve Tanrıya şükranlarını sundu ve hükümdarlık yeminini etti. Sonrasında kraliyet cübbesini kuşandı. Tezahüratlar eşliğinde kral kürsüsüne oturdu. Ardından da Westminster Manastırına gitti. O gün meclis üyeleri resmi bir taç giyme töreni planları ile kralın huzuruna geldiler ancak IV. Edward, VI. Henry ve Margaret yakalanıp idam edilene

¹⁶⁴ J. Gillingam, *The Wars of the Roses*, London, 1983 Baton Rouge: Luisiana University Press, 1981, s. 126.

¹⁶⁵ Seward, a.g.e, s.89.

¹⁶⁶ Ross, a.g.e, s.34.

kadar ya da sürgüne gönderilene kadar taç giymeyeceğini söyledi. IV. Edward'ın tahta geçmesi ile Krallıkta York hanesinin dönemi başlamıştı.¹⁶⁷

3.4.1. “Kanlı Çayır” Towton Muharabesi

5 Mart günü yeni kral Covenrty şehrine mektup yazarak sadakatlerinden ötürü vatandaşlara teşekkür etti. Ayrıca desteklerinden ötürü Warwick Kontu'nu İngiltere'nin Büyük Kahyası, Dover Kaptanı ve Cingue limanının muhafızı olarak atadı. Lancasterlılar kuzeye çekilmişti, yakalananlarsa Yorklulara teslim edildi. VI. Henry ve Margaret'ın ordusu York kentinin surlarının dışında kamp kurdular ve Mart Kontu'nun kötülüklerini listelediler, kendilerine destekçiler arıyorlardı. Margaret yeniden İskoçya kraliçesinden yardım talep etti. İskoç Kraliçesi küçük bir ordu desteği gönderdi. Kral IV. Edward, Lancasterlılarla hemen mücadele etmesi gerektiğini biliyordu. Norfolk Dükü'nü adam toplaması için Doğu Anglia'ya gönderdi. İlerleyen günlerde Warwick Kontu'nu da Midlands'a gönderdi. Ayın sonunda Galler ve Kent¹⁶⁸'ten toplanan askerleri kuzeye doğru yürüdüler. IV. Edward, 13 Mart'ta Londra'nın doğu kapılarından birisi olan Bishopsgate'ten çıkarak Londra'dan ayrıldı. Ordusu ile St. Albans'a doğru yürüdü. Annesi Düşes Cecily bu süre zarfında Londra'da kaldı ve Londra'da oğlunun davasına destek olmak için çalışmaya devam etti. 16 Mart'ta Kral Edward Barkway'e geldi oradan da Cambridge'e geçti ve Sir John Howard ile buluştu. Uğradığı her kent ve kasabadan ordusuna adam toplayarak ilerlemeye devam etti. 22 Mart'ta Nottingham'a ulaştı. 27 Mart'a kadar binlerce asker toplamıştı, Lancaster ordusuyla karşılaşmak için hazırды. Hall Kroniği, yaklaşık otuz bin Lancaster askerinin kamp kurduğunu kralın ise yirmi beş bin kişilik bir orduya sahip olduğunu Warwick Kontu'nun ve Norfolk Dükü'nün getireceği adamlar sayının daha da çoğalacağını aktarıyor.¹⁶⁹ Toplam elli binden fazla kişinin katıldığı bu savaş krallığın kaderini belirleyecekti. İki ordu 29 Mart günü karlı bir sabahta karşı karşıya geldiler.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Seward, a.g.e, s. 102.

¹⁶⁸ Kent; Birleşik Krallık'ta bir yer adı.

¹⁶⁹ Hall, a.g.e, s. 253.

¹⁷⁰ Encyclopedia Britannica, 11th Ed. Vol XXVII. Cambridge: Cambridge University Press, 1910. s.113; Seward a.g.e, s.111.

İngiltere topraklarında gerçekleşen en kanlı ve vahşi muharebeydi. Dönem kaynaklarında yer alan bilgilere göre tüm gün boyu karlı bir ortamda savaşı devam ettirdiler. Muharebe ilk önce ok atışıyla başladı ancak kuvvetli rüzgârın olması nedeniyle ok atışlarında başarı elde edilemedi. Okların kısa düşmesi ve rüzgârın Lancaster ordusunun yüzüne doğru esiyor olması York birliklerinin lehineydi. Lancaster ordusu kayıp almaya başlayınca yüz yüze çatışmak kararı aldı. Öğleden sonra gerçekleşen saldırıda ise ta ki Norfolk Dükü'nün önderliğindeki York birliklerinin gelmesine kadar avantaj sayıca üstün olan Lancaster tarafındaydı. Yeni birliklerin savaşa dahil olması ile taraflar arasında sayıca bir denge oluştu. Yeni gelen birliklerle yeniden baskı yapan York birlikleri Lancaster birliklerine tereddüt ettirdiler. Hedefledikleri gibi savaş hattı kırıldı ve York birlikleri öldürebilecekleri kadar Lancaster askeri öldürmeye başladılar. Towton Muharebesi'nde büyük bir katliam yaşandı ve uzun bir süre kimse hangi tarafın zafer elde edeceğini göremedi. Savaş o kadar şiddetliydi ki, ölenlerin kanıyla kar kırmızı rengine dönüştü.¹⁷¹ Savaş alanı ise kaçış için elverişli bir alan değildi.¹⁷² Kaçamayan tüm askerler kılıçtan geçirildi. Birkaç gün sonra Wharfe Nehrine doğru eğimi olan Cock Beck Deresi civarında kaçmaya çalışan askerler sıkıştırıldı. Cock Beck Deresinin orada öldürülen askerlerin bir bedenler köprüsü oluşturduğu görüldü. Savaş sabah 11'de başlayıp gece 10'a kadar sürdü ancak bozgun daha da uzundu kaçan askerler Yorklular tarafından takip ediliyor ve öldürülüyordu.¹⁷³ Yorklular kesin ve ezici bir zafer elde etmişlerdi. Bu muharebe İngiliz topraklarında gerçekleşen en kanlı savaştı. Ölenleri sayısı birkaç çağdaş eserde yaklaşık olarak yirmi sekiz bin olarak belirtilirken bir diğer kronikte dokuz bin olduğu belirtilmiştir. Binlerce cesedi gömmek için kral mezar kazıcılarına ekstra ücret verdi. Saxton'da yüzlerce cesedin gömüldüğü bir çukur kazıldı. Muharebe herkesin üzerinde derin bir etki bırakmıştı. Savaş sırasında VI. Henry ve Margaret York kentindeydi ve savaşın akıbetiyle alakalı haber bekliyorlardı, yenilginin haberini alınca kaçmaya karar verdiler ve kuzeye kaçtılar.¹⁷⁴

Muharebe sonrasında Margaret, intikamını alacağına yeminler etti. IV. Edward her ne kadar zafer kazansa da bu zafer onu tatmin etmiyordu çünkü VI. Henry, Kraliçe

¹⁷¹ Hall, a.g.e, s. 256.

¹⁷² Wagner, a.g.e, s. 272.

¹⁷³ Seward, a.g.e, s.114.; Hall, a.g.e, s. 256.

¹⁷⁴ Wagner, a.g.e, s. 272.

Margaret ve oğulları Edward hala ortalıkta yoktu. Kral, kendisi için kuzeydeki kentlerden destek kazanması gerektiğini biliyordu.¹⁷⁵ Bu sebeple Northumberland Kontu'nun kardeşi Ralph Percy gibi birçok kuzeyli toprak beyine merhamet gösterdi ve kaçmalarına müsaade edildi. Lord Rivers kralın huzuruna giderek IV. Edward'ı kral olarak kabul ettiğini açıkladı. 3 Nisan'da kralın kazandığı haberi Londra'ya ulaştı. Zafer haberini, Londra halkı sevinçle karşıladı. Savaş alanından York kentine giden kral orada halk tarafından saygı ve sevinçle karşılandı. 5 Nisan'da komutanlarına yeni asker bulmalarını emretti ve Paskalya'yı orada kutladı. Ardından ordusuyla beraber kuzeye Durham'a oradan da Newcastle'a gitti. İngiltere'de durumlar bu şekilde seyrederken İskoçya'da Kraliçe Mary kendisini zor bir durum içerisinde buldu. Burgonya Dükü olan amcası Philip'in IV. Edward ile ittifak kuracağından endişeliydi. Dük, yeğeninin IV. Edward'ın düşmanları ile göstermiş olduğu dostluk olası ittifakı tehlikeye atabilirdi. Kaçan kral ve kraliçe ise halen daha yakalanmamışlardı. Yorklu askerler, bozuk bir moralle güneye geri döndüler. Berwick Kalesi, Kraliçe Margaret yüzünden artık İskoçların elindeydi. İskoçlar ise artık Lancasterlılara yardım etmeyecekti. Kraliçe Margaret'in Fransa Kralına başvurmaktan başka çaresi yoktu. Temmuz ayında kraliçe Somerset Dükü ve diğer iki elçisini Fransa'ya yardım istemesi için gönderdi. Yapılan görüşme sonrasında Fransa Kralı, kanal adalarını da ele geçirmeleri için ek fon ve filo ile Pierre de Breze'yi görevlendirdi. Amacı Lancasterlıları kullanarak İngiltere ve Fransa arasında bir köprü kurmaktı. Fransızların yardımıyla Margaret ve destekçileri o yıl Jersey'i işgal ettiler. Ancak daha sonrasında Jersey, IV. Edward'ın adamları tarafından Lancasterlıların elinden geri alındı. Kraliçe Margaret'in ezeli düşmanları olan Fransa Kralı'ndan yardım istemesi onun popülerliğini daha da düşürdü.¹⁷⁶

Fransa Kralı VII. Charles'ın 22 Temmuz'da ölmesi kraliçe için kötü bir haberdı. Yeni Fransa Kralı XI. Louis, Anjou hanesinden nefret ettiği için kraliçenin elçilerini mahkûm etti. Louis şimdiye kadar Yorklulara dostane bir açıdan yaklaşıyordu. Ancak bu tutumu kısa sürdü. Fransa Kralının asıl amacı Burgonya Dukalığını ve Bretonya Dukalığını Fransa topraklarına katmaktı. Burgonya Dükü ile IV. Edward'ın ittifak kurmasını engellemek istiyordu. Bu yüzden Anjoulu Margaret'e yardım edeceğini

¹⁷⁵ Seward, a.g.e, s. 115.

¹⁷⁶ Weir, The War of the Roses [Elektronik Sürüm].

söyledi. Şayet İngiltere içerisinde bir iç savaş hâkim olursa bu durumda Burgonya Dükü onunla ittifak kurmayacaktı. Kral Edward, Kraliçe Margaret'in yapmış olduğu planlardan haberdardı. Kraliçenin adamlarına gönderdikleri mektuplardan bir tanesi onun eline geçmişti. Warwick Kontu'nu kuzeye Alnwick Kalesi'ni ele geçirmesi için görevlendirdi. Northumberland Kontu ölmüştü ve ele geçirmek kolay olacaktı. Eylül ayına gelindiğinde Warwick Kontu sadece Alnwick'i değil aynı zamanda Bamburgh Kalesi'ni de ele geçirmişti. Northumbria'nın Kaleleri artık onların elindeydi. Kralın bir sonraki hamlesi ise Galler'deki Lancasterlılara yönelikti. İlk hedefleri Pembroke Kalesi'ni almaktı, 30 Eylül'de kaleyi geçirdikten sonra dört yaşında olan Henry Tudor'u kalede annesi ve ikinci kocası Henry Stafford ile birlikte yaşarken buldu. Henry'nin vesayetini satın alarak kendi gözetimine aldı. 4 Ekim'e gelindiğinde sadece iki Galli Kalesi düşmanın elindeydi. Kral, Herbert'i kralın Galler'deki temsilcisi olarak görevlendirmeyi hedefliyordu. Ancak Herbert ile Warwick Kontu arasındaki anlaşmazlık devam ediyordu. Kralın saltanatındaki ilk parlamento toplantısı kasım ayında gerçekleşti. Kardeşi Richard'ı Gloucester Dükü olarak atadı. Parlamentoda Lancasterlı lordların unvanları ellerinden alındı.¹⁷⁷ Oxford Kontu John de Vere, kraliçenin İngiltere'deki baş ajanıydı ancak kuryesi çift taraflı çalıştığı için kraliçenin eylemlerinden kralın haberi oluyordu. 23 Şubat'ta Oxford Kontu, kraliçeye haber uçuşu için Tiptoft tarafından yargılandı ve vatana ihanet suçundan mahkûm edildi. Kral, kontun ikinci oğlu John'un kontluğu devralmasına izin verdi ve onun sadık kalması için Warwick Kontu'nun kız kardeşi Margaret Neville ile evlendirdi. Ancak John babasının ideallerine sadık kaldı.¹⁷⁸ 1462 yılının başlarında kraliçe yeni müttefiki Fransa kralını ziyaret etmeyi planlıyordu. Nisan başlarında Prens ve John Fortescue'yu yanına alarak Fransa'ya doğru yola çıktı. 16 Nisan'da Bretonya'ya vardılar. Oradan Kral ile buluşmak için ayrıldı.¹⁷⁹ Mayıs ayında ise Warwick Kontu İskoç sınırını geçerek orada bir kaleyi ele geçirdi, arka planında kraliçeyi IV. Edward ile iş birliği yapması için ikna etme çabası yatıyordu. Mary, Carlisle'de Warwick Kontu ile buluştu ve 24 Ağustos'a kadar devam edecek bir ateşkes imzalandı, yaptıkları taktik işe yaramıştı. Margaret, Fransa Kralının huzuruna birkaç hafta sonrasında nihayet çıkabilmişti. Fransa Kralı, Calais'yi Fransa'ya teslim ederse kendisine borç vereceğini,

¹⁷⁷ Weir, The War of the Roses [Elektronik Sürüm].

¹⁷⁸ Wagner, a.g.e, s.286.

¹⁷⁹ Seward, a.g.e, s.141.

İngiltere'nin işgalini finanse edebileceğini söyledi. Margaret ise ilk başta bu fikre sıcak bakmasa da sonrasında Calais karşılığında iki bin adam ve yirmi bin frank elde etti. 28 Haziran'da Fransa ile VI. Henry adına bir barış antlaşması imzaladı. Kral söz verdiklerini teslim etti. Kraliçe Margaret, Fransa Kralı'na bir yıl içerisinde Calais'yi teslim etmeyi ve ona toplam kırk bin Frank ödemeyi taahhüt etti. Anlaşmadan sonra kraliçe adam toplamak için yola koyuldu. XI. Louis, gemilerini İngiltere kıyılarına saldırması için gönderdi. Fransa kralı ile Margaret'in yaptığı anlaşma İngiltere'de duyulduğunda hain edildi. IV. Edward, İngiltere kıyılarını korumak için yetmiş gemi gönderdi.¹⁸⁰

Ekim ayına gelindiğinde Margaret, Fransa'da kendisi için ordu toplamaya devam ediyordu hatta orada Lancaster garnizonu kurdu. 19 Ekim'de topladığı adamları ile Northumberland'a doğru yola çıktı. Ancak kıyıya çıkamadan Yorklular tarafından ateşe tutuldular, hava koşulları da elverişli değildi. Bu nedenle birçok gemi dağıldı, geriye kalanlarsa fırtına dindikten sonra Alnwick yakınlarında indiler. Ancak şansları yaver gitmiyordu. Warwick Kontu'nun oldukça kalabalık bir orduyla yaklaşmakta olduğunu haberini aldılar ve oradan güçlkle kaçabilmeyi başardılar. Kraliçe Margaret, halen Lancaster destekçilerinin Bamburgh'da kendilerine katılmasını bekliyordu. Kıyıya çıkan Fransızlarda kraliçenin Bamburgh'daki garnizonuna katıldılar. Oradan ilk önce Dustanburgh Kalesi'ne yürüyüp orayı ele geçirdiler ardından Alnwick Kalesi'ne doğru yola koyuldular. Kale erzak eksikliği nedeni ile hemen teslim oldu. Böylece kraliçe birçok kaleyi ele geçirmeyi başardı.¹⁸¹

Ancak Fransız askerlerinin varlığından yerel halk oldukça rahatsızdı. Margaret her kalenin kuşatmalar için erzak stoklamasını emrettikten sonra Berwick'e gitti. Oraya vardığında kocasını ve onu bekleyen lordlarını gördü. İskoç Kraliçesi artık daha fazla yardım etmek istemiyordu. Margaret'a son girişimi için az bir miktar para verdi. Margaret ve Henry oğullarını Berwick'te bırakıp kendi maiyetleri ile İngiltere'yi işgal etmek için yola koyuldular. 30 Ekim'de Lancasterlıların işgal için yola koyulduğu haberi Londra'ya ulaşmıştı. Kral, tüm kaynaklarını kullandı ve halktan yeni ordunun masrafları yeni vergiler almak zorunda kaldı. Londra'nın güney ve bat cephelerini koruması için askerleri görevlendirdi. Warwick Kontu'nu da Berwick Kalesi'ni

¹⁸⁰ Seward, a.g.e. s. 149; Griffiths (2020), a.g.e, s. 886-887.

¹⁸¹ Seward, a.g.e, s. 142.

kuşatması için kuzeye gönderdi. Kasım ayında işgalciler ile yüzleşmek için kuzeye doğru yürüdü. Edward'ın ordunun başında yola koyulduğu haberi Margaret'e iletildi. Kraliçe, Somerset Dükü Henry'yi Bamburgh Kalesi'nin komutasına atadı. York ordusunun büyüklüğüne dair rapor alan Margaret çareyi kaçmakta buldu. Bir Fransız gemisinin onları kurtaracağını umuyordu. Ancak havanın fırtınalı olmasından dolayı Berwick'e doğru kaçtı. Bu arada Warwick Kontu, Warkworth Kalesi'ni ele geçirerek burayı karargâh haline getirdi. Harika bir konumda bulunan kont ilk önce Bamburgh Kalesi'ni kuşattı. Somerset Dükü'nün yönetimindeki garnizon mümkün olduğu kadar direniş gösterdi. Somerset Dükü'ne, teslim olması hâlinde emekli maaşı vaadi verildi. Somerset Dükü vaatler karşılığında Bamburgh Kalesi'ni teslim etti ve garnizondakilerin hayatlarının bağışlanmasını talep etti.¹⁸² Noel arifesinde kalenin anahtarını Warwick Kontu'na teslim etti. Somerset Dükü, Kral IV. Edward'a bağlılık sözü verdi ve Alnwick kuşatmasına yardım etmek için Warwick Kontuyla yola koyuldu.¹⁸³ Kışın kuşatma yapmak hiç kolay değildi ancak 6 Ocak 1463'te Alnwick ve Dustansburgh, Yorklulara teslim oldu. Tüm Northumbria Kalelerinin teslim olmasıyla harekât sona erdi ve ordular güneye doğru çekildi. Warwick Kontu, sınırı korumakla görevlendirildi. Kraliçe Margaret İskoçya'dayken IV. Edward, Fransa Kralına bir dostluk anlaşması ya da ateşkes müzakeresi için elçi gönderdi. Amacı Fransa'nın daha fazla Lancasterlılara yardım etmesini engellemektir. Northumbria Kaleleri düştükten sonra Margaret'in paralı askerlerini İskoçya'ya kadar takip etmişlerdi.¹⁸⁴ Bamburgh Kalesi'nin güvenilmez kaptanı kaleye Fransız askerlerinin girmesine izin verdi böylece kale VI. Henry adına ele geçirilmiş oldu. 1 Mayıs'ta Ralph Gray'in ihaneti sayesinde Alnwick Kalesi'nin kapıları da işgalciler için açılmış oldu. Margaret yeniden kuzeyin büyük bir kısmına hâkim oldu. Londra'da Lancasterlıların kaleleri istila ettiklerine dair haberleri yayıldı. Kral IV. Edward, aldıkları haberler neticesinde Warwick Kontu'nu yeniden kuzeye gönderdi. Kralın isteği üzerine Somerset Dükü'ne unvanları ve mülkleri geri verildi. Kral onunla dostluğunu geliştirmeye önem veriyordu. Haziran ayının başlarında Margaret, Fransa Kralının Yorklulara destek olacağını düşündüğünden yardım talebiyle Burgonyalı Philip'e başvurdu. Kraliçe, İngiltere, Fransa ve Burgonya arasında bir barış görüşmesi yapılacağını öğrenmişti.

¹⁸² Seward, a.g.e, s.144.

¹⁸³ Seward, a.g.e, s. 150.

¹⁸⁴ Seward, a.g.e, s. 150.

Görüşme sonrasında IV. Edward ve XI. Louis arasında bir ateşkes imzalandı. Birbirlerinin düşmanlarına yardım etmeyecekleri konusunda anlaştılar. Warwick Kontu kralın Fransız Prensesi ile evlenmesi konusunda pazarlık yaparak iki taraf arasında yeni bir dostluğu pekiştirmeyi amaçlıyordu. Fransa Kralı'nın kızı çok gençti onun yerine kraliçesinin kız kardeşini teklif etti. Burgonya Dükü Philip, bu ittifakın kendisi için bir tehdit oluşturmamasından endişe ediyordu. IV. Edward'a yeğenlerinden birisi ile evlenmesini teklif ederek karşı çıktı. Edward bir yanıt vermedi.¹⁸⁵ Kraliçe yaz boyu kendisine yeni ortaklar bulmak için çabaladı. Burgonya Dükü ile görüşmeler gerçekleştirdi. Aralık ayının başlarında Kral Edward'ın uzun süreli görüşmeleri ateşkes şeklinde meyvesini vermiş oldu. Koşullardan birisi III. James'in Lancasterlılara daha fazla yardım etmeme sözüydü. Somerset Dükü bir yıldır kralın kendisine emekli maaşını ödememesinden dolayı hayal kırıklığı içerisindeydi ve onu aynı ay içerisinde terk ederek Newcastle'a gitti. Margaret'tan af diledi. Kral, Somerset Dükü'nün ihanetinden dolayı oldukça incinmişti.¹⁸⁶ 1464'ün ilk aylarında VI. Henry oldukça aktifti, IV. Edward'ın kontrolünde olan kaleleri istila edip insanları isyana kışkırtıyordu. Galler'de çıkan isyanlar kral tarafından bastırıldı. Margaret hala ittifak peşindeydi Bretonya Dükü'nü kendilerini desteklemesi için ikna etmeye çalışıyordu. Warwick Kontu, Edward'a kuzeydeki düzeni sağlamanın tek yolunun İskoçlar ile yapılan ateşkesi barışa dönüştürmek olduğunu söylemişti. İskoçlar, müzakereye açıldı. Nisan ayında kral elçilerini York'a kadar eşlik etmesi için Montague'ye gönderdi. Fakat, Northumberland ve Kuzey Yorkshire'da Lancaster taraftarlarının başlatmış olduğu faaliyetler, İskoç lordlarının York kentine güvenli bir şekilde ulaşmasına engel olacak gibi görünüyordu. Bu nedenle Lord Montague, İskoç lordlarına eşlik etmek için küçük bir kuvvet eşliğinde kuzeye gönderildi. III. Somerset Dükü'nün Henry Beaufort'un Nottingham yakınlarındaki Lord Montague'yu pusuya düşürmeye çalışmasıyla savaş patlak verdi. Warwick Kontu'nun küçük kardeşi olan Lord Montague bu girişimden kaçmayı başarmıştı. Kaçarken de kuzeye doğru hareket etmeye başlamış ve ilerlemesi ile birlikte daha da fazla adam toplamıştı.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Ross, a.g.e, s. 50.

¹⁸⁶ Seward, a.g.e, s. 144.

¹⁸⁷ Ross, a.g.e, s. 59.

25 Nisan 1464'te Lord Montague emrinde yaklaşık beş bin kişiden oluşan ordusuyla Hedgeley Moor'da bulunan savaş alanına geldi. Somerset Dükü eşit sayıdaki Lancaster ordusunun başındaydı. Ordunun içerisinde, Sir Ralph Percy, Lord Hungerford, Thomas Ros ve VI. Henry'ye bağlılık yemini etmiş olan Sir Ralph Gray bulunmaktaydı. Muharebe taraflar arasında karşılıklı ok atışlarıyla başladı. Lancaster tarafının sol kanadı darbe aldığı anda Lord Montague bozkır boyunca ilerlemeye başladı. Lord Hungerford ve Lord Ros ile birlikte yaklaşık iki bin adamdan oluşan birlik karşı tarafa hasar veremedi savaşı alanından kaçtı. Lord Montague savaşın seyrini Lancaster taraftarı ordunun durumuna göre yeniden ayarlayarak savaşımaya devam etti. Savaş alanında çatışmaya devam eden tek Lancaster taraftarı Sir Ralph Percy komutasındaki birliklerdi. Cesur bir şekilde direniş göstermiş olsalar da tüm çabalarına rağmen uzun süreli dayanamadılar. Sir Percy, savaşın sonlarına doğru vurularak öldürülmüştü. Lancaster taraftarlarının yenilgisi ve dağılması İskoç tarafının müzakere yapmak için göndermiş olduğu adamlarının güvenli bir şekilde York kentine ulaşmasını sağladı.¹⁸⁸

Muharebenin yenilgisinden sonra Somerset Dükü ordusunu yeniden toplanarak güneye yönelmişti. Bywell Kalesi'nde kalan VI. Henry ise Lancaster birliklerini yeniden canlandırma kararı aldı. 15 Mayıs 1464 yılında Hedgeley Moor Muharebesi'nden hemen yirmi gün kadar sonra Hexham Muharebesi gerçekleşti. III. Somerset Dükü önderliğinde beş yüz asker Lancaster Hanesini temsil ederek Northumberland'dan daha da güneye doğru hareket etmiş Dilswater (Şeytan Suyu) olarak adlandırılan nehir boyunca Hexham bölgesinde kamp kurmuşlardı. I. Montagu Markisi John Neville, Somerset Dükü'nün konumu öğrenmiş gece boyunca süren yürüyüş sonucunda üç-dört bin kişiden oluşan birliğiyle Somerset Dükü'nün olduğu bölgeye ulaşmıştı. Somerset Dükü ve birliklerinin savaş yerini seçmek adına çok fazla seçeneği yoktu. Nehir kenarlarında tuzak kurup saklanmayı seçtiler fakat markinin birliklerinden kaçamadılar. Kısa süren oldukça kanlı bir savaş meydana geldi. Hayatta kalan Somerset Dükü'nün adamları muharebe alanından kaçmaya başladılar. Hexham'da, Somerset Dükü yakalanır yakalanmaz idam edildi. Ertesi gün kaçan Lancaster destekçilerinden Lord Hungerford ve Lord Ross ormanda yakalandı ve aynı

¹⁸⁸ F. S. Pulling, Sidney J. Low, *The Dictionary of English History*, Cassel & Company, London, 1910, s. 545.; Griffiths (2020), a.g.e, s. 888.

zaman diliminde idam edildiler. Marki vermiş olduğu emirle diğer kaçakların da bulunmasını emretti ve takip eden günlerde yaklaşık 30 kaçak daha yakalanıp idam edildi. Hizmetlerinden dolayı marki, Kral IV. Edward tarafından Northumberland Kontu ilan edildi. VI. Henry, Hexham'dan sonra Yorklular tarafından yakalanmaktan kıl payı kurtulmuştu. Bir yıl kadar kaçak bir şekilde saklandı. Hexham Muharebesi ile Güller Savaşının ilk kısmı bitmiş savaş yeniden alevlenene kadar beş yıllık durgun bir süreç başlamış oldu. III. Somerset Dükü'nün öldürülmesi ile varisi olmadığı için unvanı kardeşi Edmund'a verildi.¹⁸⁹

Mayıs ayının sonlarında kuzeyde Dunstanburgh ve Norham kaleleri teslim oldu geriye sadece Bamburgh Kalesi kalmıştı. Burada Ralph Gray barikat kurmuştu. Warwick Kontu ordusu ile 25 Mayıs'ta oraya gitti ve teslim olmaları şartı ile af ilan edileceğini söyledi. Aftan sadece Gray yararlanamayacaktı. Kral, kalenin topçulardan zarar görmesini istemiyordu. Gray kalenin kapıları açmayı reddetti bu sebeple kale bombalanmaya başladı. Atılan top atışının denk gelmesiyle Gray'in odası yıkıldı ve orada yaralandı. Çok kısa süre sonrasında kalenin duvarları aşıldı ve Yorklular kaleyi işgal etti. Kale, garnizonunun serbest bırakılmasına izin verildi, Gray ise esir alındı. Bamburgh Kalesi'nin düşüşü Lancasterlıların kuzeydeki üslerini kaybetmelerine neden oldu. Düşman direnişinin son kalesi, Galler'de bulunan Harlech Kalesi'ydı. Sonbahara gelindiğinde IV. Edward, Lord Herbert'i Harlech Kalesi'ni alması için görevlendirdi. Herbert uzun süreli bir kuşatma başlattı. Warwick Kontu ise Fransa'yla evlilik yoluyla ittifak kurulmasını istediğinden, Savoylu Bona ile evlenmesi için Fransa Kralı ile pazarlık yapıyordu.¹⁹⁰ 1464'ün yazında Edward'ın elçisi Lord Wenlock, Fransa Kralı Louis'yi ziyaret etmiş ve Bona ile tanıştırılmıştı. Fransa Kralı, elçiye kralını evlilik için ikna ederse büyük bir ödül vereceğini söyledi.¹⁹¹

1464 yılının eylül ayında toprak beyleri bir araya gelerek konseyi topladı. Warwick Kontu Fransa'yla ittifak kurmak için IV. Edward'a baskı kurmaya devam ediyordu. Edward, artık bu baskılardan kaçamayacağının farkındaydı. 14 Eylül'de aslında dört aydır evli olduğunun açıklamasını yaptı.¹⁹² Dört ay önce, John Gray'in dul eşi İngiltere

¹⁸⁹ Wagner, a.g.e, s.112.

¹⁹⁰ Ross (1997), a.g.e, s. 53.

¹⁹¹ Ashdown Hill, a.g.e, s.116.

¹⁹² Seward, a.g.e, s. 161.

topraklarında güzelliği ile nam salan Elizabeth Woodville ile evlenmişti. Yeni kraliçenin kimliğini öğrenen toprak beyleri adeta dehşete düşmüştü. Kralın evliliğini onaylamıyorlardı ve bunu kraldan gizlemiyorlardı. Elizabeth ile yaptığı evlilik sadece skandala neden olmamış aynı zamanda siyasi bozulmalara da neden olmuştu. Yeni Kraliçe kraliyete layık görülüyordu. Bu evlilik Yorkluların arasında bir ayrıma neden olacaktı. Warwick Kontu, kral için onca çabasından sonra aptal konumuna düşmüştü.¹⁹³ Kont, kralın evliliğini öğrendikten sonra yurtdışındaki birkaç arkadaşına mektup kaleme aldı. Bu mektuplardan birisini Fransa Kralı XI. Louis için hazırlamıştı. Warwick Kontu, kızgın olsa halen daha Edward ile Louis arasında bir dostluk anlaşması yapabileceğini umuyordu. Kısa bir süre sonra IV. Edward ile barışmış, eski dostluklarına geri dönmüşlerdi. O hala kralın baş danışmanı ve krallıktaki en güçlü adamdı. Kontun haberi olmadan yapmış olduğu bu evlilik onun artık bağımsız olarak hareket etmek istediğinin bir belirtisiydi. Zaman içerisinde de Woodville ailesinin itibar kazanmasıyla Warwick Kontu'nun otoritesi azalmaya başladı. Kont, öfkesini sindirerek her şey yolundaymış gibi davranmaya devam etti. Michaelmas¹⁹⁴ gününde Elizabeth, Reading Manastırı'na götürüldü ve orada toprak beyleri ve halka kraliçe olarak tanıtıldı. Kraliçe, halkın kendisi hakkındaki düşüncelerinin bilincindeydi. Kocasını nasıl manipüle edebileceğinin farkındaydı ve bunu kullanarak ailesini terfi ettirmesi için kocasının üzerindeki etkisini kullandı. Yaptıkları, lordların ondan nefret etmesine neden oldu. Açgözlü olmasıyla bilinen Woodville ailesi kısa bir süre sonra ülkede bir güç haline geldiler. Onların kralın üzerindeki etkisinin artmasıyla Neville ailesi artık düşman olarak sahneye çıkmaya başladı. Warwick Kontu'nun Fransa'yla ittifak fikri hala akıllarındaydı, kralın Burgonya Dükü'yle dostluk kurmasını istemiyorlardı. Woodville ve Neville aileleri birbirlerine zıt politikaları destekliyorlardı. Woodville ailesinin mensuplarına kraliçenin akrabası olması sebebiyle önemli görevler verildi ve önemli isimlerle evlilikleri gerçekleştirildi. Krallıkta her şey kraliçenin arzuladığı şekilde geliyordu.¹⁹⁵

1465 yılının baharında kral karısının babasına kont unvanını verdi ve onu İngiltere'nin hazinedarı yaptı. Amcasının hazinedarlık görevinden alınması Warwick Kontu'nu

¹⁹³ Ashdown Hill, a.g.e, s.116.

¹⁹⁴ Michaelmas Günü: 29 Eylül, Mikail ve tüm baş meleklerin günü olarak kutlanır. Ekinoksa yakın olması nedeniyle sonbaharın başlangıcı ve günlerin kısalmasını temsil eder.

¹⁹⁵ Dockray, a.g.e, s. 117.

daha da kızdırdı. Aynı yılın içerisinde ekim ayında kraliçenin oğlu Thomas Gray'ın, III. Exeter Dükü'nün kız kardeşi Anne Holland ile evlendirilmesiyle durum daha da kötüleşti. Warwick Kontu artık çileden çıkmış durumdaydı. Belli ki kraliçe, Warwick Kontu'nun etkisini silmek için elinden geleni yapıyordu. Bu süreç zarfında Lancasterlılar çekilmiş gibi duruyordu. İntikam almak için gün bekliyorlardı. Eski kraliçenin İngiltere'deki arkadaşları Warwick Kontu'nun kralın evliliğinden kaynaklı hoşnutsuz olduğunu ve aralarında bir savaşın çıkma durumunu eski kraliçeye anlattılar. Margaret, mevcut duruma çok sevindi, kocasının krallığını geri alması için Fransa Kralı Louis'e yeniden yazdı ve ondan yardım istedi. VI. Henry, kendisini yakalamak isteyen Yorklu ajanlardan saklanmak için neredeyse bir yıldır kaçıyordu. Temmuz ayında ise John Tempest'in oynamış olduğu oyun neticesinde yakalanmıştı. 18 Temmuz'da kral, kraliçe ile Canterbury'deyken VI. Henry'nin yakalandığı haberini aldı. VI. Henry, Londra'ya gözetim altında getirildi. Ardından Londra Kulesi'ne hapsedildi. Kocasının yakalandığı haberini alan Margaret tüm umutlarını kaybetti yeni bir harekate kalkıştığı anda kocasının zor durumda kalacağını biliyordu. 28 Eylül'de George Neville, York Başpiskoposu olarak atandı ancak kral ve kraliçe onun törenine katılmadı.¹⁹⁶

Warwick Kontu 1466 yılının ilk ayında giderek umutsuzluğa kapılmış durumdaydı. Fransa'yla yapmak istediği ittifak bir türlü gerçekleşmiyordu. Kral, Fransa yerine daha çok Burgonya Dükü ile yakınlaşıyordu. Warwick Kontu kadar Fransa kralı da IV. Edward ve Burgonya Dükü'nün yaklaşmasından memnun değildi. Kont, çözüm olarak Kral Edward'ın ağzından bir mektup kaleme aldı, mektupta İngiltere'nin Fransa'yı işgal etmeye ya da Louis'nin kardeşinden aldığı Normandiya Dukalığındaki isyanı bastırma niyetinin olmadığı yazıyordu. Aslına bakılırsa bu mektubu göndermek vatana ihanet olarak adlandırılabilirdi ancak Warwick Kontu son derece kararlı bir şekilde başına gelebilecekleri göze almıştı. Warwick Kontu'nun iki yüzlülüğünden haberi olmayan Edward, kraliçe ile Fotheringhay Kalesi'ndeydi. İlerleyen günlerde, hamile olan kraliçenin doğumu için Westminster'a döndüler. 11 Şubat'ta kraliçe Elizabeth doğum yaptı. IV. Edward erkek bebek beklerken dünyaya gelen bebek kızdı.¹⁹⁷ Elizabeth adını verdikleri kızları Canterbury Başpiskoposu tarafından vaftiz

¹⁹⁶ Seward, a.g.e, s. 168.

¹⁹⁷ Ashdown Hill, a.g.e, s.119.

edildi. Warwick Kontu bebeğin vaftiz babası oldu. 15 Nisan'da Warwick Kontu, Burgonya ittifakını tartışmak için Calais'ye gitti.¹⁹⁸ Toplantı pek başarılı geçmedi çünkü kont Fransa ile ittifak kurmayı istediğini alenen belli etmişti. Kısa bir süre sonra Fransa Kralı Calais'ye geldi ve burada bu ikili, iki yıllık bir ateşkes imzaladılar; Görüşmeye göre Louis, Margaret'ı desteklemeyeceğine dair söz verdi. Ekim'e gelindiğinde IV. Edward ve Burgonya Dükü Philip bir dostluk antlaşması imzalayacaklarına dair özel bir anlaşmaya vardılar. Yüzyıl Savaşları'nda süre gelen ortak bir Fransa düşmanlıkları vardı. Kraliçe Margaret, IV. Edward'ın Burgonya Dükü Philip'le yakınlaşmak istediğini, Warwick Kontu'nun Fransa'yla ittifak için ne denli çalıştığını biliyordu. Aynı zamanda kontun hayal kırıklığını tahmin ediyordu. Eline yeni bir fırsat geçirmişti. Warwick Kontu'nu kendi yanına çekebilirlerse, Fransa Kralı'nın da ona yardım edeceğini biliyordu. Gururunu bir kenara bırakarak, kontun yaptıklarını ihbar etmesi için İngiltere'ye bir haberci gönderdi. Gönderdiği haberci Herbert'in adamları tarafından yakalandı ve Margaret'in gönderdiği mektubu üzerinde buldular. Mektubu ve haberciyi gözetim altında Londra'ya götürdüler. Kraliçe'nin Warwick Kontu ile yakınlaşma planlarında haberdar olan kral, kontu sorguladı. Kont, herhangi bir ilişkilerinin olmadığını söyleyerek iddiaları reddetti. 1467 yılının başlarında kralın erkek kardeşinin evlilik durumuyla ilgili karışıklıklar meydana gelmişti. Burgonya Dükü, Clarence Dükü George Plantagenet'i torunu Charolais'in varisi Mary ile evlenmesi için teklifte bulunmuştu. IV. Edward, kardeşinin Avrupa'da böyle bir güç elde etmesini istemediği bu evliliğe sıcak bakmıyordu. Çünkü dedesi öldüğünde Mary bir gün Burgonya'yı miras alacaktı. İşin aslında kral kardeşine hiç güvenmiyordu.¹⁹⁹ Warwick Kontu Clarence Dükü'nün Isabel'le evlenmesi için öneride bulunmuştu. Clarence Dükü böyle bir birlikteliğin getirilerinin farkındaydı. Warwick Kontu'nun planlarını sır olarak saklayamadı ve bu bilgi krala ulaştı. Kardeşinin, evlilik yoluyla Warwick Kontu ile ittifak kurması onu tedirgin ediyordu. Warwick Kontu, kızlarından birisini kraliçe yapmak için kardeşini kışkırtabilirdi. Clarence Dükü'nün Warwick Kontu'nun kızıyla evlenmeyi düşünmesi bile yasaklandı. Kont ile araları giderek açılıyordu. Haziran ayında Burgonya Dükü oğlu Anthony (Bastard/Piç) ile İngiltere'ye geldi. İttifak görüşmeleri için geldikleri oldukça

¹⁹⁸ Ross (1997), a.g.e, s. 93.

¹⁹⁹ Ashdown Hil, a.g.e, s. 123-124

belliydi. Burgonya ile yapılacak olan herhangi bir ittifak ile Fransa Kralının Lancasterlılara yardım etmeme sözü bozulacaktı. Aylarca Louis, Warwick Kontu ile Margaret'i bir araya getirmek için plan yaptı. Bir hafta sonra V. Burgonya Dükü öldü ve yerine Charles (The Bold/Cesur) olarak bilinen oğlu geçti. Dükün ölüm haberiyle Anthony tüm maiyetini alarak İngiltere'den hızlıca ayrıldı. Edward'ın Fransa ve Burgonya arasında uyguladığı diplomasisi oldukça iyiydi. Hatta Burgonya ile yapılacak olan ittifakın İngiltere açısından avantajı o kadar yüksekti ki Warwick Kontu bile bunu kabullenmişti. Ancak yine de kendi arzularını dizginleyemediği için ittifakı sabote etmenin yollarını arıyordu. İttifakı engellemek için haziran ayında Fransa Kralı ile Rouen'de buluştu. Kral, George Neville'yi görevinden alarak onun yerine Bath ve Wells Piskoposu Robert'i getirdi. Amacı Neville ailesinin üzerindeki etkisini göstermekti. Görüşmedeyken, kralın kardeşini görevden aldığını öğrendi oldukça sinirlendi. Ertesi gün kraliçe ve akrabaları oradayken kralın huzuruna gitti. Woodville ailesini hainlikle suçladı. Kont artık Fransa Kralı ile ortak olmaktan başka şansının olmadığını farkına vardı. Krallıkta ikincil bir rol oynamayı kabullenemiyordu.²⁰⁰

Yaz boyunca Bretonya ve Burgonya ile görüşmeleri devam etti. Warwick Kontu'nun ise kralın üzerindeki etkisi giderek azalıyordu. 5 Ocak 1468 yılında Brüksel'de imzalanan anlaşmayla Flanders ile otuz yıllık bir ticari ortaklık kuruldu. Fransa Kralı'yla ise aralarındaki gerilim giderek artıyordu, IV. Edward yeniden Fransa'ya karşı bir savaşın olduğunu açıklamış, Manş Denizini geçeceğini gayri resmi de olsa ima etmişti. 1 Mart günü Fransa'yla yapılan ateşkes sona ermişti.²⁰¹ Yaz aylarına gelindiğindeyse yedi yıllık kuşatma sonrasında Lancaster hanesinin Galler'deki son kalesi olan Harlech Kalesi IV. Edward'a teslim edildi.²⁰²

²⁰⁰ Ross (1997), a.g.e, s. 112

²⁰¹ James H. Ramsey, *Lancaster and York: Volume II*, Clarendon Press, Oxford, 1892, s. 330.

²⁰² Ramsey, a.g.e, s.333

4. WARWICK KONTU'NUN YÜKSELİŞİ: EDGCOTE MUHAREBESİ

1469 yılının başlarında, kuzeyde birtakım ayaklanmalar yaşandı. Çıkan bazı ayaklanmalar spontane olarak gelişse de en dikkat çeken Warwick Kontu'nun kardeşi John Neville tarafından bastırılmayan, Robin of Redesdale liderliğinde çıkan isyandı.²⁰³ IV. Edward'ın olağan hızı ve kararlılığı neticesinde isyanı durdurmak için güçlerini toplamaya başladı. Temmuz ayında IV. Edward, Newark ve Nottingham çevresinde ordularını toplamaya başladı. Bir yandan da Redesdale'in güçlerini kontrol altında tutmaya çalışıyordu. Redesdale, Wawrick yanlıları olan John ve William Conyers tarafından yönetiliyordu. 11 Temmuz'da Clarence Dükü, Warwick Kontu'nun, Calais'deki Kalesi'nde yaşayan Isabel Neville ile evlendi.²⁰⁴ İkili, Kent'e²⁰⁵ geri döndü. Şehre geri döndüklerinde şikayetlerini konu alan bir manifesto yayınladılar ve sonrasında kuzeye doğru yürüdüler. IV. Edward, Güney Galler'den Pembroke ve Stafford Kontlarını çağırttı. O esnada hala kuzeydeydi ancak ordularını Northampton yakınlarında birleştirmeyi amaçlıyordu. Warwick Kontu ise para toplamak adına Londra'ya uğradı sonrasında ise kuzeye doğru ilerlemeye devam etti.

IV. Edward'ın kuzeyde bulunmuş olduğu konuma rağmen isyancıların hızına yetişemedi. Pembroke Kontu ve II. Buckingham Dükü Henry Stafford güçlerini birleştirerek, isyancıları Northampton'ın kuzeyinde pusuya düşürmeye çalıştılar. Ancak kuzeydeki isyancılar ana ordu ile birleşmek için Banbury Lane'den aşağıya inmekte olan Henry Stafford liderliğindeki atlı kuvvetlerini bozguna uğrattılar. Pembroke Dükü ile Devon Kontu arasında Banbury'de bulunan bir pansiyonda görevli olan barmen hakkında bir anlaşmazlık çıktı. Sonuç olarak Devon okçulardan oluşan ordunun içerisindeki kendi adamları ile birlikte geri çekildi. İsyancılar, Pembroke Kontu kamp muhafızlarını ve okçularını taciz etmeye başladılar. İsyancıların çoğunluğu Culworth sırtının arkasında olduğunu fark edince, Pembroke Kontu'nun piyade desteği ile su yolunda bir çatışma çıktı. Pembroke Kontu'nun piyadeleri geldiğinde çatışma artık onun lehine dönmüştü. İsyancılar geri çekilmeye başlamıştı.

²⁰³ Wagner, a.g.e, s. 234-235.; Seward, a.g.e, s. 193.

²⁰⁴ Wagner, a.g.e, s. 235.; Seward, a.g.e, s. 194.

²⁰⁵ Kent; Birleşik Krallık'ta bir yer adı.

İsyancılar, takviye beklemekteydi bu durum savaşın bir süre duraksamasına neden oldu. Takviye için ilk gelenler, Sir William Parr ve Sir Geoffrey Gates idi. Sonrasında ise Calais Mareşali de dahil oldu. Onların gelmesiyle birlikte isyancılar yeniden organize olabildi ve karşı saldırıya hazır duruma gelebildiler. Savaş yeniden dengelenmeye başlıyordu. İsyancıların organize bir şekilde hareket ettikleri için IV. Edward'ı destekleyen orduyu tahrip etti. Katliam oldukça büyüktü. Galli soyluların tamamı bozgun sırasında öldürülmüş, Pembroke Kontu ve Sir Richard Herbert isyancılar tarafından yakalanmışlardı. Warwick Kontu'nun emriyle idam edilmek üzere adeta sürüklenerek götürüldüler. Savaş, Warwick için oldukça büyük bir zaferdi. IV. Edward düşlediği gibi onun kuklası olacak ve Warwick Kontu tarafından yönetilebilecekti. Warwick Kontu ve Clarence Dükü, Kral IV. Edward'ı Warwick Kalesi'nde onurlu bir şekilde hapsedtiler.²⁰⁶ İngiltere'yi IV. Edward adına yönetmeye çalışmaya çalıştılar. Warwick Kontu, krallık mührünü kullanmaya başladı. 22 Eylül'de parlamentoyu York'ta toplamak için hazırlıklar yaptı. Kralın tebaası ona sadıktı. Kral ise iyi huylu bir kukla gibi davranmaya devam etti, kendine söylenenleri yaptı önüne konulan belgeleri imzaladı. Daha sonra kral, Warwick Kalesi'nden Middleham kalesine taşındı. Kral esaret altına alındığında Kraliçe Londra Kulesi'ndeki kraliyet dairesinde kalıyordu.²⁰⁷

Warwick Kontu, Woodvillelerden intikam alma konusunda kararlıydı. Ajanları, Lord Rivers'ı ve Sir John Woodville'yi Dean Ormanında bulup tutukladı. Sonrasında Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nün emri ile kafaları kesilerek öldürüldüler. İngiltere hazine darlığı görevi John Langstrother'e verildi. Kraliçe, babasının ve erkek kardeşinin öldürüldüğünü öğrenince bunu yapanlardan intikamını alacağına dair yemin etti. Kraliçe Elizabeth Woodville'nin annesi büyücülük ile suçlandı. Kara büyü yapıp kızı ile kralın evlenmesini sağladığını iddia ettiler. Yapılan suçlamalar neticesinde kraliçenin annesini tutukladılar. Ağustos sonuna gelindiğinde Warwick Kontu'nun otoritesi giderek çökmeye başlamıştı. Hükümet anarşiye sürükleniyordu. Pek çok lord kendi bölgelerindeki adaleti bozmak için Edward'ın esaretinden yararlanmaya başladı. Halk, kralın hapse atılmasından dolayı Warwick Kontu'na kızıyordu ve yaptıkları kötülüklerin nedeni olarak bunu görüyorlardı. Kont, kralın

²⁰⁶ Wagner, a.g.e, s.79.

²⁰⁷ Wagner, a.g.e, s. 144.

adına sivillerin itaat etmesi için bildiriler yayınladı ancak halk bu bildirileri görmezden geldi. Durum kontrolden çıktığı için York şehrinde toplamak istediği parlamentoyu iptal etti.²⁰⁸

Hexham Muharebesi'nden beri Derwent surlarında saklanan Humphrey Neville, VI. Henry'nin sancağını yükselterek vatandaşları yeni bir isyana sevk etti. Oldukça güçlü bir takipçi kitlesine sahipti. Warwick Kontu ayaklanmayı bastırmak için ordusu ile kuzeye gitti ancak başarılı olamadı çünkü adamları krala bağlıydı ve onun sağlığını tehlikeye atılıp atılmayacağına emin oldukları sürece ona destek olacaklarını söylediler. Bu nedenle Warwick Kontu'nun Edward'ın yetkisine başvurmak zorunda kaldı. Başpiskopos Neville, IV. Edward'a biraz özgürlük tanındığında isyancılara karşı Warwick Kontu'nun yanında olup olmayacağını sordu. Olan bitenlerden ajanları sayesinde haberi olan Edward, Nevillelere karşı herhangi bir kötü niyetinin olmadığını iş birliği yapmaya açık olduğunu dile getirdi. Akabinde ise York şehrine götürüldü. Kralı gören halk alkışladılar ve lordlar saygı yeminlerini yenilemeye hazır bir şekilde onun etrafında toplandılar.²⁰⁹

Warwick Kontu'nun komutasındaki ordu sonrasında Humphrey'in isyanını bastırmak için kuzeye yürüdü. Humphrey Neville, Warwick Kontu tarafından yakalandı ve 29 Eylül'de York'ta kralın huzurunda başı kesildi. Warwick Kontu, sözünü tutarak Edward'a söylediği özgürlüğü verdi.²¹⁰ Kral bu süre zarfında sadık dostlarını gizlice çağırmişti. Hepsi krala katılmak için hızla at sürdü. Ekim ayının başlarında, Warwick Kontu'nun onayı ile kral, York'tan Pontefract'a gitmek için yola çıktı ve sadık dostları ile bir araya geldi. Warwick'e ise Londra'ya döneceğini bildirdi. Başkentine zaferle geldi. Kral yeniden otoritesini kurmak için çalışmalara başladı. Westminster'a yerleştikten sonra akıllıca bir tutum sergileyerek Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nden bahsederken nazik ve bağışlayıcı sözler etti. Onlara karşı herhangi bir olumsuzluk barındırmadığını gösterdi. Herbert'in ölümü Galler'de bir boşluk bırakmıştı. Lancaster sempatizanları ise bu boşluktan yararlanarak isyan başlattılar. Kraliyet kalelerini ele geçirip bunları yerel halkı ayaklandırmak için üs olarak kullandılar. Aralık ayında kral bu durumu düzeltmek için harekete geçti. Oradaki

²⁰⁸ Ross (1997), a.g.e, s. 172.

²⁰⁹ Ashdown Hill, a.g.e, s. 128.

²¹⁰ Seward, a.g.e, s.196.

düzeni sağlaması için on yedi yaşındaki Gloucester Dükü'ne görev verdi. Dük verilen bu görevi başarı ile yerine getirdi. Edward Londra'ya gittikten sonra Warwick Kontu ve Clarence Dükü bir ay daha kuzeyde kaldı. Sonra kral onları şikayetlerin dinleneceği, tartışılacağı büyük bir konsey toplantısı için Londra'ya çağırdı. Warwick Kontu ve Clarence Dükü aralık ayında Westminster'a vardıklarında kardeşine ve Warwick Kontu'na karşı herhangi bir kötü niyet beslemediğini halka gösterdi. Kısa bir süre sonra Warwick Kontu ve Clarence Dükü kuzeye dönerek kışı orada geçirdiler. Warwick Kontu'nun artık otoritesi iyice azalıyordu. Edward ise güler yüz sergilese de Warwick Kontu'na bir daha asla güvenmeyecekti. Fransa kralı ise İngiltere'deki siyasi karışıklıklardan yararlanarak Lancaster hanesi ile ittifak kuracağını açıklamıştı. Aralık ayında Margaret davetine yanıt olarak Bar'dan ayrıldı ve onu görmek için Tours'a gitti. Kral onu sıcak bir şekilde karşıladı. İngiltere'de Margaret'in Fransa ile ittifak kurduğu ve işgal gemileri ile yola çıktığı haberi yayılıyordu.²¹¹

Şubat 1470'e gelindiğinde Warwick Kontu, kralın şikayetlerini gidermek için hiçbir eylemde bulunmuyordu. Clarence Dükü ile yeniden entrikalar çevirmeye başladı. İkisi kralın tahttan indirilerek, Clarence Dükü'nün tahta çıkması için planlar yapıyordu.²¹² Ancak Warwick Kontu, Clarence Dükü'ne güvenmiyordu. Geriye tek alternatifi VI. Henry idi ama Margaret ile ittifak kurmaya niyeti yoktu. Warwick Kontu krala karşı bir isyan başlatacak, Edward ise çıkan isyanı bastırma ile uğraşırken, Warwick Kontu Fransa Kralı'nın yardımını isteyecekti. Yaptığı plan bu şekildeydi. Şubat sonlarında Edward yeniden otoritesini sağlamaya çalışıyordu. Warwick Kontu ve Clarence Dükü ise bu süre zarfında Edward'ın yönetiminden memnun olmayan insanlar ile ilişkiler kurmaya başladılar. Mart ayı başlarında kral Lord Welles'i, kayınbiraderi Thomas de le Lande ve Thomas Dymoke'u önceki ayaklanmalarındaki rollerinden dolayı affetmek için Londra'ya çağırdı. Clarence Dükü ise Lord Welles'in oğlu Robert'i babasının yokluğunda yeniden bir ayaklanmaya liderlik etmesi için ikna etti. 4 Mart'ta Clarence Dükü, Warwick Kontu ve Robert Welles tarafından silahlanma çağrısı içeren bildiri Lincoln'de kiliselerin kapılarına asıldı. 7 Mart'ta krala karşı direniş için onlara katılmaları emredildi.²¹³

²¹¹ Ross (1997), a.g.e, s. 147.

²¹² Seward, a.g.e, s.197.

²¹³ Ross (1997), a.g.e, s. 138-140.

6 Mart'ta kral Londra'dan ayrılarak Essex'teki Waltham Manastırına gitti. Ertesi gün ise Robert'in ayaklanma için yapmış olduğu bildiri kendisine ulaştırıldı. IV. Edward'a VI. Henry'yi yeniden tahta geçirmeye çalıştıkları için bir ordu topladıklarının haberi verildi. Aldığı haber üzerine IV. Edward, komutanlarını toplayarak asker toplamaya başlamalarını söyledi. 8 Mart'ta IV. Edward Royston'a geldi, Warwick Kontu ve Clarence Dükü ile buluştu. Kral, 12 Mart'ta Grantham'da toplanacak bir ordu kuruyordu. Edward, isyancıların Grantham'ı geçtiğini ve kırk mil uzakta olduklarını, Warwick'in ise yirmi bin adamla onları karşılamak için yolda olduğunu öğrendi. Warwick Kontu, kralın daha fazla Kuzeye gitmesini umuyordu. Kralın ise daha fazla kuzeye gitmeye niyeti yoktu. Bunun yerine 12 Mart'ta Stamford'da kendisini bekleyen ordu ile birleşmek için kendi birliklerine liderlik etti. Burada Robert'in ordusunun kasabanın beş mil batısında olduğunu öğrendi ve komutanlarından birisine topçuları alarak onların önüne doğru ilerlemelerini emretti.²¹⁴

Tam o sırada ise bir haberci Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nden bir mektup getirdi. Mektupta, takviye birlikleri ile Leicester'da krala katılacakları yazıyordu. Ancak bu takviye birlikleri Robert ve isyancılar içindi. Edward, Robert ile hemen savaşmak için batıya yürümeye karar verdi ve Robert'a babasının kellesinin kesildiğinin haberini veren bir haberci gönderdi. Kralın ordusu Empingham'da bir alanda isyancılara oldukça hızlı bir şekilde saldırdı. Böylece Losecoat Muharebesi başlamış oldu. Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nün takviye birliklerinin getirmeye zamanı olmamıştı. İsyancılar savaş alanını hızla terk ettiler. Bu arada isyancıların Clarence üniformasını giyiyor oluşu herkesi şaşkına düşürmüştü. Savaş alanında bulunan bir cesedin üzerinde Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nün isyandaki rollerini ispatlayan bir mektup bulundu. O gün kral zafer ile Stamford'a geri döndü. 13 Mart'ta Warwick Kontu'nun niyetini öğrenmesiyle bir bildiri yayınladı. Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nün vatana ihanet suçlamalarıyla huzuruna çıkmaları için bir çağrıda bulundu. Warwick Kontu ve Clarence Dükü, IV. Edward'ın çağrısını görmezden geldiler. Yeniden bir isyan başlamak için kuzeye doğru yürüdüler. Kral yeniden Warwick Kontu ve Clarence Dükü'ne bir çağrı daha gönderdi ancak yine geri

²¹⁴ Seward, a.g.e, s.199.

dönüt alamadı. Kral onları yakalamak için inat etmişti. Warwick Kontu, kral ile savaşta yüzleşmekten yanaydı ancak kaptanlarından birisi olan Shrewsbury Kontu firar etti ve Kralın birliklerine katıldı. Kont, krala kuzeyde toplanan isyancıların arkasında Warwick Kontu ve Clarence Dükü olduğunu söyledi. Kral zamanında kendi destekçilerinden olan Warwick Kontu'nun karşısında olmasından endişe duyuyordu. Bu endişesi ona şimdiye kadar sadakati ile öne çıkan Northumberland Kontu John Neville'nin kardeşi Warwick Kontu için onu terk edeceği endişesi ile onu kontluğundan mahrum etti. John Neville'yi marki olarak atadı ancak ona bir toprak bağışlamadı. Kral oldukça yanlış bir karar vermişti. Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nü büyük isyancılar olarak nitelendirdi ve başlarına ödül koyduğu bir bildiri yayınladı. 28 Mart'a kadar huzuruna çıkmaları için onlara müddet verdi. 27 Mart'ta ise onları yakalamak için ordusu ile yola koyuldu. Warwick Kontu krala karşı çıkamayacak kadar zayıf bir konumda olduğunu biliyordu bu nedenle Warwick Kalesi'ne gittiler, ailelerini alıp oradan güneye doğru gitmek için yola koyuldular.²¹⁵ Warwick Kontu'nun gemilerini kullanarak kaçacağını tahmin eden kral ise Lord Rivers'ı göndererek tüm gemilerini ve mürettebatını ele geçirdi. Warwick Kontu ise Exeter şehrine doğru hareket etmek zorunda kaldı. Orada üç gemiye el koyup Nisan ayında denize açıldılar. Onları yakalamak için takip etmeye devam eden kral kıyı boyunca yürümeye devam etti. Warwick Kontu, Calais'ye ulaşmıştı ancak karaya çıkmasına izin verilmedi. Gemisi bir süre Calais'nin önünde demirli kaldı ancak hamile olan Isabel'in doğumu başladı. Warwick Kontu ısrar etmesine rağmen Lord Wenlock onların inmesine izin vermiyordu. Ancak yine de ona bir çıkış yolu göstermişti. İlk önce Normandiya'ya gitmesini oradan da Fransa kralından yardım alması gerektiğini söylemişti. Isabel'in annesi her ne kadar doğum sırasında ona yardımcı olsa da bebeği kurtaramadılar. Minik bebek Calais'ye çıkarılıp orada gömüldü. Ardından Warwick Kontu yeniden yola koyuldu ve Fransa'ya gitti.²¹⁶

1 Mayıs'ta oraya ulaştı ve kral ile görüşme talebinde bulundu. XI. Louis hala Warwick Kontu ve Margaret arasında bir uzlaşma olmasını bekliyordu. Başlarda kabul etmese de Warwick Kontu sonunda kabul etmek zorunda kaldı. Margaret İngiltere'yi yeniden ele geçirdiğinde Warwick Kontu'nun İngiltere'nin naibi ve valisi olarak atanmasını

²¹⁵ Hicks (1998), a.g.e, s. 219

²¹⁶ Hicks (1998), a.g.e, s. 232

kabul etti. Şayet VI. Henry prens reşit olmadan ölürse onun koruyucusu olacaktı. 25 Temmuz'da Prens Edward ile Anne Neville nişanlandı. 9 Eylül'de Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nün işgal güçlerini taşıyan altmış gemilik bir filo Normandiya'dan yola çıktı. Warwick Kontu İngiltere'de hala çok popülerdi. Jasper Tudor ona daha fazla adam toplamak için Galler'e doğru yola çıkmıştı. İngiltere'nin dört bir yanından kendilerine asker topluyorlardı. Eylül ayının sonunda Kentliler²¹⁷ başkente yürüdüler. 29 Eylül'de Kral IV. Edward, Warwick Kontu'nun ilerleyişini öğrendi. Kralın adamları firar etmeye devam ediyordu.²¹⁸ Ordusunun sayısı giderek azalıyordu. Otoritesinin hızla çöktüğünü görünce kaçmaktan başka çaresinin olmadığını biliyordu. Ona sadık kalan birkaç lordu ile Lilcolnshire boyunca doğuya doğru ilerledi. 2 Ekim sabahında ise denize açıldılar. Gemisi, Burgonya'ya gitmek için yola koyuldu. 1 Ekim'de Londra'da kralın kaçtığı haberi duyuldu, kraliçe Elizabeth ise sekiz aylık hamileydi.²¹⁹ Kendi güvenliği için o gece çocukları ve annesiyle beraber Westminster manastırına sığındı. Warwick Kontu Geoffrey Gate'i VI. Henry'yi kurtarmak için Londra'ya gönderdi. Warwick Kontu'nun talimatlarına göre hareket eden Geoffrey Gate kralı kurtarmak için kuleye Winchester Piskoposunu gönderdi. Ancak VI. Henry olanlara anlam veremediği için şaşkına dönmüştü ve şok içerisindeydi donuklaşmış bir adam olarak kuleden çıktı. Kulede VI. Henry'ye iyi bakılmamıştı. Geoffrey Gate VI. Henry'nin kulede bulunan kraliyet dairelerine taşınmasını sağladı.²²⁰ İlerleyen günlerde Başpiskopos Neville oldukça güçlü bir ordunun başında Londra'ya yürüdü ve kulenin kontrolünü ele geçirdi. Londra Kulesi'nin ele geçirilmesinden sonra Warwick Kontu, Clarence Dükü, Shrewsbury Kontu ve Stanley ordularının önünde zafer alayı ile şehre doğru at sürdüler. Londra Kulesi'ne geldiklerinde ise orada VI. Henry'nin önünde diz çökerek yasal kralları olarak selamladılar. Onların gelişi ile birçok York destekçisi saklanmak zorunda kalmıştı. Warwick Kontu kralın mavi kadifeden cüppeyi yeniden giyinmesini istedi, ardından lordlar ile ona Londra'ya eşlik ettiler. Orada, VI. Henry'yi bir tahtta oturtular ve başına bir taç taktılar. Kralın hareketlerinde bir sorun vardı. Çaresiz bir görünüm sergiliyordu. Warwick Kontu ve Clarence Dükü'nün kullandığı bir kukla haline dönüşmüştü. Henry'yi yeniden

²¹⁷ Kent; Birleşik Krallık'ta bir yer adı.

²¹⁸ Griffiths (2020), a.g.e, s. 891.

²¹⁹ Seward, a.g.e, s. 210.

²²⁰ Seward, a.g.e, s. 211.

taçlandıkları IV. Edward'ın İngiltere'den kaçıış insanlara duyuruldu ve tahtan indirildiği ilan edildi. Yeni Lancaster destekçileri ise Henry'nin önceki saltanatının sorunlu olmasının nedeni kralın etrafındaki işe yaramaz insanlardı bunu söylemeye başladılar. İngiltere'nin Fransa'daki topraklarını kaybetmesinin nedeni bu işe yaramaz insanlardı. Artık yeni bir düzen kurulacağını ilan ettiler. İngiltere cephesinde durumlar bu şekilde seyrederken 11 Ekim'de IV. Edward sağ salim bir şekilde Lahey'e ulaştı. Oradan da St. Pol'e gitti ve burada Burgonya Dükü Charles'ın yanında birkaç gün geçirdi. Geçirdiği günlerde krallığı geri kazanması için dükün yardıma ihtiyacı olduğunu söyleyerek ona baskı yaptı ancak Charles hemen kabul etmeye hazır değildi.²²¹ Warwick Kontu sözünü tutup XI. Louis ile müttefik olup olmayacağını beklemek istiyordu. Edward bu durumda beklemek zorunda kaldı.²²² Fransa Kralı ise Warwick Kontu'nun planlarının işe yaradığını VI. Henry'nin yeniden tahta geçtiğini öğrenmiş ve bunu üç gün sürecek bir tatil ile kutlamıştı. 13 Ekim'de Warwick Kontu, Kral Henry'ye IV. Edward'ın devlet cübbesini giydirerek onunla Londra sokaklarında gezindiler. Kralı sokakta görenler ise coşku ile nidalar atmaya başladı. Ekim ayının ilerleyen günlerinde Jasper Tudor, yeğeni Henry Tudor'un Sir Richard Corbet'le beraber yaşadığı Hereford'a geldi. Richard Corbet on üç yaşında olan çocuğu amcasına teslim etti. Jasper ise yeğenini VI. Henry'ye tanıtmak için Londra'ya götürdü. Kasım ayına gelindiğinde Warwick Kontu kaybettiği tüm yetkilerini geri almıştı. Ancak Warwick'in durumu görüldüğü kadar güçlü değildi çünkü pek çok Lancaster sempatzanı ona güvenmiyordu ve onu bir hain olarak görüyordu. Kont, Yorkluların sadakatine de güvenemezdi. Birçok kişi onun kralı tahttan indirecek kadar ileri gittiğini düşünüyordu. Sadece halk arasında bir popülerliğe sahipti. Ancak Fransa ile olan dostluğundan dolayı Burgonya ile ticaretin düşmesi halkı alarma geçirdi. En büyük sorun ise Kraliçe Margaret'in İngiltere'ye geldiğinde onun iktidarda kalmasına izin verip vermeyeceğiydi. Sığınakta saklanmak zorunda kalan Elizabeth 2 Kasım'da babasının adını verdiği sağlıklı bir oğul doğurdu.²²³ Warwick Kontu ise Elizabeth'in bir varis doğurmasının yeni bir isyan başlatacağının farkındaydı. Bu nedenle Margaret'ın Galler Prensinin ve müstakbel gelinini İngiltere'ye getirmesinin zamanı geldiğine inanıyordu. Yetişkin bir varis, kundaktaki bebekten daha ikna edici

²²¹ Seward, a.g.e, s. 224.

²²² Ross, a.g.e, s. 160.

²²³ Wagner, a.g.e, s. 85.

olabilirdi. 26 Kasım'da parlamento Westminster'da toplandı. VI. Henry'nin kral olma hakkını onayladı. 3 Aralık'ta Tours'da toplanan büyük bir toplantıda XI. Louis, Burgonya ile yaptığı anlaşmayı resmi olarak reddetti. Yapılan düşmanca hareketler neticesinde, Louis ile onun tebaası arasında bir savaşın başladığının habercisiydi ki kralın istediği de buydu.²²⁴

Fransız elçisi İngiltere'ye doğru yola çıkmadan önce Galler Prensi ile görüşme yaptı. İngiltere'ye vardıklarında elçi, Warwick Kontu'na Louis ile olan anlaşmasının kendi payına düşen kısmı için baskı yapmaya başladı. XI. Louis, Warwick Kontu'nun zayıf noktasını biliyordu, kont her zaman daha fazlasını istiyordu kendisine ait bir prensliğin olma ihtimaline karşı gelen tekliflere hayır demeyecekti. Ancak Warwick Kontu'nun Lordları, Fransa ile yapılacak olan ittifakın, Burgonya ile yapılmış olan ittifaktan daha faydalı olacağına dair ikna etmesi gerekiyordu. Burgonya Dükü ise Fransa Kralı'nın tutumundan sonra Yorklulara destek olmanın fayda getirip getirmeyeceğini merak etmeye başladı. 13 Aralık'ta uzun zamandır beklenen Prens ile Anne Neville'nin evliliği gerçekleşti.²²⁵ XI. Louis, artık Margaret'in İngiltere'ye dönmesinin güvenli olacağını söyleyerek onu ikna etmişti. Düğünden sonraki gün Kraliçe, Galler'in Prensi, Prensisi ve yanlarında bulunan birkaç soyluyla beraber eve dönmek için Amboise'dan ayrıldılar. İlk olarak Paris'e geçtiler ve Noel boyunca Paris'te kaldılar. 5 Ocak 1471'de IV. Edward'ın Burgonya Dükü ile toplantı yaptığını öğrenir öğrenmez İngiltere'ye gitmek için hazırlanmaya başladı. Bu nedenle kraliçe Paris'ten ayrıldı ve kendisine İngiltere'ye kadar eşlik edecek olan Warwick Kontu'nu beklemek için Rouen'a gitti. Ancak Warwick Kontu maddi gerekçelerle Rouen'e gidemedi. Durumdan haberi olmayan kraliçe o gelmeden ayrılmayı reddetti. Ancak Warwick Kontu'nun onu Dover'da beklediğinden habersizdi. Kont, gelişen bazı meselelerden dolayı beklemeyi bırakarak Londra'ya dönmek zorunda kaldı. Kraliçe en sonunda Warwick Kontu'nun gelmeyeceğini kabul etmek zorunda kaldı ve daha fazla beklemeden İngiltere'ye gitmek için Dieppe'ye gitti. Gemi kaptanları ise ona hava koşullarının elverişsiz olduğunu o yüzden gidemeyeceklerini söylese de o yola çıkmak için oldukça ısrarcıydı ve onları dinlemedi. Filosu üç kez denize açıldı ve her seferinde gemiler sert rüzgâr

²²⁴ Seward a.g.e, s.224.

²²⁵ Wagner, a.g.e, s. 171.

nedeni ile Normandiya kıyılarına çarptı. Bazı gemiler oldukça hasar görmüştü ve onarılması gerekiyordu.²²⁶

Warwick Kontu, Londra'ya ulaştığında çaresiz bir şekilde konumunu sağlamlaştırmaya çalışıyordu. IV. Edward'ın adamı olduğu düşündüğü soyluların yanlarına ajanlarını yerleştirip onlardan rapor almaya başladı. Şubat ayının başlarında parlamento yeniden toplanarak Warwick Kontu'nun Fransa Kralı'na verdiği sözü yerine getirilmesini değerlendirdiler. Lordlar ve Avam Kamarası konuyu tartıştı. Resmi bir ittifak değil sadece on yıllık bir ateşkes yapma konusunda anlaştılar. Halkı karşılığın almamak için Burgonya ile olacak savaş ilanını onaylamadılar. Bu durumdan endişelenen Warwick Kontu, Fransa Kralının elçilerine İngiliz Hükümeti'nin efendilerine yardım edeceğini ve kendisinin çoktan bir ordu toplamaya başladığını ordusunu kısa süre içerisinde Fransa'ya göndereceğini söyledi. 12 Şubat'ta talimatı üzerine Calais'teki garnizon Burgonya'nın kuzey Fransa'daki topraklarına saldırmak için hazırlandı. Londralı tüccarlar ise kontun İngiltere parlamentosunun izni olmadan Burgonya'ya savaş ilan etmesine ve İngiltere'yi buna dahil etmesine çok sinirlendi. Ekonomilerine büyük bir hasar getirecek olması da cabasıydı o sebeple hükümete borç vermeyi reddettiler. Burgonya Dükü, IV. Edward ile ittifak yapmıştı. York hanesinin İngiliz tahtını geri kazanması için yardımcı olacaktı. Dük, IV. Edward'a krallığını kurtarması için elli bin kron borç verdi. IV. Edward, şubat ayının sonunda bin ila bin beş yüz kişiden bir İngiliz ordusu kurmuştu. Ancak hava durumundan ötürü Flushing Limanı'nda havanın düzelmesini bekledi.²²⁷

4.1. Barnet Muharebesi

IV. Edward, 11 Mart 1471'de otuz altı gemi ve yaklaşık bin kişilik adamıyla beraber Flushing'den yola çıktı. Kraliçe ve oğlu Prens Edward kötü hava koşulları nedeniyle Fransa'da hapsolmuşlardı. IV. Edward ve adamları, 12 Mart akşamı Cromer'a ulaştılar. Oxford Kontu'nun adamları ise orada onları beklediği için inmeleri imkansızdı. Edward ise inmek yerine kuzeye yelken açmaya karar verdi. Gemileri o gecenin geç saatlerinde demir attı.²²⁸ Kardeşinin kuzeye çıkacağını öngören Clarence

²²⁶ Ross (1997), a.g.e, s. 169.

²²⁷ Seward, a.g.e, s.225.

²²⁸ Seward, a.g.e, s. 233.

Dükü, Edward'ın hareketlerini öğrenmek için Yorkluların arasına casuslarını yerleştirmişti. Kuzeye ulaşan IV. Edward karaya çıktıktan adamlarına geri çekilmeye niyetinin olmadığını göstermek için gemisinin yakılmasını emretti. Ancak istese de civardaki varlığını gizleyemiyordu. İlk önce adamları ile birlikte Hull'a gitti ancak şehrin kapıları ona kapatılmıştı ancak Beverley'de vatandaşlar çok daha sıcak bir yaklaşım sergilemişlerdi. Orada kısa bir süre kaldıktan sonra ordusunu düzene sokarak sancaklarını havaya kaldırarak York kentine doğru çıktı. Yolda yürüyüşüne devam ederken hiçbir engel ile karşılaşmadı ancak çok fazla destek de göremedi.²²⁹

Warwick Kontu, tüm sadık İngilizleri silahlanmaya davet ederek IV. Edward'ın geldiği haberini duyurdu. Edward'a karşı hatırı sayılır bir ordu kurmayı başardı. Warwick Kontu kuzeye doğru yürüyerek başkentin ve kralın güvenliğini Başpiskopos Neville'in ellerine bıraktı. Clarence Dükü aynı şekilde kardeşine karşı asker toplamaya devam ediyordu ve dört bin kişilik bir askeri güce sahip oldu. IV. Edward, York şehrine ulaştığında şehrin ileri gelenleri ilk etapta onun şehre girişini reddetti. IV. Edward kendisinin hak ettiği mirası almak istediğini ve York Dukalığını teslim almak için geldiğini söyleyerek şehre kabul etmelerini bekledi.²³⁰ Şehrin önde gelenleri bu duruma itiraz etmeyerek içeri girmesine izin verdiler. Arkadaşları ile York'a giren IV. Edward ordusunun şehrin surlarının dışında kamp kurmasını istedi. Şehirde tacı geri almaya niyetinin olmadığını söyledi ve yemin etti. Edward artık Northumberland'ın kendisine katılıp katılmayacağını bekliyordu. Edward York'tayken Warwick ordusu ile Clarence'in birliklerine katılmak için Coventry'ye yürümüşü. XIII. Oxford Kontu da dört bin kişiden oluşan maiyeti ile onlara katılmak için yola koyulmuştu. Edward'ın düşmanlarının askeri gücü giderek artıyordu. 19 Mart'ta ordusu ile York'tan ayrıldı ve Tadcaster'e geçti. Ertesi gün ise batıya yöneldi ve eski lordlukları olan Sandal ve Wakefield'den adam toplamaya başladı. Wakefield'den ise Nottingham'a yürüdü.²³¹

Nottingham'dayken çevresindeki bölgelerdeki gelişmeleri öğrenmek için adamlarını görevlendirdi. Böylece Oxford kontunun Newark'ı işgal ettiğini öğrendi ve ona saldırı düzenlemeye karar verdi. Oxford Kontu onların aniden ortaya çıkmasına oldukça şaşırıp kasabadaki adamlarını tahliye etti. Ordusunun giderek çoğalmasından memnun

²²⁹ Wagner, a.g.e, s. 17.

²³⁰ Seward, a.g.e, s. 234.

²³¹ Ross (1997), a.g.e, s.37.

olan IV. Edward kasabadan çıkarak Leicester'a doğru ilerledi. Leicester'da Hastings'in üç bin kişilik ordusu onun birliklerine katıldı. Bir araya gelen birlikler doğru Coventry'ye ilerlediler. Warwick Kontu ise Oxford Kontu'nun geri çekildiğini öğrenir öğrenmez altı-yedi binden oluşan ordusunu Clarence Dükü'nün takviye kuvveti gelene kadar duvarların içerisine çekti.²³² 29 Mart'ta Edward Coventry'ye varmıştı ve duvarların önünde duruyordu. Warwick Kontu'na meydan okuduğunu bağırarak çıkıp savaşması gerektiğini söyledi. Edward'ın kalabalık ordusunu gören Warwick Kontu ise ikilem içerisindeydi. Edward üç gün boyunca konta meydan okumalar yapmaya devam etti ancak yanıt alamadı. Kont'un çıkmayacağını kabul ederek geri çekildi ve oradan Warwick kasabasına yürüdü orada ve kontun kalesini ele geçirerek işgal etti. Orada kendisini yeniden kral ilan ettirdi. Edward, Warwick Kalesi'ndeyken, Oxford Kontu, Exeter Dükü ve Thomas Montague'nun Warwick Kontu'na yardım etmek için Coventry'ye gittiklerini öğrendi. Clarence Dükü ise Warwick Kontu'na katılmadı, kardeşinin yanına geçeceğini Edward'a destek vereceğini söyledi.²³³

Zafer arzusu ile Edward, Coventry'ye geri yürüdü. Orada ordusunu savaş düzenine göre duvarların önünde konumlandırdı. Yeniden Warwick'e meydan okudu ancak yine yanıt alamayınca Banbury'ye geçti. 3 Nisan günü Clarence Dükü on iki bin kişilik ordusunu IV. Edward'ın Banbury'deki kampına götürdü ve diz çökerek ondan af diledi. Edward ise onu affetti ve ona mülklerini geri vereceğine dair söz verdi. Clarence Dükü'nün önerisi ile yeniden Warwick'e gittiler ve orada son kez konta meydan okudular. Kont, Clarence Dükü'nün saf değiştirmesi nedeni ile şok olmuştu ancak hala yeni takviye kuvvetlerinin geleceğini umuyordu. Margaret ise çoktan İngiltere'ye gelmek için yola çıkmıştı. Somerset Dükü, Dorset Markisi ve Devon Kontu, kraliçenin yola çıktığı haberini aldıktan sonra başkentten ayrılarak adam toplamaya başlamışlardı. Margaret gemiden indiğinde mümkün olduğu kadar fazla adam ile onu karşılamak istiyorlardı.²³⁴ IV. Edward, Londra'ya kim hâkim olursa zaferi elde etme şansına sahip olduğunun kaçınılmaz bir gerçek olduğunu biliyordu. Başkenti almak için yarış başlamıştı. IV. Edward ilk olarak Northampton'a geçti

²³² Ross (1997), a.g.e, s.164.

²³³ Seward, a.g.e, s. 235.

²³⁴ Seward, a.g.e, s. 235.

oradan da Londra'ya giden en hızlı rotayı çizmeye başladı. Warwick Kontu'nun adamlarının yapacağı herhangi bir saldırıyı önlemek içinde arka koruma olarak mızraklıları ve okçuları tetikte tuttu. Edward 5 Nisan'da Northampton'dan ayrıldı. Warwick Kontu Richard Neville ise IV. Edward'ın Londra'da kabul edebilmek için gözünü kararttığını ve her şeyi yapabileceğini tahmin ederek Coventry'den çıkarak yoluna devam etti. 6 Nisan'da Edward Doventry'ye geldi oradaki kilisedeki ayine katıldı. Edward ile ordusu Londra'ya gitmek için yoluna devam etti. Warwick Kontu ise endişe içerisinde kardeşi Başpiskopos'a Edward'ın yolda olduğunu ve ona direnmeleri gerektiğini anlatan mektuplar gönderdi. Başpiskopos şehri korumak için toplayabileceği kadar adamı toplamaya başladı.²³⁵

10 Nisan'da Edward St. Albans'a gelmişti. Halk Edward'ın şehre yaklaştığını gördüğünde ona karşı koyamayacakları için şehri teslim ettiler. Londra'da Başpiskopos kendi canı için endişe duyuyordu. Endişelerinin neticesinde IV. Edward'a mesaj gönderdi. Onun iyi niyetine güvendiğini ve kabul edilip affedilmeyi arzuladığını dile getirdi. IV. Edward, Başpiskopos Neville'nin af dilemesini kabul etti. Başpiskopos ise bundan oldukça memnun bir şekilde VI. Henry'yi onun ellerine teslim etmeyi taahhüt etti. Aynı günün öğle vakti Edward ve destekçileri Londra'ya girdiler. Vatandaşlar onu çok sıcak bir şekilde karşıladılar. IV. Edward, St. Paul Katedraline giderek VI. Henry'yi tahttan indirdiğini ve yeniden tahta geçtiğini ilan ettirdi. Sonra da başpiskopos söz verdiği gibi VI. Henry'yi Edward'a teslim etti. Kral onu göz altına aldı ve Yorklu mahkumların serbest bırakılmasını emretti. Ardından kraliçe ve çocuklarının sığınaktan çıkartılıp saraya götürülme emrini verdi. Kral olduğunu halka ilan etmek için başında taç ile Westminster'a gitti.²³⁶

12 Nisan sabahı IV. Edward kardeşleri ve onu destekleyen Lordlar ile görüştü. IV. Edward, görüşmenin ardından güvenliği için kraliçe ve çocuklarına Londra Kulesi'ne yerleştirdi. Yeteri kadar asker toplamıştı, Warwick Kontu ile yüzleşmenin zamanı gelmişti. Ertesi günün öğle saatlerinde VI. Henry'yi yanlarına alarak Barnet'e gittiler. Edward'ın ordusunun öncüleri bu bölgede Warwick Kontu'nun, askerleri ile çatıştı ve çatışmanın ardından onları kasabanın dışına kadar kovaladılar. 14 Nisan'da Warwick

²³⁵ Ross (1997), a.g.e, s. 166.

²³⁶ Wagner, a.g.e, s.175.; Seward a.g.e, s. 236.

Kontu'nun ordusu St. Albans'tan Barnet'e gelmişti.²³⁷ Her iki ordu da kendileri için avantajlı olduğunu düşündükleri mevzilere yerleştiler. Warwick Kontu adamlarını Hadley Green'in güneyindeki bir tepenin ardına yerleştirdi. IV. Edward düşmanının nerede olduğunu göremiyordu. Arrival, kontun askerlerinin neredeyse bütün gece silahla ateş ettiğini ve kralın ordusuna zarar vermeyi amaçladıklarını aktarmıştır. Ancak konumlarından ötürü kralın ordusuna zarar veremediler. Edward'ın ordusunda merkez komutası ondayken, Gloucester Dükü sağ kanadı, Hasting Kontu ise sol kanadı komuta ediyordu. Warwick Kontu'nun ordularına ise Thomas Montague, Exeter Dükü ve Oxford Kontu liderlik ediyordu. Ordular savaş halindeyken, kraliçe Margaret Dorset'e çıktı.²³⁸ Pazar günü kral, zafer elde edeceklerini biliyordu ve ona sadık olan destekçilerinin önünde diz çökerek onlara başarı elde edeceklerinin vaadini verdi. Savaş günü havaya bir sis hâkimdi. Savaşta ilk önce sol kanatlar çöktü. Taraflar kendi tarafının kazandığını düşünüyordu. Oxford Kontu, Yorkluların sol kanadını Barnet boyunca kovalarken, Gloucester Dükü, Lancaster sol kanadının merkezine hücum etti. Edward'ın komuta ettiği merkez ise ölümcül bir şekilde savaşmaya devam ediyordu. Oxford Kontu'nun adamlarının bazıları ise Yorkluları takip ederken ortadan kaybolmuştu. Diğerleri de fırsatı değerlendirip Barnet'i yağmalamaya başladı, kont onları yeniden hizaya getirmek için büyük çaba sarf etmişti. Savaş alanına döndüklerinde sisten dolayı sadece takmış oldukları rozetler seçiliyordu ve Montague'nun askerleri kralın adamları olduğunu düşündüğü için kendi adamlarına ateş açtılar.²³⁹

Oxford Kontu ve adamları ise şaşkınlık içerisinde sahadan kaçtılar. Bir hainin ihanet ettiğini düşündükleri için bunun haberini ordularının içerisinde yaymaya başladılar. Lancaster tarafında kafa karışıklığı hâkim olmaya başlamıştı. IV. Edward ise onların kendi aralarındaki bu karmaşadan yararlandı ve olan gücüyle Warwick Kontu'nun merkezine saldırarak merkez hattını kırdı ve büyük bir arbede gerçekleşti. Arbedenin ortasında kalan Warwick Kontu, Thomas Montague'nun bırakmış olduğu boşluğu doldurmak için adamlarını toplamaya çalışsa da başarılı olamadı. Askerleri arasındaki panik bulaşıcıydı ve giderek yayılıyordu. Cesurca savaşmaktan başka şansı yoktu.

²³⁷ Seward, a.g.e, s. 236.

²³⁸ Wagner, a.g.e, s. 17.

²³⁹ Seward, a.g.e, s. 237-238.

Savaşı kaybettiğini fark eden Warwick Kontu kaçmaya karar verdi ve Wrotham Ormanına doğru yola çıktı, Yorklu askerler ise onu yakalayarak öldürdüler. Taraflar arasında ağır kayıplar oldu. Çatışma sadece iki üç saat kadar sürdü. Savaş daha sona ermeden Warwick Kontu'nun kral ve destekçileri tarafından öldürüldüğü haberi başkente ulaşmıştı.²⁴⁰ Aynı günün öğleden sonrasında kral, Clarence ve Gloucester dükleri eşliğinde Londra'ya ulaştı. Arrival, onun büyük bir sevinç ve mutlulukla karşılandığını söylüyor. Akşamında ise VI. Henry yeniden kuleye hapsedildi, birkaç gün sonrasında Başpiskopos Neville de kuleye hapsedildi. Warwick Kontu ve Thomas Montague'nun cesetleri pazartesi günü Londra'ya getirildi ve St. Paul Katedralinde açık bir tabut içerisinde sergilendi. Amacı kontun yaşadığına dair sahte iddiaları ortadan kaldırmaktı. Edward ne kadar kazansa da mücadelesinin devam edeceğini biliyordu. Çünkü batıda Margaret ve prensinin oluşturmuş olduğu tehdidin bilincindeydi.²⁴¹

4.2. IV. Edward'ın Zaferi: Tewkesbury Muharebesi

Kral Edward, 16 Nisan'da kraliçenin çıkarma yapacağını haberini aldı. Barnet Muharebesi'nin ardından ordusu büyük oranda dağılmıştı. Kraliçe ve destekçilerine bir bildiri yayınladı. Halkına büyük savaşlar vererek tahtı aldığını bunu zafer ile elde ettiğini söyledi. Bu sefer elde edeceği başarının ise çok daha önemli olacağını biliyordu ve yeni birliklerini oluşturmak için Hastings ile Windsor'a gitti.²⁴² Ayın 23'ünde ise Windsor Kalesi'nde St. George Bayramı'nı kutladı orada toplamış olduğu üç bin kadar piyadeyi Margaret'in peşine batıya götürdü. Galler'de olan Jasper Tudor'a haber gönderdi ve bir sonraki hedefinin o olduğunu ilettili. Margaret ise Severn Nehrini geçmeyi planlıyor adamları ise hareketlerini gizlemek için önlemler alıyordu ancak Edward'ın izcileri çoktandır onların her hareketinden haberdardılar.²⁴³ Büyük bir hızla Margaret'in önünü kesmek için yol katetiyorlardı. Onlara refakat eden kişi ise Warwick Kontu'nun en sadık destekçilerinden birisi olan Wenlock Lordu John'du. Ertesi gün Cerne Manastırı'nda konakladıkları yerde IV. Somerset Dükü Edmund Beaufort ve Devon Kontu ile buluştular.

²⁴⁰ Wagner, a.g.e, s. 183.

²⁴¹ Seward, a.g.e, s. 239.; Wagner, a.g.e, s. 17; Wagner, a.g.e, s. 176.

²⁴² Ross, a.g.e, s. 169.

²⁴³ Seward, a.g.e, s. 244; Ross, a.g.e, s. 170.

IV. Somerset Dükü, Burgonya mahkemesinde geçirmiş olduğu birkaç yılda Yorklulara karşı nefret beslemektedir. Somerset Dükü'nün babası ve ağabeyi Yorklular tarafından öldürülmüşlerdi. Warwick Kontu'nun ölüm haberinden sonra Somerset Dükü, Kraliçe Margaret ve Prens Edward'ın ülkede kalmaları ve savaşmaları konusunda ikna etti. Güneybatı dolaylarında asker toplamaya başladı. Somerset Dükü ordu oluşturmaya çalışırken IV. Edward'ın ordusu oldukça yorgun bir halde Londra'ya geri döndü. Ordusunu güçlendirmek adına çalışmalara başladı. Somerset ve ordusu daha fazla güç toplamayı umdukları için, henüz IV. Edward ile savaşmak istemiyorlardı. Bu yüzden ara sıra hileli yollara başvurdular. Atlılarını, doğrudan Exeter'den Shaftesbury'ye, ardından da Salisbury'ye gönderdiler. Oradan doğrudan Taunton'a, Glastonbury'ye ve Wells'e ve oradan da Salisbury'ye gittiler. İnsanların Londra'ya gideceklerini düşünmelerini istedikleri için Yeovil ve Bruton kasabalarına atlı birlikleri gönderdiler. Başvurdukları bu hileli yol sayesinde tüm bölgelerdeki insanları yardıma çağırmayı ve ayaklandırmayı başardılar. Diğer kazanımları ise onlara doğru yaklaşan kralı aldatmak olacaktı. Kral, onların savaşmaktan kaçınmak adına güçlü surlarla çevrili olan Bristol'e gittiklerini biliyordu. 1 Mayıs günü Lancasterlılar Bristol'daydı ve bu nedenle Bristol'e çok uzak olmayan Sodbury Hill'de savaşmayı teklif edeceklerini duyurdular. Haber sonrasında Yorklular Malmesbury'den Sodbury Hill'e doğru yola koyuldular. IV. Edward'ın süvarileri keşif için Sodbury'e vardıklarında orada Lancaster süvarileri ile karşılaştılar ve savaş duyurusu inandırıcılık kazandı. Fakat IV. Edward ordunun geri kalanını aramak için bir sonraki gününü tepede boş yere harcadı.²⁴⁴ O esnada Lancasterlılar 2 Mayıs günü Bristol'dan ayrılmışlardı ve Gloucester'a doğru hareket edip Severn'i geçmeyi hedeflemekteydiler. Planları ise, Galler'de ordusunu toplayan Pembroke Kontu Jasper Tudor ile güçlerini birleştirmektir. Savaşın en dramatik bölümlerinden birisi olarak görülen Severn geçişindeki yarış, iki ordu için oldukça zorlayıcıydı. İki ordu da günlerdir yollarda oldukları için oldukça zorlanmış durumdaydı. 2-3 Mayıs tarihlerinde Lancaster ordusu 36 saat içerisinde neredeyse elli mil yol kat etti; 3 Mayıs gününde ise Yorklular sadece bir gün içerisinde otuz beş milin üzerinde yol kat etmişti. Lancaster ordusu Gloucester'a 3 Mayıs günü saat 10 dolaylarında ulaştı. Berkeley

²⁴⁴<https://web.archive.org/web/20050122044822/http://www.hillsdale.edu/personal/stewart/war/Ren/1471-Tewkesbury.htm> Erişim Tarihi: 28.12.2023.

üzerinden gece boyu devam eden zorunlu bir yolculuktu.²⁴⁵ IV. Edward ise mevcut duruma oldukça sinirlenmiş ve öfkeli bir şekilde takibe başlamadan önce o günün sabahında Vali Richard Beauchamp'a acil mesajlar iletmiş ve kapıları Lancaster ordularına karşı kapattırmıştı. Köprüye ulaşmak için kasabadan geçmeleri gerekiyordu fakat kuşatma için yeterli zamanın olmayışından ilerlemeye devam ettiler. Bir sonraki geçiş Tewkesbury'de, Lower Lode'deydi. Lancasterlılar Lower Lode'a öğleden sonra geldiler fakat vadinin geçilemez durumda olması onları oldukça korkuttu. Vadiden sonraki hedef Upton'a oldukça yakında, dar sokaklardan geçmeleri gerekiyordu; ardından ise Avon'un sağlam olmayan köprülerini kullanacak geçmeleri gerekmektedir. IV. Edward'ın avucunda sıkışmış olan Lancaster komutanları kaybettiklerini ve köşeye sıkıştırıldıklarını anladılar. Fakat her ne olursa olsun savaşıma karar verdiler. Cotswolds boyunca sürülerin yollarını takip eden Yorklular Lancaster ordularını yakaladı.²⁴⁶ 4 Mayıs günü Lancaster, güçlü bir savunma pozisyonu olarak Tewkesbury Manastırı'nın güneyinde hizalandılar. "The Arrival" adlı eserde "tarlaların önünde şeritler ve derin setler bulunmaktaydı. Ayrıca çok sayıda ağaç ve çalı vardı bu nedenle yaklaşmak oldukça zorluydu" şeklinde aktarılmaktadır.²⁴⁷ "Gobes Hall" olarak bilinen bir ev Lancaster ordusunun konumunu işaret etmekteydi. O konumun yakınlarında Kraliçe Margaret'in kampı bulunuyordu. Kraliçe Margaret'in acele ederek savaş alanından biraz uzaklıkta yer alan dini bir eve sığındığı sığınmadan önce de Gobes Hall'da konakladığı bilinmektedir.²⁴⁸

Lancaster ordusunun sağ kanadını Southwick bölgesine yerleştirmişti. Savaş alanında inceleme yapan IV. Edward, Lancasterlıların ormanda bir pusu kurabileceğinden endişe etmeye başladı, bu yüzden 200 kişiden oluşan hafif süvari birliğini bölgeyi keşfetmesi için görevlendirdi. IV. Edward'ın en küçük kardeşi olan III. Gloucester Dükü oldukça cesur bir şekilde savaştı. Barnet'te yaralandığı için komutası devredildi. IV. Edward, Lord Hasting'le birlikte ordunun merkezini komuta etmekteydi. York hanedanlığının okçuları, geleneksel İngiliz okçuluğunu kullanarak savaşıma

²⁴⁵ Ross (1997), a.g.e, s. 170.

²⁴⁶ Christopher Gravett, *Tewkesbury 1471: The Last Yorkist Victory*, Osprey Publishing, Oxford, 2003, s. 64-65.

²⁴⁷ <https://web.archive.org/web/20050122044822/http://www.hillsdale.edu/personal/stewart/war/Ren/1471-Tewkesbury.htm> Erişim Tarihi: 28.12.2023.

²⁴⁸ Seward, a.g.e, s.245.; Ross, a.g.e, s. 171.

başladılar. Hedeflerinde Lancasterlılar, Somerset Dükü'nün birlikleri ve Burgonyalı topçular da vardı. Yaya olarak savaşan soyluların giymiş olduğu zırh hem savunma hem de hareket kolaylığı sağlıyordu. Savaş esnasında IV. Edward'ın ordusu ilk avantajı elde etti. Büyük bir cesaret ile savaşmaya devam etti. Oldukça güçlü bir fiziği olan IV. Edward savaş alanında korkunç bir görünüme sahipti.²⁴⁹

Lancaster ordusu Yorkluların göstermiş olduğu saldırıya karşılık veremedi o esnada savaşın kritik anı gerçekleşti. IV. Somerset Dükü, saldırıya geçti. Gloucester Dükü'nün öncü birliğini atlatarak Lincoln Green Lane olarak tahmin edilen vadiye ulaşıp ağaçlıkların arasında gizlenmişti. Sonrasında ise Southwick Parkı'nın üzerinden ortaya çıkarak IV. Edward'ın komuta ettiği birimlerine saldırı başlattı. Top atışları ve yaylım ateşi altında kalan IV. Somerset Dükü, IV. Edward'ın ordusunun sol kanadından saldırmaya yöneldi. IV. Edward'ın askerleri her ne kadar gafil avlansalar da cesurca bir direniş gösterdiler ve Somerset Dükü'nün saldırısını geri püskürttüler. IV. Edward'ın daha evvel ormanın sol tarafına yerleştirmiş olduğu iki yüz mızraklı, Somerset Dükü'nün birliklerinin sağ ve arka tarafından saldırdı. Somerset Dükü'nün adamları hayatta kalmak için kaçmaya çalıştılar. Yorklu süvariler kaçanları avladılar.²⁵⁰

IV. Somerset Dükü, planının başarısız olmasının nedeninin Warwick Kontu'nun adamı Wenlock olduğunu düşünüyordu. Somerset Dükü savaş sonrasında Wenlock'u baltası ile öldürdü. Kaçmaya çalışan askerlerin de Severn, Avon ve Swilgate nehirleri tarafından yutulduğu ve Lancaster ordusunun kayıplarının oldukça büyük olduğu dile getirilmektedir. Bu nedendir ki bu bölge "Kanlı Çayır" adını taşımaktadır. Savaş sürecinde ölen dikkate değer isimler arasında Devon Kontu ve Lancaster Prensi Edward yer almaktaydı. Warkworth'un kroniğinde kaydedilen bilgilere göre Prens, Clarence Dükü'nün hizmetkârı tarafından öldürüldü. Merhamet için Clarence Dükü'nden aman dilense de merhamet edilmedi. Somerset Dükü ve diğer kaçaklar ise Tewkesbury Manastırı'na sığınmaya çalıştılar. IV. Edward, kilise içerisinde daha fazla kan dökülmemesi için Lancasterlı komutanların yüzleşmek üzere dışarı çıkarılmasını emretti. Gloucester Dükü tarafından denetlenen bir mahkemede ihanet suçundan yargılandılar. IV. Somerset Dükü Edmund Beaufort ve beraberindeki diğer önemli

²⁴⁹ Seward, a.g.e, s. 245.

²⁵⁰ Gravett (2003), a.g.e, s. 65-66.

kişiler iki gün sonrasında idam edildi. Lancaster hanesinden gelen VI. Henry'nin tutuklanması ve oğlu Prens Edward'ın Tewkesbury savaşında ölümünden sonra Lancaster hanesinden taht için hak iddia edecek kimse kalmamıştı. İngiltere'nin tamamı artık Kral IV. Edward'ın kontrolü altındaydı.²⁵¹ 5 Mayıs'ta kral zafer ile Worcester'a doğru giderken Margaret'in halen daha bulunamadığı haberini aldı. Fransa Kralı'nın ise korkuları gerçekleşmişti, IV. Edward yeniden zafer elde etmişti. Burgonya Dükü, Edward'ın zaferinden oldukça memnundu. Zaferini kutlamak adına hemen tebriklerini iletmesi için elçilerini gönderdi. Burgonya Dükü, IV. Edward'ı İngiltere'nin, Fransa'daki kayıp topraklarını yeniden alması için teşvik etmek istiyordu. Ancak kralın çok daha önemli meseleleri çözmesi gerekiyordu. IV. Edward'ın savaş sonrasında hiç dinlenmeye fırsatı olmadı. Jasper Tudor yönetimindeki Lancasterlılar Galler'de hala aktif bir şekilde eylemlerine devam etmekteydiler. Kuzey'de etkisi olmayan bir ayaklanma girişiminde bulunuldu. IV. Edward, kuzeydeki ve Halli Lancasterlılara karşı önem almak adına ordusuna üç gün kadar dinlenme hakkı vermek için Midlands'de Coventry'ye gitti. En etkili kuvvet olarak anılan Thomas Neville'in (Bastard of Fauconberg/ Fauconberg Piçi) etrafındaki Lancasterlılardı. Onların yanlarına çeşitli ülkelerden gelen yağmacılar da katılmıştı. Ordusunun sayısının on altı-on yedi bin civarındaydı. Neville'in ordusu 14 Mayıs günü güneyden Londra'ya saldırdı. Adamları Southwark banliyösünün bir kısmını yaktdılar fakat Londra Köprüsü'nden geri püskürtüldüler.²⁵²

Ertesi gün ise doğudan Aldgate ve Bishops Gate'e saldırı düzenlediler. Barnet'te yaralanan Kraliçe Elizabeth'in kardeşi Kont Rivers komutasında olan Londra Kulesi garnizonu bu eylemi engelledi. Hiç şüphesiz ki mallarını korumak isteyen yerel halkın da önemli bir rolü mevcuttu. Şayet Neville, şehri ele geçirebilmiş olsaydı, IV. Edward'ın karsını ve çocuklarını yakalar VI. Henry'i serbest bırakabilirdi. Ancak IV. Edward'ın ordusunun yaklaştığını duyar duymaz Sandwich'e doğru geri çekildi. Margaret gibi o da Tewkesbury Muharebesi'nde Prens Edward'ın ölmesinden kaynaklı üzüntü içerisindeydi. Gözaltına alındıktan sonra dayanamayıp kaçmaya çalıştı fakat bu girişiminden yaklaşık beş ay sonrasında idam edildi. Nevillelerin ve

²⁵¹ Seward, a.g.e, s. 247; Ross, a.g.e, s.172.

²⁵² Ross (1997), a.g.e, s. 173-174.

Kentlilerin²⁵³ çıkartmış olduğu isyanı bastırmaya giden IV. Edward, 21 Mayıs günü isyanı bastırmış ve bunun neticesinde Londra sokaklarında, tutsak ettiği devrik Kraliçe Margaret'ı yanında gezdirerek zafer turu atmıştı. VI. Henry ise o gece Gloucesterlı Richard'ın ellinde ya da emriyle Londra Kulesi'nde öldürüldü. Gloucester Dükü, sonrasında Warwick Kontu'nun küçük kızı, ölen Prens Edward'ın dul eşi Anne Neville ile evlendi.²⁵⁴

Savaş sonrasında kral ülke içerisindeki karışıklıkları ve halkın kaygılarını azaltmak için yeni bir plan yaptı. III. Gloucester Dükü'nü, Thomas Neville'in gözetimi altındaki gemileri alması için görevlendirdi. Dük gemileri aldıktan sonra Thomas Neville'i idam ettirdi. Ardından ise Calais'nin inatçı garnizonu ile başa çıkması için Lord Hastings'i atadı.²⁵⁵ Calais'de Warwick Kontu'nun oldukça fazla destekçisi olsa da Hastings bir anlaşma yaparak orayı aldı. Kral ülkedeki otoritesini yeniden kazanma konusunda oldukça kararlıydı. İlk önceliği İngiltere'nin Güneydoğusunda kendisine karşı çıkanları cezalandırmak için bir komite kurmak oldu. Ekim ayına gelindiğinde ise halk kralın neler yapacağını az çok görmüştü. Kral genel bir af ilan ederek cömert bir tutum sergiledi. Davasında onun yanında olan toprak beyleri ve saray lordlarını da ödüllendirdi. Edward aynı yıl içerisinde bir sürü düzenlemeler yaptı ve bu düzenlemelerden en çok yararlanan kişi küçük kardeşi Richard'dı. 1472 yılında kralın kardeşlerinin arasında kıskançlık ve rekabet kendisini gösteriyordu bunun nedeni de ikisinin de Warwick kontunun kızları ile evli olmalarıydı. Clarence Dükü, Gloucester Dükü'nün yapmış olduğu bu evlilikten hiç memnun değildi. Aralarındaki çekişme giderek arttığı için kral müdahale etmek zorunda kalmıştı. Kardeşlerin arasındaki anlaşmazlığı çözmek için kraliyet konseyini topladı ve konsey huzurunda sorunlarını beyan ettiler. Aslında ikisinin de tek derdi Warwick kontunun kalan mirasıydı. Warwick Kontu'nun mirasının bir kısmını Richard'a bırakması karşılığında Clarence Dükü'ne Devon Kontluğunda tam güvenlik sözü verdi. Birkaç hafta sonra Clarence Dükü, XVII. Warwick Kontu unvanını aldı. Richard ise daha fazlasını almak için geride durmadı aralarındaki tartışma 1475 yılına kadar devam etti.

²⁵³ Kent; Birleşik Krallık'ta bir yer adı.

²⁵⁴ Ross (1997), a.g.e, s.175.

²⁵⁵ Sowards, a.g.e, s. 256.

4.2.1. Picquigny Antlaşması

1474 yılında yapılan Londra Antlaşmasından sonra Burgonya Dükü Cesur Charles, Fransa'yı işgal etmiş ve İngiltere'ye yardım etmeyi kabul etmişti. 1475 yılının haziran ayında Kral IV. Edward, Fransa kıyılarına çıktı. On bir bin kişiden oluşan ordunun içerisinde iki bin okçu bulunmaktaydı. Edward'ın planı Burgonya topraklarından Reims'e doğru hareket etmektir. Ancak Burgonya Dükü Charles, vaat etmiş olduğu desteği sağlayamadı. İngilizlerin Burgonya himayesi altındaki topraklara girmesine izin vermedi. IV. Edward aynı zamanda bir diğer müttefiki olan Bretonya Dükü II. Francis'ten de beklediği desteğin hepsini alamadı.²⁵⁶

Fransa Kralı XI. Louis, IV. Edward'a müttefiklerinin ona sunabileceklerinden çok daha fazlasını vermeye gönüllü olduğunu belirtmek adına IV. Edward'a haber gönderdi ve anlaşma yapmaya ikna etti. İki kral, Amiens'in çıkışında bulunan Picquigny'de bulunan bir köprünün üzerinde buluşarak anlaşma yaptılar. 29 Ağustos 1475'te gerçekleşen müzakereler sonucunda anlaşmaya karar verdiler.²⁵⁷ Antlaşma'nın maddeleri;

- İki ülke arasında yedi yıllık bir ateşkes bunun yanı sıra serbest ticaret yapılacaktır.
- Kral XI. Louis, Kral IV. Edward'a peşin olarak 75 bin kron ödeyecek.
- Fransa Kralı, İngiltere Kralına her sene 50 bin kron ödeyecek.
- Fransa Kralı, Kral IV. Edward'ın gözetiminde olacak tahttan indirilen Kraliçe Margaret'a 50 bin kron fidye verecek.
- Krallardan birisinin isyan yaşaması durumunda diğerine bu isyanı bastırması için askeri destek sağlanacak.
- Kral Edward'ın kızı Yorklu Elizabeth reşit olduğu zaman Kral XI. Louis'nin oğlu prens Charles ile evlenecek.

Belirtilen maddelerin gerçekleşmesi ve kontrolü için her sene bir komitenin toplanması kararı alındı.²⁵⁸ Bu komitede Canterbury ve Lyon başpiskoposları, Kral IV.

²⁵⁶ Wagner a.g.e, s. 150; Paul Murray Kendal, a.g.e, s. 280.

²⁵⁷ Ross, a.g.e, s. 231.

²⁵⁸ Ross, a.g.e. s.233.

Edward'ın kardeşi Clarence Dükü George ve Duonis Kontu yer alacaktı. IV. Edward'ın önde gelen danışmanları da Fransızlardan emekli maaşı alacaktı. Sansölye Thomas Rotterham 1000, John Morton 600, Sir John Howard ve Sir Thomas Montgomery 1200 kron emekli maaşı alacaktı. Anlaşmanın baş savunucularından birisi olan William Hastings ise yılda 2000 kron alacaktı.²⁵⁹

Antlaşmayı takip eden beş yılda kral taht yönetiminde zirvesine ulaştı. Yurt içi ve yurt dışında krallığa bir barış hâkim oldu ve bu çok sık rastlanan bir durum değildi. Kraliyet sadece Fransa ile yapılan anlaşmadan değil aynı zamanda gümrük vergilerinden elde ettiği kâr ile olağanüstü bir gelir elde etmişti. Borçlar ödenmiş ve hazinesini doldurmuştu. Krallıkta her şey yolundaydı. Clarence'in 1478 yılındaki ölümü ile siyasi anlaşmazlıklar sona ermişti.²⁶⁰ 1480 yılında İskoçya ile evlilik anlaşması düzenlenmişti. Bir yıl sonrasında ise bu anlaşmanın bozulmasıyla IV. Edward 1481 yılının yazında tüm kaynaklarını bozulan anlaşma için ayırmak zorunda kaldı. İskoçya ile yeni bir savaşa girmeye hazırlanıyordu. İskoçya üzerine gerçekleştirilecek olan işgali sekteye uğramıştı. Bunun nedeni ise IV. Edward'ın göstermiş olduğu tembellikti. Ordusunun başında liderlik etmek istemiyordu. İngiliz komutanlar ise Berwick'i kuşatmaya başladı. 1481-1482 kışında aralıklı savaşlar devam etti. İngiliz Ordusu Edinburgh'u kısa süreliğine işgal etti.²⁶¹ İşgalin üzerine, İngiliz ordusu İskoçya ile 4 Ağustos günü ateşkes imzaladı. IV. Edward, evlilik için Yorklu Cecilia'nın çeyizinin geri ödenmesi karşılığında Edinburgh'tan çekildi. Yaklaşık iki hafta süren kuşatmalardan sonra İngiliz orduları Berwick'ten çekildi.²⁶² İskoçya ile savaşın ardında kralın sağlığı bozulmaya başladı. Sıtma, hatta felç olduğunu düşünüyorlardı, 1483 Nisan ayında 40 yaşındayken öldü. Ölmeden oğlu Edward'ı yerine varis olarak atamıştı.²⁶³

²⁵⁹ Seward, a.g.e, s.291.

²⁶⁰ Seward, a.g.e, s.295.

²⁶¹ Louis Olga Frandenbug, *City, Marriage; Arts of Rule in Late Mediaval Scotland*, University of Wisconsin Press, London, 1991, s. 21.

²⁶² Norman Macdougall, *James III*, John Donald Press, Edinburgh, s. 169; Franderburg, a.g.e, s.31.

²⁶³ Simon Jenkins, *İngiltere'nin Kısa Tarihi* (Çev: Uygur Kocabaşoğlu), İletişim Yayınları, İstanbul, 2020, s.100.

4.3. Kuledeki Prensler ve Veraset İddiaları

Kral IV. Edward'ın ölmesinden sonra tahtına, on iki yaşındaki oğlu V. Edward kral olarak geçti; küçük oğlu Shrewsburyli Richard ise tahtın bir sonraki varisiydi. Yeni kral henüz tahtı yönetmek için çok genç olduğu için reşit olana kadar ülkeyi yönetecek bir kraliyet konseyi kuruldu. Konsey içerisinde soylular, V. Edward'ın annesi Elizabeth Woodville'in akrabalarından konseye hâkim olmaları ya da kral üzerinde otorite kurma ihtimallerinden endişe duymaktaydılar. Lord Hastings ve konseyin diğer üyeleri Woodville ailesinin hırslarını boşa çıkarmak için yeni kralın amcası olan Gloucester Dükü olan Richard ile iletişime geçtiler. Saray mensupları ve konsey üyeleri yeni kralın koruyucusu olması için dükü çağırdılar. Nisan ayında III. Gloucester Dükü birlikleri ve II. Buckingham Dükü Henry Stafford ile birlikte V. Edward'ı gözetimi altına aldı. Kral koruma altına alındıktan sonra Woodville ailesinden birkaç üye tutuklandı. Genç kral, amcasının gözetiminde Londra'ya götürüldü. Kraliçenin erkek kardeşi II. Rivers Kontu Anthony Woodville ve ilk evliliğinden olan oğlu Richard Gray vatana ihanet suçlamasından yargılanmadan idam edildi. 13 Haziran 1483 tarihinde III. Gloucester Dükü, William Hastings'i Woodville ailesine komplo kurmakla suçladı ve idam edildi. 9 gün boyunca toplanan parlamentoda IV. Edward ve Elizabeth Woodville arasındaki evliliğin yasa dışı olduğu ve çocuklarının meşruluğu tartışıldı. Parlamentoda alınan karar ile evliliğin meşru olmadığına karar verildi. 26 Haziran günü III. Richard kral ilan edildi.²⁶⁴

Piç ilan edildikten sonra prensler Londra Kulesi'ne kapatıldı. IV. Edward'a sadık olanlar, Ekim 1483 tarihinde III. Richard'ı tahttan indirmek için komplolar ortaya attı. III. Richard gaspçı olarak görülmekteydi. Kısa süre içerisinde Güney ve Batı İngiltere'de Richard'ın gücünü zedeleyecek ayaklanmalar planlandı. Lancaster hanesinden Henry Tudor deniz yolu ile gelirken, Buckingham Dükü, Galler'den gelecek olan isyancıları destekleyecekti. Fakat hava durumu elverişli değildi. Kent'te ayaklanmanın on gün kadar erken başlaması, Richard'ın kraliyet ordusunun toplaması ve ayaklanmayı bastırmasını kolaylaştırdı. Mevcut kralın casusları Buckingham'ın eylemleri hakkında krala bilgi taşımaya devam ettiler. Kralın askerleri Severn Nehri üzerindeki köprüleri ele geçirdiler ve köprüleri yok ettiler. Buckingham Dükü tuzağa

²⁶⁴ Alison Weir , *Prince in the Tower*, [Elektronik Sürüm], The Random House Publishing, New York, 1992.

düşürülmüştü. Geri dönebileceği ve adamlarını çekebileceği bir yer yoktu. Dük planlarından vazgeçti ve Richard'ın adamları tarafından tutuklandı. 2 Kasım 1483 tarihinde idam edildi.²⁶⁵

Ekim ayında Henry Tudor ile adamları çıkarma girişiminde bulundu fakat filosu çıkan fırtınaya dayanamadı ve tarumar oldu. İngiltere kıyılarından olan Plymouth'a ulaştı ve bir grup asker onun karaya çıkışını selam ile karşıladı. Onu karşılayan askerlerin Richard'ın adamları olduğunun bilincinde değildi. Henry Tudor, tuzak olma ihtimaline karşı işgalden vazgeçti. Bretonya'ya geri gitti. Ayaklanmadan kaçanlar Bretonya'da Henry'nin taht iddiasını desteklemeye devam ettiler. Noel günü Henry Tudor, York ve Lancaster'ın hanedanlıklarını birleştirmek için Rennes Katedralinde IV. Edward'ın kızı Yorklu Elizabeth ile evleneceğine yemin etti. Giderek popüleritesi artan Henry Tudor III. Richard için büyük bir tehdit haline geliyordu. Yorklu kral Henry'i teslim etmesi için Bretonya Dükü'ne birkaç teklif gönderdi. Francis ise bu teklifi reddetti. 1484 yılının ortalarına gelindiğinde ise Francis artık iyice hastalanmış ve iş göremez hale gelmişti, mali işlerden sorumlu olan Pierre Landais onun yönetiminin dizginlerini ele aldı. Landais, askeri ve mali destek alacağı talebi ile Richard'a Henry ve amcasını geri göndereceğini ilettiler. Flanders Piskoposu John Morton ise bu planları öğrenir öğrenmez Fransa'ya kaçan Tudorlara bu durumu haber etti. Fransa sarayı ise Tudorların kalmalarına izin verdi. Fransa Kralı Tudorları kendi idealleri doğrultusunda piyon olarak görmekteydi. 16 Mart 1485 tarihinde III. Richard'ın kraliçesi Anne Neville öldü. Richard'ın yeğeni olan Elizabeth ile evlenmesi için kraliçenin öldürüldüğüne dair iddialar ülkenin her yerine dağıldı. Fakat bu iddialar oldukça asılsızdı. III. Richard Portekizli Joanna ile evlilik görüşmelerine başladı. Yeğeni Elizabeth ise Beja Dükü ile evlendirilecekti. Yorklu Elizabeth'in evlendirilme ihtimali Henry Tudor'u tedirgin etmişti. İki hanedanlığı birleştirmek için onunla evleneceği vaadini vermişti. Gelinini güvence altına almak adına paralı askerler satın alarak 1 Ağustos günü Fransa'dan İngiltere'ye doğru yola çıktı. Bu kaçınılmaz bir savaşın habercisiydi.²⁶⁶

²⁶⁵ Stanley B Chrimes, *Henry VII*, Yale University Press, New Haden, 1999, s. 25-26.

²⁶⁶ Charles Ross, *Richard III*, [Elektronik Sürüm] Yale University Press London, 1981.

4.3.1. Bosworth Meydan Muharebesi

Kral Richard, 22 Haziran'dan beri Henry Tudor'un işgal için birtakım hazırlıklar yapacağını farkındaydı bu nedenle ordularını sürekli teyakkuzda tutuyordu. Henry Tudor, 7 Ağustos günü Galler'in güneybatısından kıyıya ulaştı. Henry'nin İngiltere topraklarına çıkarma yapacağı haberini 11 Ağustos tarihinde öğrenen Richard, tüm asilzadeleri seferberliğe davet etti. 16 Ağustos'ta York taraftarı olan ordular toparlanmaya başladı. Norfolk Dükü 16 Ağustos gecesi toplanma noktası olan Leicester'a doğru adamlarıyla birlikte hareket etti. Northumberland Kontu da adamlarıyla beraber gitmek için toplanma noktasına doğru harekete geçmişti.²⁶⁷

Londra'yı hedef haline getiren Henry Tudor ise doğrudan Londra'ya doğru hareket etmedi. Galler'e ulaştılar. Shrewsbury' dinlendikten sonra adamlarıyla birlikte doğuya doğru hareket etmeye başladılar. Londra'ya gidene kadar Sir Gilbert Talbot ve III. Richard'a karşı olanları kendi birliklerine katılmasını sağladı. Her ne kadar çabalasa da birlikleri Richard'ın birliklerinin yanında sayıca oldukça az görünmekteydi. Henry oldukça temkinli ve yavaş ilerliyordu. Richard ile yüzleşmeyi ne kadar geciktirirse o kadar fazla adam toplayabilirdi. Londra'ya gelmeden önce Stanleyler ile ikili ilişkilerini oldukça geliştirmişti. Richard'a karşı yapılacak olan çıkarmada Stanleyler destek olmak için hazırды. 21 Ağustos günü Stanleyler Dadlington'un kuzeyinde yer alan bir yamaçta kamp kurarken, Henry ordusu ile Dadlington'un kuzey batısında yer alan White Moors'ta kamp kurmuştu. Stanley'nin birlikleri güneyde gözlem yapmaktaydılar. 20 Ağustos günü Kral Richard, Norfolk Dükü'ne katılarak Nottingham'dan Leicester'a doğru hareket etti. Northumberland Kontu ise onlara 21 Ağustos günü katıldı. Kraliyet ordusu Henry'nin Londra'ya olan yürüyüşünü engellemek adına bir araya gelmişti. III. Richard, Sutton Cheney'i geçtiklerinde ordusunun stratejik olarak iyi bir konumda olacağını düşündü. Ambion Tepesine doğru yola koyuldu ve orada kamp kurdu.²⁶⁸ Yorklu birliklerin sayısının yedi bin beş yüz ile on iki bin arasında olduğu düşünülüyordu. III. Richard sayıca Henry'nin ordusundan fazla olan ordusunu üç gruba ayırdı. Ayrılan birliklerin başına Norfolk Dükü diğerinin başına ise Northumberland Kontunu atadı. Norfolk komutasındaki adamları sağ

²⁶⁷Paul M Kendall, *Richard the Third*, W.W Norton&Company, New York, 1956, s. 365.

²⁶⁸ Christopher Gravett, *Bosworth 1485: Last Charge of the Plantagenets*, Vol.66, Osprey Publishing, Oxford, 1999, s.45.

kanatta duruyor ve bin iki yüz okçuyu koruyordu. Kralın üç bin kadar piyadesi merkezi oluştururken, Northumberland Kontu'nun adamları sol kanadı korumaktaydı.

Kral Richard bulunduğu mevkideki tepenin üzerinde duruyordu. Konum itibariyle Stanley'nin sayıca dört bin ila beş bin arası adamının Dadlington tepesinin üzerinde ve çevresindeki konumlandığını, Henry'nin ordusunun Güneybatıda yer aldığını gözlemleyebiliyordu. Henry'nin ordusu Richard'ın bulunduğu Ambion tepesinde doğru hareket etmeye başladı.²⁶⁹ Henry'nin ordusunun hareketlendiğini gören Richard ise Stanley'e Henry'nin ordusuna katıldığı taktirde oğlu Lord Strange'i idam edeceğini belirten bir mesaj iletti. Stanley ise başka oğullarının olduğunu iletti. Stanley stratejik olarak iki tarafta da bulunmuyor, gözlem yapıyordu.²⁷⁰ Bunu bilen Henry, Richard ile tek başına yüzleşeceğinin farkındaydı. Bu yüzden askerlerinin deneyimsizliğini iyi bilen Henry, ordusunun başına Oxford Kontu'nu getirdi. Oxford Kontu, geleneksel yöntemlerden biri olan orduyu üçe bölme taktiği yerine tüm birlikleri bir arada tutmaya karar verdi. Richard'ın top atışları ile taciz edilen ordular, bataklıktan uzaklaşarak sağlam bir zemin arayışına girdiler. Bataklık alandan kurtulan Oxford Kontu ve adamları Norfolk Dükü'nün komutasındaki birkaç birliğin ilerlediğini gördüler. Çatışma, ok atışları ile başladı. Ardından, göğüs göğse çatışmaya dönünce Oxford Kontu'nun adamları istikrarlı bir şekilde direniş gösterdiler ve yerlerini korudular. Norfolk Dükü'nün adamları ise ayak uyduramayarak savaş alanından kaçtılar. Bu çatışma sonrasında Norfolk Dükü'nün en kıdemli subaylarından birisi olan Walter Devereux'u kaybetti. Savaşın gidişatı Richard'ın hiç hoşuna gitmedi ve Northumberland kontuna yardım etmesi için işaret verdi. Ancak, Northumberland Kontu, savaşa yönelik kralın talimatlarını yerine getirmedi.

Richard'ın tek gayesi artık Henry'yi öldürmektir, Henry'nin ana kuvvetlerinin nerede olduğunu gören Richard harekete geçti. Birlikleri yakın dövüşe girerken Richard atlı adamlarından oluşan askerlerine liderlik etti. Richard, Henry'nin birliklerinden Sir William Brandon'u öldürdü, John Cheyne'i ise yaraladı. Henry Fransa'dan getirmiş olduğu paralı askerlerin arasına gizlendi. Oxford Kontu'nun Henry için tahsis ettiği mızraklı adamları, Richard'ın atlı saldırısının hızını yavaşlattılar. Henry'nin adamlarına karışıp ana ordudan ayrıldığını gören William Stanley ise hamlesini

²⁶⁹ Seward, a.g.e, s. 404.

²⁷⁰ Seward, a.g.e, s.405.

yaparak Henry'ye yardıma gitti. Richard'ın birlikleri Stanley'nin kuşatmasından sonra bataklık tarafına doğru sürüldü. O esnada atından düşen Richard'ın savaştan çekilmeye asla rızası yoktu. Askerlerini yeniden etrafında topladı. Yeniden çatışmaya girildi bu sefer Richard'ın sancak beyi Sir Percival Thirlwall bacaklarını kaybetti, Richard'ın danışmanlarından birisi olan Richard Ratcliffe öldürüldü.²⁷¹

William Stanley'nin adamları tarafından etrafı sarılıp öldürülen Kral Richard, öldürülmeden evvel Henry Tudor'a bir kılıç mesafesi uzaklıktaydı. Kral Richard'ın ölüm haberinin yayılmasından sonra tüm güçleri dağıldı. Nortumberland Kontu ve adamları, kuzeye doğru kaçmaya başladı. Norfolk Dükü ise Sir John Savage ile girmiş olduğu teke tek çatışmada öldürüldü.²⁷²

4.4. Tudor Hanedanlığının Kuruluşu

Bosworth Muharebesi'nden sonra kral olarak kabul edilen VII. Henry, krallığın meşru hakkı olduğunu ispat etmek için hukuki ve politik yollara başvurdu. İlk aldığı politik karar ise krallığının Bosworth Muharebesi'nden bir gün önce başladığını ilan etmek oldu. Almış olduğu bu karardaki amacı Bosworth Muharebesi'nde karşısında olan III. Richard'ı hukuken vatan haini olarak kılmak ve onun mülklerinin krallığa ait kılmaktır. 30 Ekim 1485 tarihinde Westminster'da taç giyme töreni yapıldı. Taç giyme töreninden hemen sonra bir bildiri yayınlayarak kendisine itaat edecek olan her soylu ve centilmenin daha önce kendisine karşı ne tür bir faaliyet yapmış olursa olsun şahsının ve mülkünün krallık tarafından korunacağını ilan etti. Bosworth Muharebesi'nden akabinde VII. Henry Leicester'da kendisine ve hükümete karşı olası isyanları önlemek adına birtakım önlemler almaya başladı. Yakın arkadaşlarından birisi olan Robery Willoughby'i, Yorkshire'a Sheriff Hutton malikanesinde yaşayan 10 yaşındaki XVII. Warwick Kontunu alıp Londra Kulesi'ne götürmesi için görevlendirdi. Her ne kadar isyanlara karşılık önlem almaya çalışsa da tahta geçtikten sonra birkaç isyan ile karşılaştı.²⁷³

1486 yılının Nisan ayında kral, casuslarından gelen bilgiler doğrultusunda Lovell ve Humphrey Stafford'un kaçıp isyan planladıklarını öğrendi. Sir Richard Edgcumbe ve

²⁷¹ Gravett, a.g.e, s. 54-55; Ross (1997), a.g.e, s. 217-218.

²⁷² Seward, a.g.e, s.407.

²⁷³ Chrimes, a.g.e, s. 51.

Sir William Tyler'ı Lovell'i tutuklamaları için görevlendirdi. İsyan planlarının başarısızlıkla sonuçlanmasıyla Lovell, Furness Falls'taki isyancıların arasına katıldı. Ardından Flanders'da yaşayan Yorklu Margaret'in yanına kaçtı. Bu süreçte Worcester'da her ne kadar bölge halkı kralı desteklese de bir isyan patlak verdi. İsyan patlak verdiğinde Kral Tudor, ülke içerisinde tura çıkmıştı ve o anda York'taydı. Yorkluların isyana destek olma ihtimaline karşı direkt Worcester'a doğru hareket etti. Kralın yola koyulduğunu öğrenen Stafford kardeşler ise 11 Mayıs günü Culham'daki Abingdon Manastırı'na ait olan bir sığınağa kaçtılar. Kral'ın Sir John Savage liderliğindeki adamları Manastıra doğru hareket ettiler. 14 Mayıs gecesi Stafford kardeşleri manastırdan zorla uzaklaştırdılar. Başrahip, bu zoraki uzaklaştırmayı görünce manastırın kadim ayrıcalıklarına ihlal olarak gördüğünden yetkililere şikâyet etti. İki kardeş yargıçlar tarafından Bench Mahkemesinde yargılandı. Kral gerçekleştirilen yargılama sonrasında Sir Humphrey Stafford'un idam edilmesini emretti. Sir Humphrey Stafford'un kardeşi Thomas Stafford'u ise affetti. Kutsal alanın ihlal edilmesiyle Papa VIII. Innocent'a karşı bir dizi protesto yapıldı. Ağustos ayında böyle bir ayrıcalığın neden verildiğini açıklayan bir papalık fetvası yayınlandı. İsyana destek olduğu düşünülen Sir John Conyers'ın Middleham'daki yönetimi elinden alındı.²⁷⁴

Tudor Hanedanlığı'nı garanti altına almak ve York-Lancaster hanedanlıkları arasındaki çekişmeyi ortadan kaldırmak için Henry, IV. Edward'ın kızı Yorklu Elizabeth ile 18 Ocak 1486 yılında Westminster Manastırında tören ile evlendiler. Her ikisi de Gauntlu John'un torunu ve üçüncü dereceden kuzenlerdi. Yapılan evlilikle iki haneyi birleştiren Henry, York hanesinin Beyaz Gülü ile Lancaster hanesinin Kırmızı Gölünü birleştirerek kırmızı ve beyaz renklerinden oluşan Tudor Gölünü bir hanedan arması haline getirdi.²⁷⁵ Bu kanuna göre, IV. Edward Elizabeth Woodville evlendiği zaman Lady Eleanor Butler ile bir nikah anlaşması imzalamıştı. Kilise kuralları gereğince birden fazla evlilik yasak olduğu için Elizabeth Woodville ile olan evliliği ve bu evlilikten doğan çocukları gayrimeşru sayılmıştı. Kral VII. Henry ise III. Richard'ı tahttan indirdikten sonra bu kanunu ortadan kaldırmış ve IV. Edward'ın çocuklarının hepsini meşru kılınmasını sağlamıştır. Sadece kanunun kaldırılması

²⁷⁴ Seward, a.g.e s.417; Chrimes, a.g.e, s. 69.

²⁷⁵ John, a.g.e, s. 13.

yeterli gelinmediği için bu kanunun metnini de ortada kaldırtmıştı. Tüm kopyalarının tahrip edilmesini, kopya bulundurulmasını ve hatta bu kanunun anılmasını hukuki olarak ceza gerektiren bir suç olarak kabul etmişti. Ülke yönetimi ile ne kadar çabalasa da iç isyanlar sona ermemiş, veraset hakkı nedeni ile devam etmişti. III. Richard'ın Lancaster Hanesinden resmi varisi olabilecek Lincoln Kontu Bosworth Muharebesi'ne katılmadığı için vatan haini edilmemiş ve buna rağmen iki yıl sonra veraset hakkı için bir isyan başlatmıştı.²⁷⁶

4.4.1. Stoke Field Muharebesi

V. Edward olduğunu iddia eden Lambert Simnel adındaki dolandırıcı, Lincoln Kontu John de la Pole'un dikkatini çekti. Lincoln Kontu her ne kadar kral ile anlaşmış olsa da tahtta kendisinin hakkının olduğunu düşünüyordu çünkü III. Richard onu kraliyet varisi olarak seçmişti. Simnel'in gerçek kimliğinden emin olmasa da bu durumu bir intikam fırsatı haline çevirdi.²⁷⁷ Lincoln, 19 Mart 1487 tarihinde saraydan kaçarak teyzesi olan Burgonya Düşesi Margaret'in sarayına gitti. Margaret ise yeğenine Martin Schwartz adlı komutanı ve onun emrinde iki bin paralı asker temin etti. Aynı zamanda mali destek de sağladı. Lincoln Kontu, topladığı birliklere III. Richard'ın destekçilerinden Lord Lovell, Jersey'in eski valisi Sir Richard Harleston ve Calais'deki eski İngiliz garnizonunun lideri Thomas David'de katıldı. Daha fazla destekçi bulmak adına İrlanda'ya doğru hareket ettiler. Filoları 4 Mayıs 1487'de Dublin'e ulaştı. Thomas Fitzgerald'ın yardımıyla dört bin beş yüz kadar İrlandalı paralı asker topladı. İrlanda'daki soylu ve din adamlarının destekleriyle Lincoln Kontu, 24 Mayıs günü Dublin'de Lambert Simnel'in "Kral VI. Edward" unvanını aldırdı. Daha sonrasında toplanan parlamentoya çağırılmasına rağmen katılmadı ve bunu yerine Simnel ve ordusu ile birlikte Lancashire'a doğru hareket etti.²⁷⁸

4 Haziran günü Lancashire'a ulaşan Lincoln Kontu'nun birliklerine Sir Thomas Broughton liderliğinde oldukça üst düzey bir birlik daha katılmış oldu. Sayıları sekiz bin civarında olan Yorklu birlikler beş gün içerisinde 200 milden fazla yol kat ettiler.

²⁷⁶ John, a.g.e, s. 26.

²⁷⁷ Baldwin David, *Stoke Field: The Last Battle of the War of The Roses*, [Elektronik Sürüm] Pen&Sword Publish, Yorkshire, 2006.

²⁷⁸ Seward, a.g.e, s. 418.

10 Haziran gecesinde Bramham'da bir arazide kamp kurdular. Aynı günde Clifford komutasındaki Tudor destekçileri de Tadcaster yakınlarında kamp kurdular. Lord Lovell, Clifford'un yaklaşık 400 adamına karşı yapılan gece saldırısında iki bin kadar Yorklu askere komutanlık etti.²⁷⁹ Lincoln, Lord John Scrope komutasındaki birliklere 12 Haziran günü saldırı emri vererek Northumberland komutasındaki Kral Henry'nin kuzeydeki ordusunu gerisinde bıraktı. Lord Scrope daha sonra Northumberland Kontu'nun ordusunu da yanına alarak kuzeye çekildi. Lincoln Kontu, ana ordusu ile güneye doğru hareket etmeye devam etti. Doncaster dolaylarında Lord Edward Woodville komutasındaki Lancasterlı süvariler ile karşılaştı. Yaklaşık üç gün kadar süren çatışmalar sonrasında Lincoln, Scales'i ve süvarilerini Kraliyetin ana ordularını beklemeleri için Nottingham'a gönderdi. Bu çatışma, Yorklu birliklerin ilerleyiş hızını düşürmüştü. Kral Henry'nin ordusuna ise Lord Strange'in komutasında önemli birlikler katılmıştı. Kralın ordusu sayıca oldukça fazlaydı. Jasper Tudor ve Oxford Kontu gibi deneyimli isimlere sahipti. 15 Haziran'da Kral, Lincoln'un Trent Nehrini geçtiğini öğrendi. Bunun üzerine kuzeye Newark'a doğru ilerlemeye başladı. 16 Haziran sabahında 9 sularında Kralın, Oxford Kontu komutasındaki birlikleri Trent Nehri civarındaki Rampire tepesinin yamacında toplanmış olan York ordusu ile karşılaştı. Henry'nin ordusu üç bölüme ayrılmıştı. Öncü birliklerini Oxford Kontu kontrol ediyordu. Liderliği altında yaklaşık altı bin kadar atlı birlikleri vardı. Diğer iki kanatta ise Baron Scales ve Sir John Savage bulunmaktaydı. Bosworth Muharebesinde olduğu gibi Henry savaşı yönlendirme işini Oxford Kontu'nun eline bıraktı.²⁸⁰

Yorklu birlikler, ok atışları altında kalarak saldırıya uğradı. Ok atışlarından zarar gördüklerinden Lancaster hattını kırmak için hamlede bulundular. Oxford Kontu'nun öncü birlikleri bu saldırıda oldukça sarsılmış olsa da deneyimli kont gücünü toplamadı. Taraflar arasındaki şiddetli çatışma üç saatten fazla sürdü. Lancaster tarafına saldırıda bulunan Yorklular istedikleri başarıyı elde edemediler. Kral'ın yetenekli okçuları Yorklu birliklerini yaylım ateşine tuttular. İrlandalı askerlerin zırhları yoktu, yeniden başlayan ok atışlarıyla öldürüldüler. Savaş alanı üç taraftan çevrelenmiş olduğundan askerlerin kaçması olağan değildi. Bozguna uğratılan York birlikleri Trent Nehri'ne

²⁷⁹ Seward, a.g.e, s.419-420.

²⁸⁰ Seward, a.g.e, s.421.

doğru kaçmaya çalıştılar. Lilcoln, Fitzgerald ve Schwartz gibi Yorklu komutalar savaş alanından kaçamadan öldürüldüler.²⁸¹

Savaş sona erdiğinde Simnel yakalandı. Simnel'in Yorklular tarafından kukla olarak kullanıldığını fark eden Kral Henry onu merhamet jesti ile affetti. Sonrasında ise kraliyet mutfağında kendisine iş verildi. İrlanda'yı da kontrol altında tutmak isteyen Kral Simnel'i destekleyen İrlandalıları da affetti. Papayı ise bu isyanı destekleyen İrlandalı din adamlarını aforoz etmesi için ikna etti. Savaşın ardından kendisini destekleyenlerin birçoğuna şövalye unvanını verdi. Böylece York ve Lancaster haneleri arasında süre gelen veraset savaşları bu savaş ile sona erdi.²⁸²

²⁸¹ Seward, a.g.e, s.421.

²⁸² Baldwin, Stoke Field [Elektronik Sürüm]; John, a.g.e, s. 27.

5. SONUÇ

III. Edward'ın oğullarından Langleyli Edmund; ilk York Dükü olup hanedanlığının sembolü olarak Beyaz Gülü benimsemiş, onun soyundan gelenler ise hanedanlık sembolü olarak Beyaz Gülü kullanmaya devam etmişlerdir. Lancaster Hanesi ise hanedanlık sembolü olarak Kırmızı Gülü benimsemiştir. 15. yüzyılda İngiliz tahtı Lancaster Hanesi tarafından yönetildiği için Kırmızı Gül monarşinin simgesi haline gelmiştir. İki kardeşin hanelerinin simgesi olarak kullanmış olduğu bu güller, zaman içerisinde çağdaşı olmasa da Shakespeare gibi şairlerin eserlerinde isimlerini duyurmuştur. David Hume ve Bevil Higgons tarafından 1727 yılında kaleme alınan İngiltere Tarihi adlı eserde, iki gül arasındaki kavga anlatılmıştır. Kısacası bir döneme damgasını vurmuş olan bu savaş dizileri günümüz İngilteresi'nin şekillenmesinde oldukça önemli bir rol oynamıştır. Bu süreç zarfında Orta Çağ sona ve ermiş Yeni Çağ başlamıştır. Bu iki hanenin başlatmış olduğu iç savaşa; Çifte Gül Savaşları, Güller Savaşı ya da İki Gülün Savaşı adı verilmiştir.

Güller Savaşı olarak adlandırılan bu savaşlar sırasında Orta çağ İngilteresi kısa süreli de olsa çekişmeli bir durum içerisindeydi. Öyle ki bazı tarihçiler bu süreci şu şekilde tanımlamıştır: 'İngiltere'nin Orta Çağ ve Modern tarihi Güller Savaşı ile birbirinden ayrılır' Gerçekleşen savaşlar neticesinde yeni bir İngiltere ortaya çıkmıştır. Norman istilalarından sonra Britanya adalarındaki hanedanlıkların gücü azalmaya başlamış, Güller Savaşı ile çöküş sürecine girilmiştir. Haneler arasında devam eden bu savaşlar neticesinde kralların tahtı bu şekilde ele geçirmesi birçok değişikliklere yol açmıştır. York ve Lancaster hanelerinin ve döneme damgasını vuran toprak beylerinin aralarında devam ettirdikleri mücadeleler neticesinde, İngiltere'nin içinde bulunduğu sorunlar gün yüzüne çıkmıştır. Güller Savaşı'nın İngiltere'nin feodal sistemi üzerinde de önemli bir etkisi olmuştur. Devam eden savaşlarda feodal beylerin gücünün azalması ve topraklarının yeniden dağıtılması ile "Monarşi" daha güçlü bir hale gelmiştir. Toprakların askerlik hizmeti karşısında takas edildiği hiyerarşik bir yapı olan feodal sistem, Orta Çağ İngilteresi'nde oldukça önemliydi. Güller Savaşı, feodal sistemin bozulmasına ve toprak beylerinin çöküşüne yol açmıştır. Birçok toprak beyinin savaşlarda ölmesiyle feodal beylerin gücü giderek azalmıştır. Kralların, toprak beylerinin elindeki toprakları alıp kendi destekçilerine vermeye başlamasıyla topraklar sık sık el değiştirmiştir. Süregelen savaşların istikrarsızlığıyla oluşan kaosu kontrol

etmek için daha merkezi otoriteye ihtiyaç duyulmuştur. Savaşların sona ermesiyle; Tudor Hanedanlığı kurulmuş, ekonomik canlanmalar yaşanmış, ticaret gelişmiş, ülkede eğitim ve kültürel alanda yeniliklere gidilmiştir. Devlet ve kilise okulları açılmış, matbaanın da yaygın kullanımı ile okur yazarlık oranı artmıştır. Plantagenet Hanesinin soyu ise erkek çocuklardan değil, III. Edward'ın soyundan gelen kadınlar tarafından devam ettirilmiştir. Kurulan Tudor Hanedanlığı, İngiltere'nin güçlü bir Rönesans Devleti'ne dönüşmesini sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Ana Kaynaklar

An English Chronicle, John Silvester Davies (Ed), The Camden Society, London, 1985.

Benet's Chronicle for the Years 1400-1462, G.L Harris& M.A Harris (Ed), Camden Society, 1997.

Brut or Chronicles of England, F.D.W Brie (Ed), Early English Text Society, 1908.

Chronicle of London, Charles Lethbridge Kingsford (Ed), Clarendon Press, Oxford, 1905.

Froissart Chronicles, Geoffrey Brereton (Ed), Penguin Books, Maryland, 1968, s.59.

HALL Edward, *Hall's Chronicle* (Ed. Henry Ellis), J. Johnson Printer, London, 1809.

Paston Letters A.D. 1422-1509, James Gairdner (Ed) Vol:1, Chatto&Windus Publishing, London, 1904.

Paston Letters, Norman Davies (Ed), Oxford University Press, London, 1999.

Ramsey James H, *Lancaster and York: Volume II*, Clarendon Press, Oxford, 1892, s.

The Chronilce of Adam Usk 1377-1421, Edward Maunde Thompson, Henry Frowde Oxford University Press, London, 1904.

The Chronilce of White Rose of York, James Bohn Puplisher, London, 1845.

Three Fifteenth- Century Chronisles with Historical Memoranda by John Stowe,

James Gairner (Ed), Camden Society New Series, Vol:28, 1880.

WALSINGHAM Thomas, *The Chronica Maiora*, (Trans:David Preest),The Boydel Press, Woodbridge, 2005.

İkincil Kaynaklar

ASHDOWN HILL John, *The War of the Roses*, Amberley Publishing, Gloucestershire, 2017.

ANDREWS Allen, *Kings and Queens of England and Scotland*, Marshall Cavendish Press, London, 1976.

BALDWIN David, Stoke Field: The Last Battle of the War of The Roses,[Elektronik Sürüm] Pen&Sword Publish, Yorkshire, 2006.

- BARBET R. W, “The Round Table Feast of 1344”, Munby J.; Barber R. W; Brown, R (ed) *Edward III’s Round Table and the Windsor Festival of 1344*, in *Arthurian Studies*, Vol. 68, Boydell Press, Woodbridge. 2007, ss. 38-39.
- BARRAT John, *War of the Throne, the Battle of Shrewsbury*, Pen and Swords Book, Yorkshire, 2010.
- BAUER Susan Wise *Rönesans Dünyası* (Çev: Mehmet Moralı), Alfa Yayınları, İstanbul, 2014.
- BECK Theodore, *Cutting Edge: Early History of the Surgeons of London*, Lund Humphries Publishers, London. 1974.
- BENNET Matthew, BRADBURY Jim, DEVRIES Kely, DICKIE Iain, JESTICE Dickie, *Dünya Savaşı Tarihi Ortaçağ 500-1500 I* (Çev: Özgür Kolçak), Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.
- BERL Emmanuel, *Attila’dan Timur’a Avrupa ve Asya* (Çev: Gülseren Devrim), Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999.
- BIGGS Douglas, DODD Gwilym, *The Reign of Henry IV: Rebellion and Survival 1403-1413*, Boydell&Brewer, Woodbridge, 2008.
- BLACK Jeremy, *İngiltere Tarihi* (Çev: Aytaç Yıldız), Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2017.
- BURLEY Peter, ELLIOT Micheal, WATSON Harvey, *The Battles of St. Albans* [Elektronik Sürüm], Pen&Sword Press, South Yorkshire, 2007.
- BYRAN Beyan, *Henry IV*. St. Martin Press, New York, 1994.
- CARPANTER Christine, *The War of the Roses: Politics and the constitution in England c.1437-1509*, Cambridge University Press, New York, 2002.
- CHRMES Stanley B, *Henry VII*, Yale University Press, New Haden, 1999.
- COOK David R, *Lancastrians and Yorks: The War of the Roses*, [Elektronik Sürüm] Routledge Press, 1984.
- DOCKRAY Keith, *Henry VI, Margaret of Anjou and War of the Roses*, Sutton Publishing, Straud, 2000.
- Encyclopedia Britannica, 11th Ed. Vol XXVII. Cambridge University Press, Cambridge, 1910, s. 113.

- Encyclopedia Britannica, 11th Ed. Vol XIII, Cambridge University Press, Cambridge, 1910, s.278.
- EVANS Howell T, *Wales and the War of the Roses*, Cambridge University Press, Cambridge, 1915.
- FRANDENBURG Louis Olga, *City, Marriage; Arts of Rule in Late Mediaval Scotland*, University of Wisconsin Press, London, 1991.
- FRASER Jacob Ernest, *The Fifteenth Century 1399-1485: Oxford History of England Vol:6*, Clarendon Press, Oxford, 1961.
- GILLINGHAM J., *The Wars of the Roses*, London, 1983 Baton Rouge: Luisiana University Press, 1981.
- GRAVETT Christopher, *Bosworth 1485: Last Charge of the Plantagenets*, Vol.66, Osprey Publishing, Oxford, 1999.
- GREEN David, *Yüz Yıl Savaşları: Bir Halk Tarihi*, (Çev: Mete Tunçay), Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul, 2021,
- GRIFFITS Ralph Alan, THOMAS Roger, *The Making of the Tudor Dynasty*, St. Martin Press, New York, 1985.
- GRIFFITS Ralph A. *The Reign of the King Henry VI*, University of California Press, Berkeley, 2020.
- GOODMAN Anthony, *The War of the Roses: Military Activity and English Society 1452-97*, [Elektronik Sürüm], Routledge Press, New York.
- HARRIS G.L, *Shaping the Nation: England 1360- 1461*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
- HEALES Alfred, *The Record of Merton Priory*, Henry Flowde Press, London, 1898.
- HICKS Michael, *The War of the Roses*, Yale University Press, London, 2010.
- HICKS Micheal, *Warwick the Kingmaker*, Blackwell Publisher, Oxford, 1998.
- HUNT William, “Edward the Black Prince”, Stephen Leslie (Ed), Dictionary of National Biography, Vol: 17, Smith Elder&Co, London, ss. 91
- INGRAM Mike, *The Battle of Northampton 1460*, Northampton Battfields Society, Northampton, 2015.
- JENKINS Cecil, *Kısa Fransa Tarihi* (Çev: Yavuz Alogan), Say Yayınları, 2017.

- JENKINS Simon, *İngiltere'nin Kısa Tarihi*, (Çev: Uygur Kocabaşoğlu), İletişim Yayınları, İstanbul, 2020.
- JOHNSON Lauren, *Shadow King the Life and Death Henry VI* [Elektronik Sürüm], Head of Zeus: Apollo Library, 2019.
- JONES Dan, *The Hollow Crown: The War of the Roses and The Rise of The Tudors*, Faber&Faber, London, 2015.
- JONES Micheal K., "Somerset, York and the War of the Roses", *The English Historical Rewies*, Vol: 104, No: 411, April 1989, ss. 286
- KENDAL Paul Murray, *Louis XI: The Universal Spider*, W.W Norton&Company, New York, 1971.
- KENDALL Paul M, *Richard the Third*, W.W Norton&Company, New York, 1956.
- KINGSFORD Charles Lethbridge, "Shrewsbury, John Talbot, 1st Earl of, In Chisholm Hugh (Ed), *Encyclopedia Britannica*, Vol: 24, Cambridge University Press, ss. 1017-18
- LOW J Sidney, PULLING S, *The Dictionary of English History*, Cassel& Company, London, 1910.
- MACDOUGALL Norman, *James III*, John Donald Press, Edinburgh.
- MCKISACK May, *The Fourteenth Century 1307-1399*, Clarendon Press, Oxford.
- MORTIMER Ian, *The Perfect King the Life of Edward III: Father of the English Nation*, Vintage Press, Londra.
- OLIPHANT Margaret, *Kutsal Bakire Jan Dark Yaşamı ve Ölümü*, (Çev: Şebnem Duran), İlya Yayınları, İzmir, 2010.
- PARRY Charles *The Last Mab Darogan: The Life and Times of Owain Glyn Dwr*, Novasys Limited, Londra
- PINAR Ülgen , *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2020.
- POLLARD A. J., *The War of the Roses*, Macmillan Press, London, 2001.
- PRESTWICH Micheal, *Yüz Yıl Savaşları: Avrupa'yı Şekillendiren İngiliz- Fransız Mücadelesi*, (Çev: Samet Özgüler), Kronik Yayınları, İstanbul, 2022.
- RAMSAY Henry James, *Lancaster and York II*, The Clarendon Press, Oxford, 1892.
- ROSS Charles, *Edward IV*, Yale University Press, London, 1997.

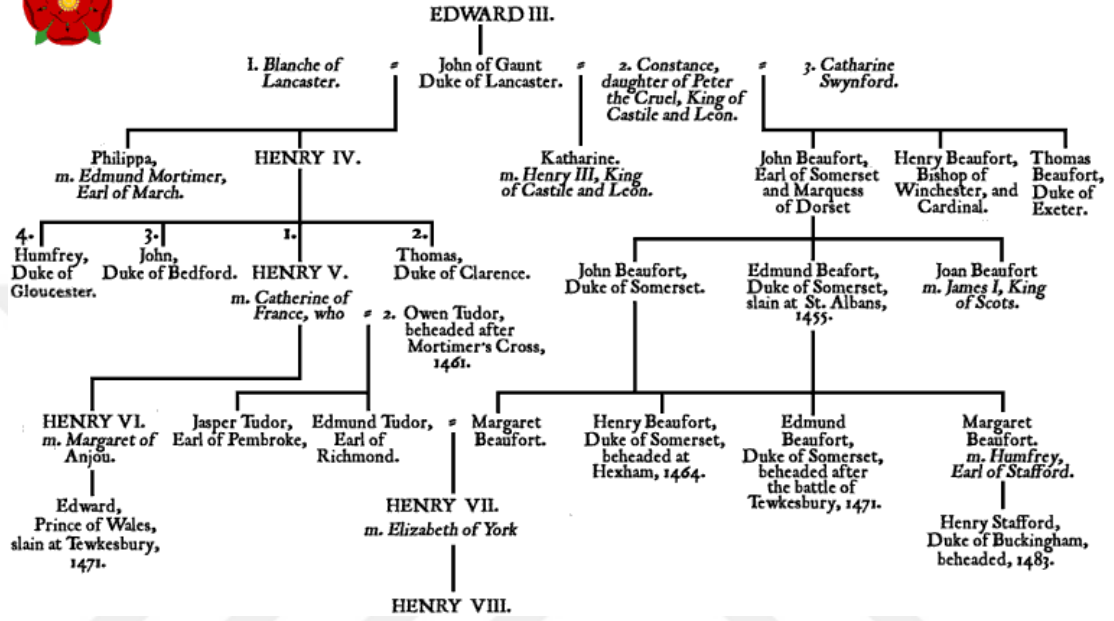
- ROSS James, *Henry VI: A Good, Simple an Innocent Man* [Elektronik Sürüm] Penguin Publisier, 2016.
- ROSS Charles, *Richard III*, [Elektronik Sürüm] Yale University Press London, 1981.
- SAUL Nigel, *Richard II*, Yale University Press, New Haven, 1997.
- SEWARD Desmond, *The War of the Roses: The Bloody Rivalry For the Throne of England*, Robinson Publisher, 2014.
- TOUT Thomas Frederick “Henry VI (1421-1471)” Stephen Leslie; Lee Sidney (eds), Dictionary of National Biography, Vol.26, Smith, Elder&Co, London, 1891.
- VENNING Timothy Venning, *An Alternative History of Britain: The War of the Roses 1455-1485*, Pen&Sword Press, Barnsley, 2013.
- YAVAŞ Halil, *Yüzyıl Savaşları*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2022.
- WAGNER John A, *Encyclopedia of The War of the Roses*, Abc-Clio, California, 2001.
- WEIR Alison, *Britain’s Royal Family*, Vintage Press, London.
- WEIR Allison, *Lancaster and York: The Wars of the Roses* [Elektronik Kitap], Vintage Book, London, 2009.
- WEIR Alison, *Prince in the Tower*, [Elektronik Sürüm], The Random House Publishing, New York, 1992.
- WOLFFE Bertham, *Henry VI*, Yale University Press, London, 2001.
- <https://deremilitari.org/2018/04/welsh-annals-on-the-rebellion-of-owain-glyn-dwr-1400-1415/> Erişim Tarihi: 19.11.2023
- <https://www.britannica.com/biography/Humphrey-Plantagenet-Duke-of-Gloucester> Erişim Tarihi: 21.11.2023
- <https://www.britannica.com/topic/house-of-York> Erişim Tarihi: 18.11.2023
- <https://www.britannica.com/topic/lords-appellants> Erişim tarihi: 29.11.2023
- <https://www.britannica.com/biography/Richard-II-king-of-England> Erişim Tarihi: 29.11.2023
- <https://www.britannica.com/topic/treaties-of-Arras> Erişim Tarihi: 19.11.2023
- <https://web.archive.org/web/20050122044822/http://www.hillsdale.edu/personal/stewart/war/Ren/1471-Tewkesbury.htm> Erişim Tarihi: 28.12.2023

EKLER

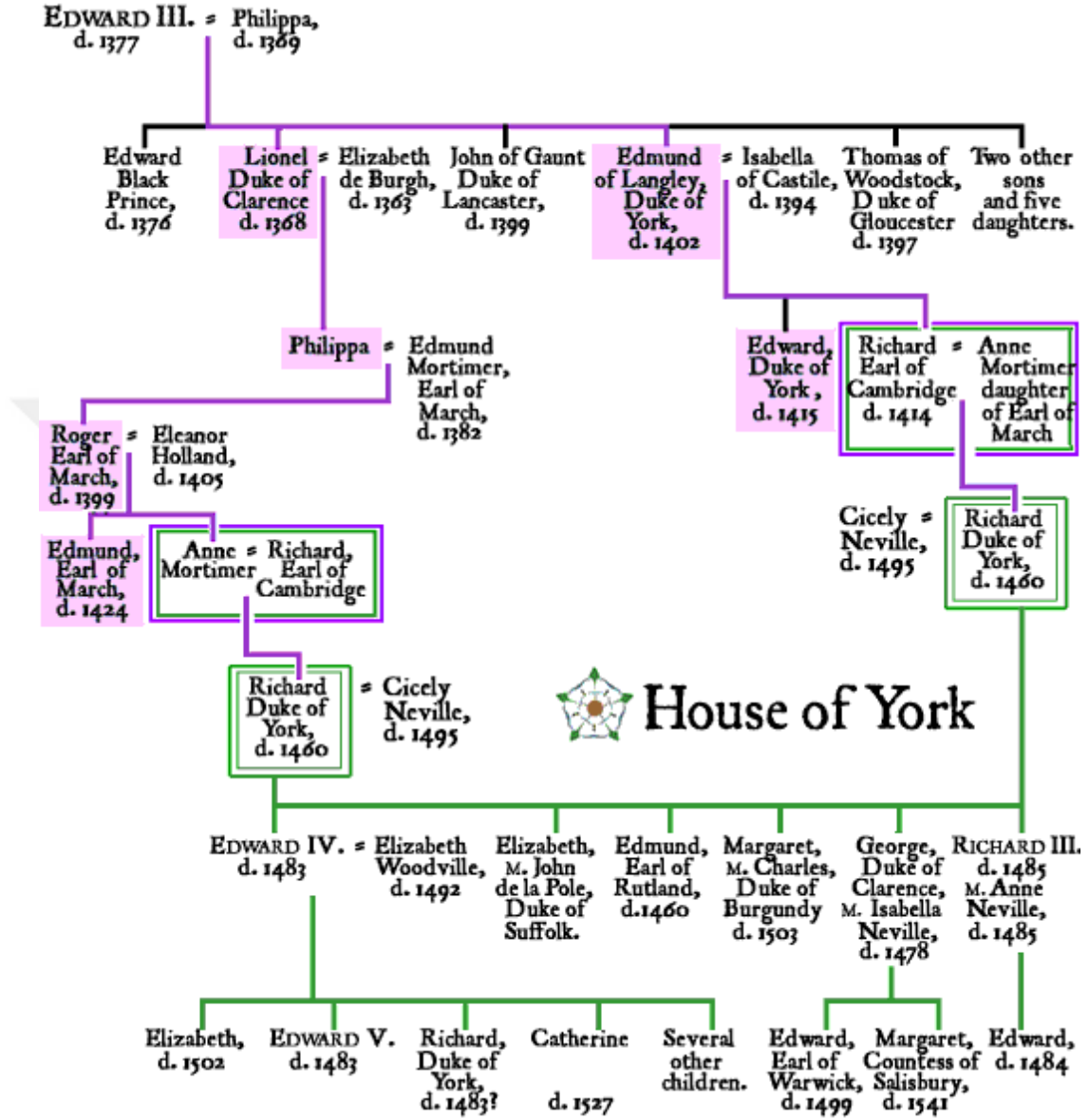
Ek.1. Lancaster Hanesinin Soyağacı

HOUSE OF LANCASTER.

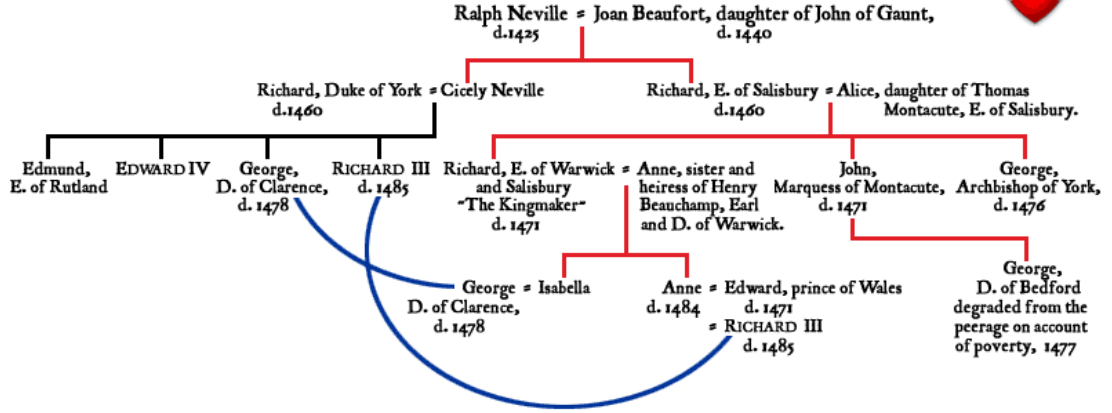

Ek.2. York Hanesinin Soyağacı

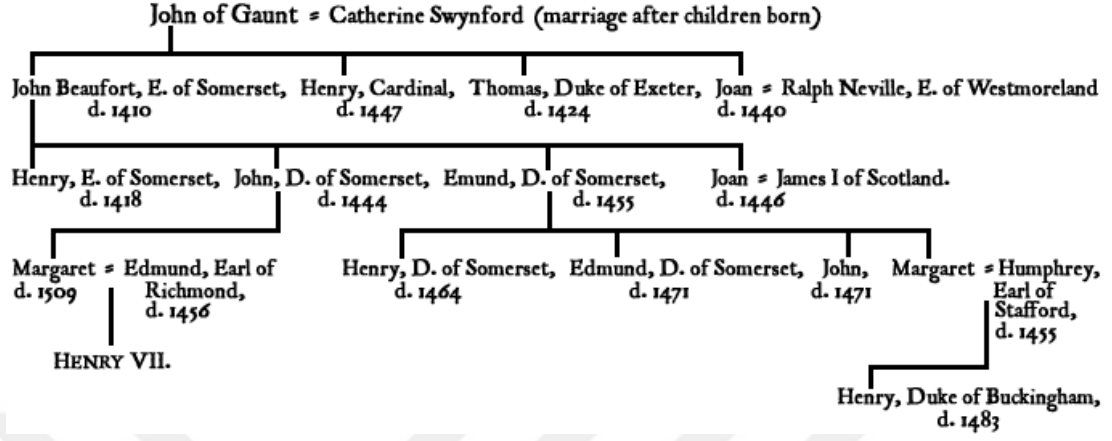
Ek.3. Neville Ailesinin Üyeleri

THE PRINCIPAL MEMBERS OF THE NEVILLE FAMILY.

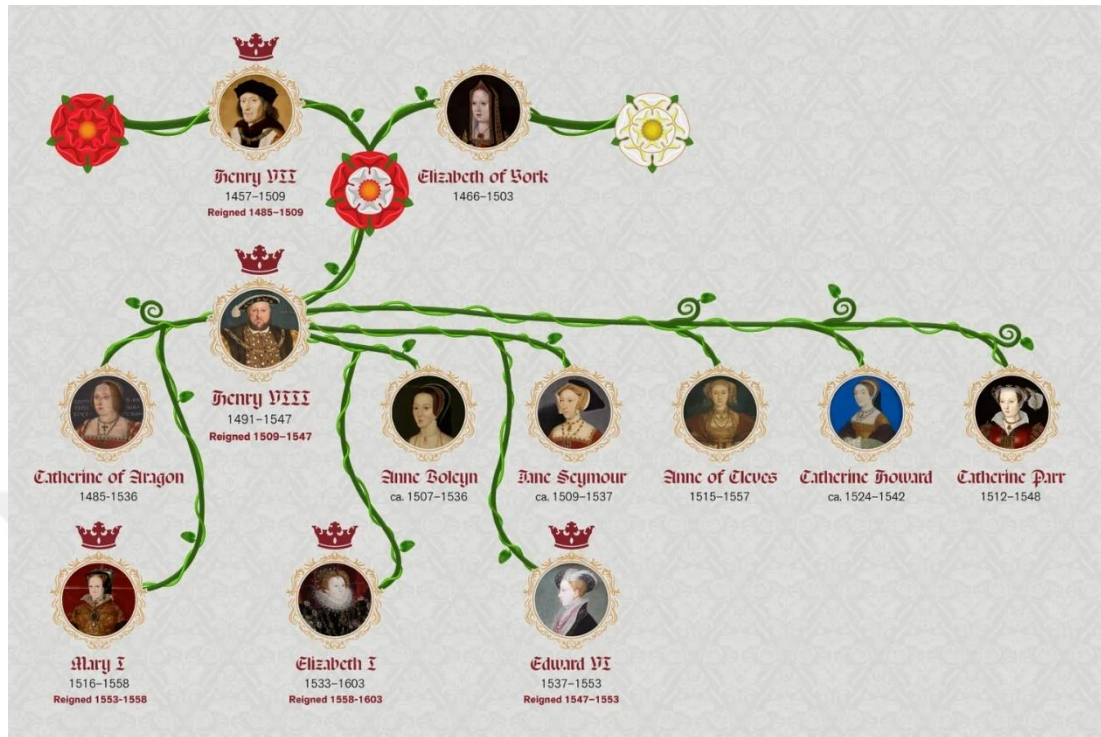

Ek.4. Beaufort Ailesinin Üyeleri

THE PRINCIPAL MEMBERS OF THE BEAUFORT FAMILY.

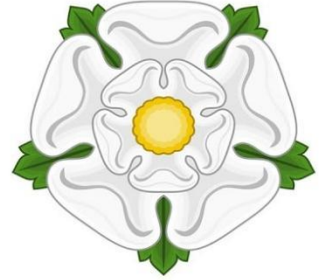
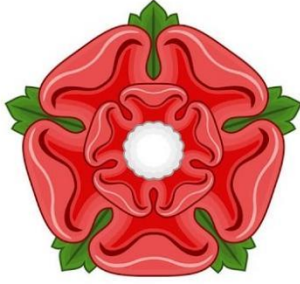

Ek.5. Tudor Hanedanlığının Soyacağı

Ek.6. Hanedanlık Armaları

The War of The Roses
1455-1485

Ek.7. Kuledeki Prenslerin Cinayetinin Tasviri

Ek.8. Kırmızı ve Beyaz Güllerin Koparılması

Görsel, tapınak bahçesinde Yorklu Richard'ın II. Somerset Dükü Edmund'a Güller Savaşı'ndaki hazırlık aşamasında York Hanesinin Beyaz Gülü ile Lancaster Hanesinin Kırmızı Gülü arasında seçim yapması için meydan okumasını tasvir etmektedir

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Sabiha SARIKAYA
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Tarih

İŞ DENEYİMİ

Görevi / Pozisyonu	Tarih Grubu Stajyer Öğretmen Yüksek Öğrenim Kız Öğrenci Yurdu Müdürü
Tecrübe Süresi	4 ay 12 ay

KATILDIĞI KURSLAR

Kurslar	Çankırı Amerikan Kültür Yabancı Dil Kursu İngilizce
---------	--

İLETİŞİM

E-Mail	
--------	--